

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

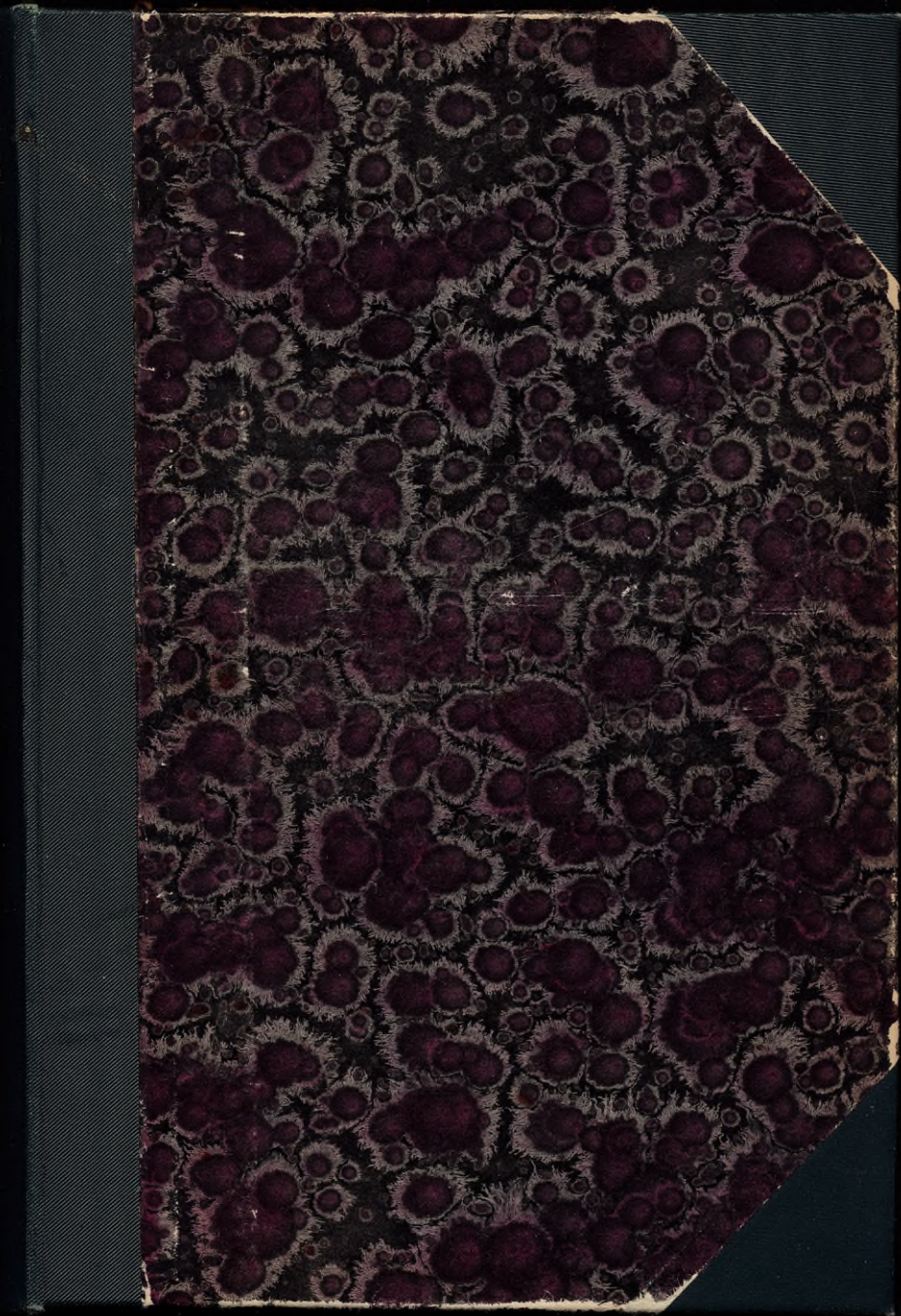
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

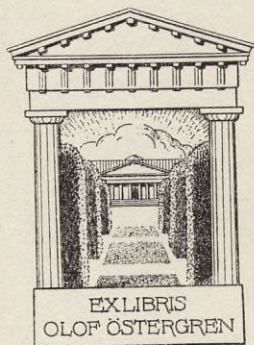
LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

F. Om

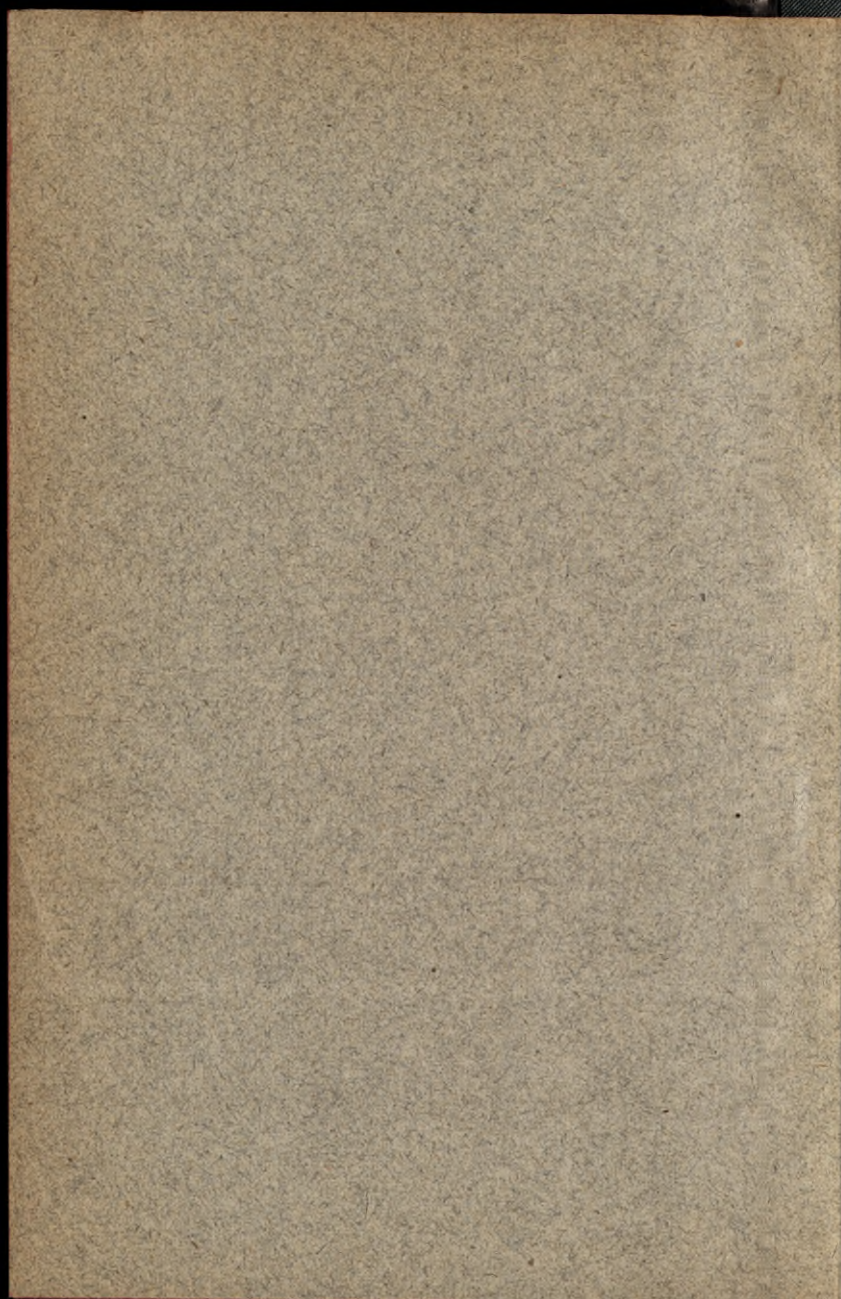
UNIVERSITETS-
BIBLIOTEKET
UMEA

Östergren

6596

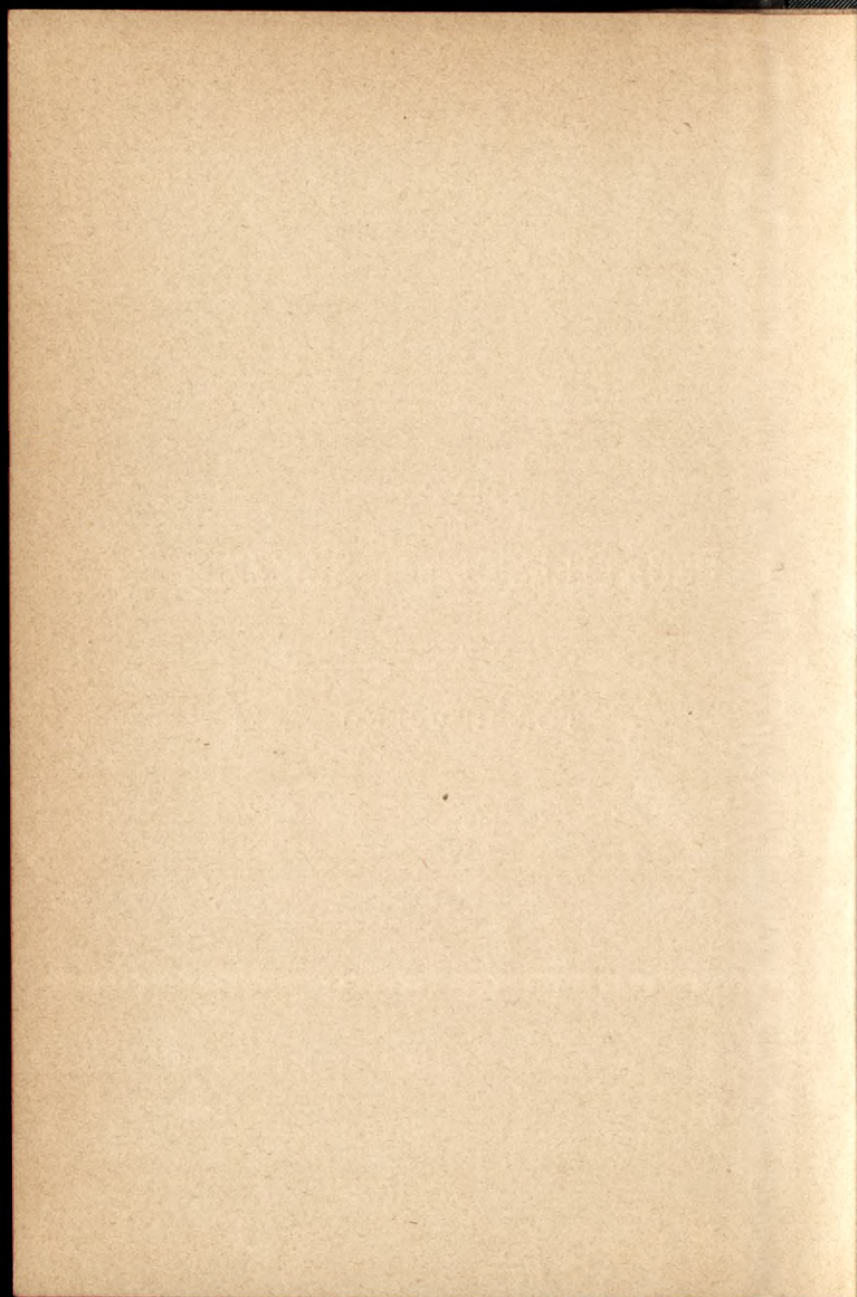
A. 0.75.

Claf. P. 10. 7. 40.
22/6 40.

NYA
BERÄTTELSE^r OCH SKIZZER

AF
TOR HEDBERG.

NYA
BERÄTTELSE^ÖR OCH SKIZZER

AF

TOR HEDBERG.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

NY 11

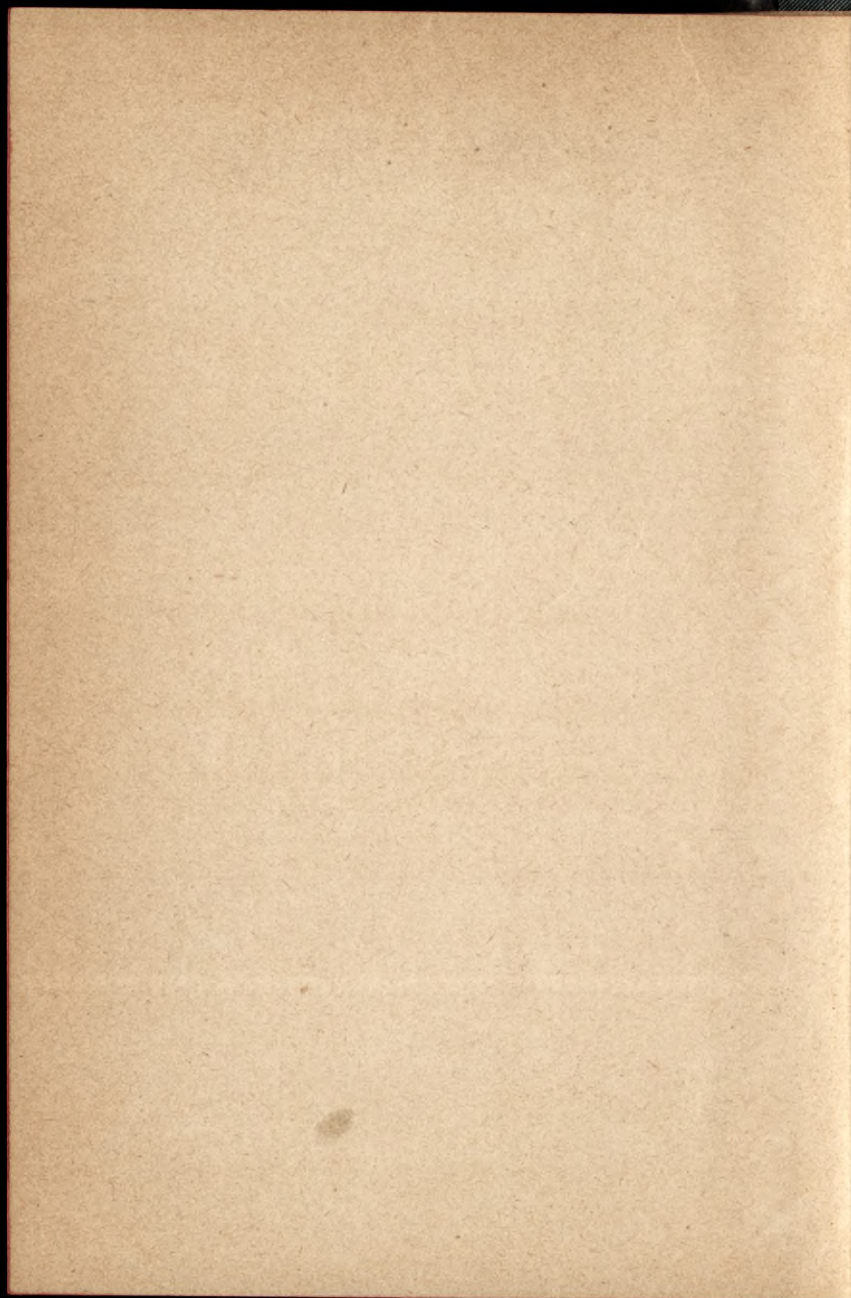
NY 11

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1892.

EN TVEKAMP.

Hedberg.

1

Om man en morgon vid åttatiden gick förbi det lilla jägmästarbostället, där det låg inbäddadt i grönska vid själfva skogskan- ten, kunde man bli vittne till en egen- domlig scen. Var man icke allt för upptagen af sina egna tankar och frånvarande för det, som försiggick omkring, stannade man ovillkorligen och lyssnade vid ett ställe, där vägen snuddade tätt förbi staketet för att sedan vika af in i skogen, och då frågade man sig, om detta ställe var en mötesplats för alla skogens fåglar, ty luften var fylld af ett nästan bedöfvande kvitter, hvari alla de läten blandade sig, som annars ljuda enstaka och spridda från trädtopparna, af det rasslande ljudet af vingar i ifrig, örolig rörelse, af det glada, beställsamma lif, som man kan få höra i städernas planteringar, där gråsparfvarna lefva i skock, men som är mera sällsynt på landet, där rymden är större och dess invånare

lefva parvis. Men lyckades man finna en öppning i den höga, täta häcken innanför staketet, hvarigenom man kunde kasta en blick in på gården, fick man förklaring på gåtan. — Det var jägmästaren, som hade sin morgonjakt, såsom man med ett leende kallade det i trakten.

Hvarje morgon vid denna tid kom han ut ur byggnaden med en segeldukspåse, innehållande korn och frö, i den ena handen, ett par skorpor i den andra och sin gamla raphönstik, som lydde det ovanliga hundnamnet Stella, i hälarne på sig. Redan vid hans ankomst blef det lifligt i träd Kronorna omkring honom, och då han satt sig på bänken invid husgafveln och kastat ut de första näfvarne korn och smulat sönder den första skorpan, kommo småfåglarna sträckande från alla håll som efter en gifven signal och slog ned rundt omkring honom, de djärfva hållande sig på marken, stundom ända invid hans fötter och endast lyftande ett ögonblick för hvar gång han kastade ut en ny handfull, de skyggare i träden, hvarifrån de kastade sig ned och snapade ett korn eller en brödmula i flykten. Stella, som var uppfostrad härtill, satt orörlig vid hans fötter och såg på med glänsande jägarögon, medan svansen styfnade af intresse.

I tio år hade han hvarje morgon matat dem på detta sätt, så småningom vant dem dit och lyckats förtaga deras skygghet. Han hade sina trofasta gäster, som kommo åter hvarje dag och som han kände så väl, att han kunde skilja

individerna från hvarandra, — det var själfva kärntruppen, — men så fanns det också en massa tillfälliga besökande, som kommo och gingo i ständig växling; han hade sina sommar-gäster, som kommo med våren och försvunno med hösten för att nästa vår kanske återfinna sina bon och sin välgörare, och sina vintergäster, som kommo med den första snön ut ur skogarna och sökte till människoboningar för att finna föda, men åter drogo sig undan till ensligheten, när träden började knoppas. Han såg hela årets växlande fågelvärld vid sina fötter, generation efter generation, och hvarje dag tyckte han, att han såg något nytt.

Fastän ifrig och outtröttlig jägare satte han en ära i att aldrig hafva skjutit mindre villebråd än raphöns. Hvad som gick därunder, kallade han med en orubblig inkonsekvens för mord och icke för jakt.

En morgon i slutet af september satt han som vanligt på sin bänk och höll gästabud. September var hans sämsta månad, sommar-gästerna voro borta, och den stora skaran af vintergäster hade ännu icke anländt, men en liten skara af gulsparfvar och finkar gjorde skäl för sig så godt de kunde. De hade fått sin ranson, och jägmästaren satt och såg på dem med frånvarande blickar, i hvilka icke lästes det vanliga nöjet och intresset. Stella, som röntes inverkan af sin husbondes liknöjdhet, hade lagt sig ned med hufvudet mellan framtassarna och

blundade halft om halft. Vinden svepte med gälla hösttoner om husknuten, rasslade i de vissnade löfven på marken och sökte beröfva träden de glesa, urblekta resterna af deras sommarskrud.

Då öppnades det ena gafvelfönstret ofvanför honom, ett kvinnohufvud stacks ut och en röst, hvars ungdomliga klang var dämpad af oro och beklämning, sade:

»Nu går jag, pappal!»

Jägmästaren nickade utan att se upp och utan att svara. Då Stella reste sig upp och viftade med svansen, så att fåglarna skrämde togo till flykten, fick hon en sträng tillrättvisning och lade sig slokörad ned igen.

Uppiifrån fönstret kastades en skygg, be-
dröfvad och kanske äfven något skuldmedveten blick ned på jägmästaren, så stängdes fönstret åter långsamt.

Men jägmästaren tänkte bittert: hon vågar icke komma ned och se mig i ögonen!

Efter en stund hörde han hennes steg på sandgången, hörde dem stanna ett ögonblick, men så åter fortsätta, hörde grinden öppnas och åter stängas. Då först såg han upp och följde med mörka blickar hennes välkända gestalt, där den försvann mellan träden. Då hon var borta, slog han i ett häftigt utbrott af smärta och förbittring sin knutna näfve i bänken och reste sig upp. Fåglarna skingrades i en blink, och han började med långa steg, hvilkas fart ökades och

saktades allt eftersom upproret inom honom steg och sjönk, gå af och an mellan farstubron och grinden. En gång stannade han, tog upp ett tillskrynkladt bref ur fickan, vecklade upp det och läste med rynkad panna, långsamt, liksom vägande hvarje ord. Det var helt kort och af följande lydelse:

»Herr jägmästare!

Jag anhåller härmed att få göra er ett besök i och för en sak, som är af den största vikt. Tacksam, om ni med budet ville sända svar, när jag kan träffa er, tecknar jag

vördsamt

Artur Rode.»

Han hade fått detta bref dagen förut vid middagsbordet. I detsamma han läst det, hade han fäst sin blick på dottern, som blef röd som blod, hans hjärta hade sammandragit sig, och han hade ögonblickligen förstått, hvad det var fråga om. Då skrek det till inom honom: nej, det får aldrig ske! och hans första tanke hade varit att svara, att han icke tog emot. Men så besinnade han sig och lät svara, att han kunde träffas den följande morgonen klockan nio. Sedan hade det icke växlats ett ord mellan honom och dottern under hela middagen, men när hon kom fram till honom för att tacka som vanligt, hade hon slagit armarna om hans hals, och han förstod, att bekännelsen nu skulle komma. Då

hade han hastigt gjort sig fri från henne och sagt: nej, icke nu, — sedan, — i morgon skall jag tala med dig! hade lämnat henne och gått ut. Han ville icke höra denna bekännelse, — det var icke med henne han ville strida, det var med honom, den andre, som ville taga hans dotter ifrån honom för att göra henne olycklig. Gent emot honom kände han sig stark, gent emot henne fruktade han för svaghet.

Han hade icke anat någonting förrän för en knapp vecka sedan. Det hade aldrig fallit honom in, att hans dotter skulle kunna gå och förälska sig i en främling och det till i en person, som varit honom, hennes egen far, från första stunden, han såg honom, osympatisk, nästan motbjudande. Och hvem var han, hvad visste man om honom? Man visste, att han var målare, och att han fått ett visst rykte, tack vare sin excentricitet och sina djärfva reformatoriska idéer, som allt förståndigt folk ryckte på axlarna åt och kallade galenskaper. Han hade slagit sig ned där i trakten öfver sommaren för att göra studier, snart blifvit mottagen med öppna armar af de få familjer, som sågo folk hos sig, och blifvit ansedd för en synnerligt intressant och angenäm sällskapsmänniska. Jägmästaren hade träffat honom borta en gång på försommaren och med detsamma fattat ovilja för honom; han hade fått ett intryck af något nervöst, öfverförfinadt, vekligt, som verkade retligt på hans starka, robusta natur. Sedan dess hade han undvikit

honom och kärft afvisat alla den unge målarens försök att närma sig honom. Men det hade aldrig fallit honom in att lägga något hinder i vägen för dotterns deltagande i de utflykter och nöjen af flerahanda slag, som förenade traktens ungdom och i hvilka Rode på en gång blifvit själen. Han var så långt ifrån att hysa några misstankar, att han icke ens fäst sig något vidare vid den förändring, han stundom tyckt sig spåra i dotterns sätt, tills han på en gång fått sina ögon öppnade.

Det var för en vecka sedan, då de varit bortbjudna på en af de större gårdarna i grannskapet. Han hade suttit inne hos värden och spelat kort hela kvällen, men en omgång, då han var ledig, hade han gått fram till fönstret och ställt sig att se ut i trädgården. Då hade han erfarit en obehaglig känsla vid att se sin dotter gå tillsammans med Rode på en af gångarna, som det tycktes inbegripna i ett förtroligt, med låg röst fördt samtal. De gingo bortåt, men då de kommo till slutet af gången vände de, och han såg deras ansikten. Då greps han af ångest, han kände det ett ögonblick, som om hans dotter för alltid vore förlorad för honom, men så knöto sig hans händer, och han sade för sig själf: aldrig, — aldrig, så länge jag kan röra mig! Så snart det var honom möjligt utan att väcka uppseende, tog han dottern med sig och for hem.

Han talade icke med henne om detta, han kände sig icke hafva själfbehärskning nog att tala lugnt och sansadt, och han fruktade att med häftighet endast underblåsa elden. Men han öfvervakade henne i smyg, följde alla hennes steg och sökte läsa i hennes ansikte. Han fann dock intet, som bekräftade hans misstankar, och han blef åter lugnare. Så kom vädret honom till hjälp, det uppstod ett flere dagars ihållande regn, som tvang dem att hålla sig inomhus; dottern tycktes mycket lugnt finna sig däri, och han började öfvertyga sig om, att det hela var en inbillning af honom eller en öfvergående fantasi å dotterns sida, — snart skulle han väl resa, den där målaren, och under vintern skulle allt glömmas bort, om det fanns något att glömma.

Så kom detta bref, och han föll ohjälpligt ned från sina förhoppningars höjd, föll för att genast resa sig till kamp, — kamp på lif och död, om det gällde. Det var ju för dotterns lycka han skulle strida, sitt enda barns lycka.

Han stannade i sin vandring och såg på klockan. Hon var några minuter öfver nio.

»Punktlighet tycks inte höra till den unge herrns dygder!» log han bistert.

I detsamma hördes raska steg utanför staketet, grinden öppnades, och en ung man närmade sig honom med hatten i hand. Han var tämligen spensligt byggd och gick något framåtböjd; mörka ögonbryn och ögonhår stucko af mot det ljusa håret och skägget och gåfvo ansiktet

ett känsligt, men på samma gång något vekt uttryck. Han var hufvudet mindre än jägmästaren.

Denne stannade tvärt, när han fick se honom, och tvang sig med en häftig ansträngning till lugn. Men han granskade den kommande med en nästan hatfull blick, i hvilken dock på samma gång glänste en viss glädje. Han kände sig öfverlägsen, icke endast därför att han hade rätten på sin sida.

Han lyfte på hatten och tog den andres framsträckta hand, dock utan att trycka den.

»Vill ni inte stiga in,» sade han, »vi kunna där tala mera ostörda.»

De följdes åt till farstubron. Jägmästaren lade märke till, att Rode kastade en hastig, forskande blick omkring sig, och sade med en röst, som blef grof och tjock:

»Min dotter har gått ut — på min önskan!»

Han märkte, att han fick en hastig, forskande blick, och log ett tvunget, försmädligt leende. Under tystnad kommo de sedan in i jägmästarens rum.

Då de där hade satt sig midt emot hvarandra, möttes deras blickar och fängslade hvarandra, så att de hade svårt att åter rycka dem loss. Härunder blef allt sagdt, så att när de började tala, kände de samma leda, som då man är tvungen att upprepa en sak, som blott i sitt första, oreflekterade uttryck synes den talande bära sanningens prägel.

Men de måste ju likväl tala.

Det var Rode, som först bröt tystnaden; hans ansikte, som då han kom varit blekt och upprördt, hade nu fått ett fast, beslutsamt, ehuru sorgset uttryck, som förvånade jägmästaren. Han förstod icke, att hos sådana naturer som Rodes taga små affekter starka uttryck, medan däremot en djup, hela väsendet spännande känsla förlänar ett, om ock öfvergående lugn.

»Herr jägmästare,» sade han med låg, nästan uttryckslös stämma, »jag kom i afsikt att begära er dotters hand och i hopp att ni, om ock icke af fullaste hjärta, skulle gifva mig den. Men jag fruktar, att jag bedragit mig, och att ert beslut är annorlunda.»

Han såg frågande på jägmästaren, som nickade. Men denna inledning oroade honom, den tycktes honom innebära något annat, än hvad som låg i själfva orden, han anade, att kampen skulle bli hårdare än han väntat, och den harmsna, föraktliga öfverlägsenhet, som hittills präglat hans sätt, vek för ett djupt allvar, från hvilket allt tvunget och allt konstladt på en gång försvann.

Rode såg åter ned och fortsatte med trött stämma:

»Har ni betänkt er väl, vet ni, att det är er dotters lycka det gäller?»

Vid dessa ord slog jägmästarens förbittring än en gång upp i flammor. Tala med honom om hans dotters lycka!

»Det är just därför, att jag vet det, som mitt svar kommer att bli sådant som det blir!» utbrast han häftigt.

Rode såg åter upp på honom.

»Hvad är det ni har emot mig?» frågade han. Denne mötte blicken och svarade kort:

»Allt!»

Rode log, men det var ett leende, som egen- domligt nog hvarken sårade eller retade jägmästaren, ty det låg hvarken egenkärlek eller ironi däri, blott ett erkännande, att han redan anat det. Efter en stunds tystnad började han åter, liksom från början men på en annan väg, med samma uttryckslösa stämma.

»Jag är rädd, att ni icke känner mina yttre förhållanden så väl som önskligt vore. Min ställning är i ekonomiskt afseende bättre, än ni kanske till följd af mitt yrke förmodat. Jag har efter min far ärft en förmögenhet, af hvilken jag visserligen förskingrat en liten del, men som dock ännu är tillräckligt stor, för att jag sorgfritt kan lefva på räntorna, äfven med hustru och barn. Så hoppas jag äfven, ja, jag är till och med viss på, att mitt arbete om några år skall gifva mig en ganska vacker inkomst. Att det förhåller sig på det vis jag sagt, kan ni lätt själf förvissa er om.»

Jägmästaren böjde på hufvudet till tecken, att han fullt litade på hans ord. Rode fortsatte:

»Jag är trettiofyra år gammal, har sett och erfarit ganska mycket, — och — jag vill säga

er det helt uppriktigt, jag har älskat flere gånger förut, så att jag kan bedöma den känsla, som jag hyser för er dotter. Jag tror, att den är sådan, att jag kan bygga hennes och mitt lif på den.»

Han såg åter upp på jägmästaren, utan att dock synas vänta, att hvad han sagt skulle hafva gjort något intryck. Denne märkte äfven detta och rynkade ögonbrynen.

»Hvarför säger ni mig allt detta, då ni likväl vet, att mitt beslut är orubbligt?»

»Därför att jag anser det vara min plikt att göra allt som möjligen skulle kunna rubba det,» svarade den andre.

»Plikt! Mot hvem? Mot henne, — eller er själf kanske? Ja, mot er själf naturligtvis!»

»Nej,» svarade Rode lugnt, »emot er.»

Jägmästaren reste sig upp och rätade ofrivilligt med ett djupt andetag på sin högresta gestalt.

»Det är onödigt att förlänga detta samtal, som endast är en pina för oss båda,» sade han, »och jag vill därför helt kort och godt säga er, hvarför ni aldrig af mig kan påräkna annat svar än det ni fått.» Han gick ett slag öfver golfvet och stannade åter framför Rode. »Sedan Agnes' mor dog för tio år sedan, har jag icke endast varit som far utan äfven som mor åt henne. Ni må tro mig eller ej, men det är sant, — det är så sant, att hela mitt lif därför förändrat sig, — icke i yttre måtto endast, utan äfven i inre. Ni

säger mig, att ni älskar min dotter, och därför tror ni er hafva rätt gent emot mig, — hvad vet ni då om, hur jag älskar henne? Hur gammal är er kärlek, — en månad, — min är tio år, sådan den nu är. I tio år har den vuxit inom mig och fäst mig vid henne med band, som äro så starka, att endast döden kan slita dem. Den har gifvit mig kraft att tränga tillbaka allt det i min natur, som icke kunde förstå hennes, — den har gifvit mig en kvinnas instinkter, en kvinnas hjärta, en kvinnas känslor, — ni kan skratta åt mig, men det är sant, jag har känt det nästan som en skam för min manlighet, och jag har gjort mig sträf och butter och rå, mer än jag någonsin verkligen varit det, för att dölja för världen den vekhet, som jag själf först uppammat, och som sedan tagit all makt ifrån mig. Det var för hennes skull jag blifvit sådan, — och blott för henne vill jag vara det. I tio år har jag lefvat med hennes lif, tänkt med hennes tankar, känt med hennes känslor, tills jag nu nästan förlorat mitt eget jag och fått hennes i stället. Tror ni då icke efter detta, att jag har rättighet att säga, att jag känner henne, — tror ni icke, jag kan bedöma, hvad som är till hennes lycka eller icke? Jo, min herre, — och därför är det jag säger er, att ni aldrig skall få henne, — ty lika visst som allt i eder natur är mig emot, lika visst skall ni göra henne olycklig.»

Rode kastade hufvudet tillbaka, som om han ämnade gifva ett häftigt svar, men jägmästaren hejdade honom.

»Jag vet, hvad ni vill säga: att det är min fadersegoism, min fruktan att förlora henne, min svartsjuka med ett ord, som kommit mig att betrakta er så. Jag vill då blott säga er, att jag endast en vecka anat, att det varit något mellan er och min dotter, men att redan första gången jag såg er, var min uppfattning af er densamma. Jag dömer er icke, — jag tror, att ni är en hederlig man, — men jag — jag kan inte tåla er!»

Han vände sig bort, i det hans händer knöto sig konvulsiviskt.

Rode såg upp med ett ljust leende i blicken.

»Er dotter har älskat mig i en månad,» sade han.

Jägmästaren vände sig häftigt om och såg, med en hemlig oro i blicken, på honom.

»Hvad menar ni?»

»Jag menar, att er dotter har i en månads tid älskat en man, som ni icke kan tåla, och ni har icke haft en aning därom.»

Jägmästarens blick blef så stel, att det nästan plågade den andre.

»Bah, — kärlek, — det är inte kärlek, — det är en flicknyck,» sade han, men utan någon öfvertygelse i tonfallet.

Nu reste sig äfven Rode upp, det blixtrade till i hans ögon, hans stämma blef varm, uttrycket i hans ansikte lifligt och växlande.

»Tror ni, att er dotter är en ärbar kvinna?» frågade han.

Jägmästaren tog ett steg emot honom, hans ansikte blef blodrött. Men den andre fortsatte:

»Ja, ni vet det lika väl som jag, och dock ger jag er mitt hedersord på, att för en månad sedan kunde er dotter hafva tillhört mig, så helt och hållet, till kropp och själ, som hon en gång kommer att göra det, — om jag hade velat det.»

Nu blef jägmästaren blek i stället, han stödde sig tungt mot bordet och såg på Rode med förvirrade blickar. Det fanns något hos denne, som icke lämnade rum för något tvifvel om sanningen i hans ord; och jägmästaren tviflade icke heller, han hade en känsla, som om *det* sviktade för honom, som han trott vara vissast och orubbligast af allt.

»Ni har talat rent ut med mig, jag vill nu göra detsamma. Ni vet lika väl som jag, att det är icke lek detta utan allvar, lifvets största allvar, och därför kunna vi också behandla det så, utan fruktan och utan tveksamhet. Ni säger, att ni känner er dotter, och att ni därför kan bedöma hvad som är till hennes lycka eller icke. Det är icke sant, ni känner henne icke, — eller blott till en del, — ni känner henne som barn, kanske också något som människa, men icke som kvinna, som den kvinna, som älskar, som skall

bli maka och moder. Men det gör jag, och därför är det jag står här och talar så till er. Nej, ni känner henne icke, och ni kan aldrig göra det, — har ni icke bevisat det själf, har ni icke berättat mig, hur ni måst utplåna ert eget jag för att kunna förstå henne. Nåväl, icke ett grand af mitt eget jag har behöft taga skada eller ännu mindre förstöras, för att jag skulle förstå henne, men då jag förstod henne, då först utvecklades hos mig alla möjligheter. Jag har älskat henne i en månad, och på denna månad har jag utvecklats mig mer än i hela mitt lif förut, utan att jag dock behöft låna något af henne, — ni säger, att ni älskat henne i tio år, och att ni blyges öfver att icke längre vara er själf. Förstår ni då icke, hur svag er kärlek är mot min, hur orätt ni har mot mig? Och likväl vill ni sätta er till doms öfver hennes öde? Ser ni icke, att er makt är slut här, att ni måste vika? Ni talar om hennes lycka och stöder er på den för att känna er stark, — jag vet icke, om hon skall bli lycklig med mig eller ej, — jag lofvar intet, — jag vet blott, att vi skola dela lycka och olycka med hvarandra, att olycka från mig skall vara henne mera värd än lycka från er, — förstår ni icke, hur mycket starkare jag är än ni? Jag har hela lifvet med mig, — ni har det emot er, — nu är det er tur att vika, en gång skall det kanske bli min.»

Jägmästaren stod fortfarande stödd mot bordet, han hade icke rört sig, var fortfarande lika

blek. Han hade knappt hört den andres ord, eller han hade hört dem utan att förstå dem, och likväl kände han segern gå sig ur händerna, kände sig förlorad, därför att han var så svag gent emot honom där. Han hade nu blott en önskan: att återse dottern, se henne endast och få visshet, om det var sant, att han aldrig känt henne; och så att bli ensam nu, — alldeles ensam.

»Vill ni vara god och komma igen i morgon,» sade han med en underligt torr stämning, »jag behöfver vara, — jag vill tala med min dotter först, — sen skall ni — få svar.»

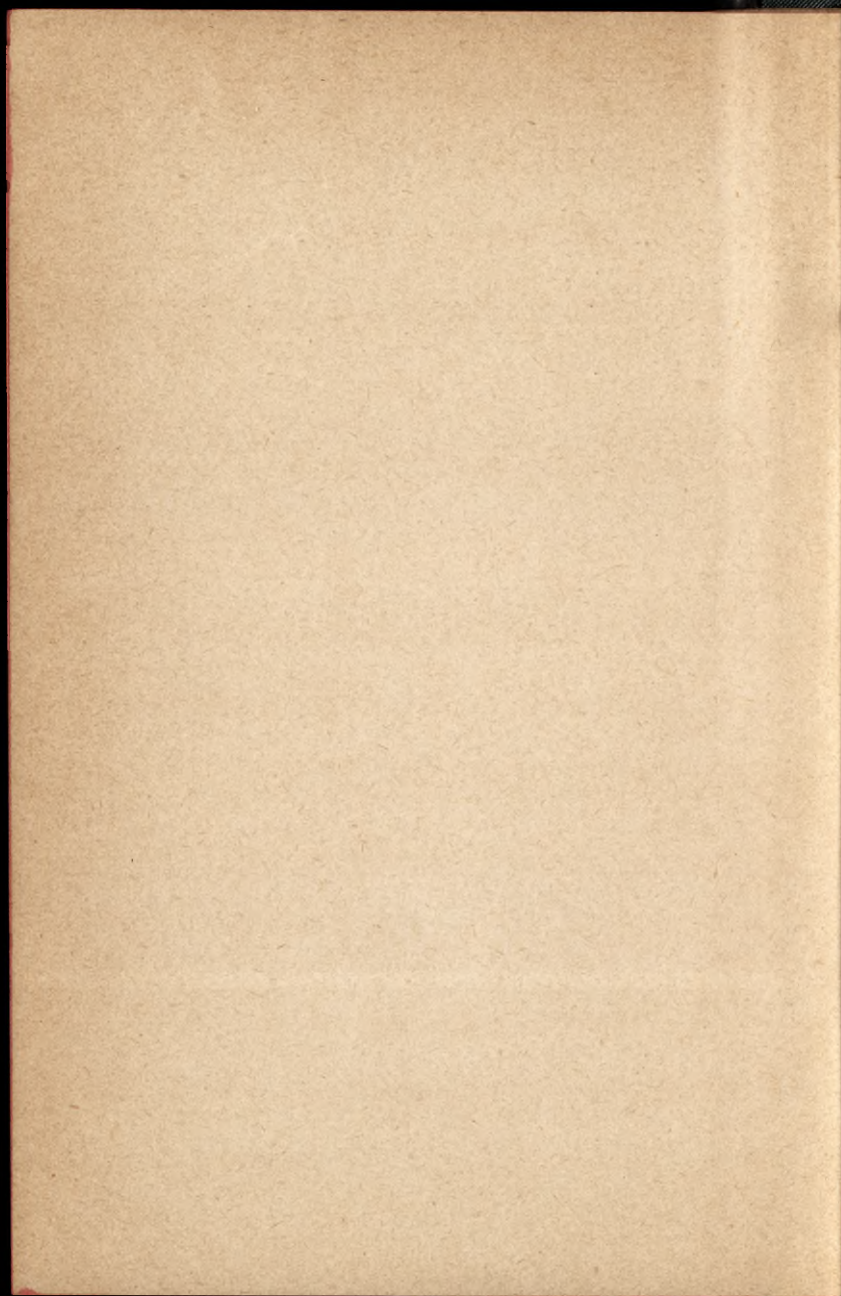
Rode bugade sig och gick; han kände sig nu viss om segern och tviflade lika litet som förr på sin rätt, men dock undrade han, då han kom ut, om det var hela sanningen, som han talat, eller blott den del däraf, som föll samman med kärleken.

Då jägmästaren blifvit ensam, satte han sig långsamt ned i sin stol och förblef där orörlig, med hufvudet lutadt mot sina händer, ända tills han hörde dotterns steg där utanför. Då reste han sig upp, gick fram till dörren och ropade på henne. Hon kom, rädd och frågande, knapast vågande läsa i hans blickar. Men han tog hennes hufvud mellan sina händer och såg in i hennes ögon med en blick, som brände af vilja och begär att se sanningen. På en gång förlorade den så allt uttryck, han släppte hennes hufvud, sköt henne sakta ut genom dörren och stängde den.

Då han blifvit ensam, gick han åter och satte sig i stolen. Hans blick var fortfarande tom och uttryckslös. Då Stella kom fram till honom och lade sitt hufvud i hans knä, föll hans hand tungt ned på hennes hufvud, och han såg in i de stora, blanka, trofasta ögonen med ett bittert leende.

EN VÅRHISTORIA.

Det var våren själf, som berättade mig efterföljande historia, med ett leende kring munnen, men allvar i de stora ögonen, i ett språk, som var toner, där tanken kastade växlande ljus och skugga, liksom solen bakom drifvande moln, där känslorna voro dofter och bilderna stodo och lyste som blommor i gräset, berättade den på det lefvande, förtrogna sätt, som gör, att lyssnaren tycker sig höra sina egna tankar. Då jag nu skall försöka sätta det på papperet, är det, som om jag med tvekan skulle försöka återgifva en fågels sång; ljuden kan jag något så när återgifva, men icke det som var skönheten i dem, det som fick mig att stanna och lyssna och säga: ja, detta är vackert! Då vore det bättre att säga: gå själf och hör! Så kunde jag äfven säga nu, men jag vet ju icke, om du träffar våren i samma lynne som jag,

och därför är det som jag vågar försöket och står risken.

Jag fann nämligen våren i ett mycket älskvärdt, förtroligt lynne, trött på att ströfva omkring, med mattade pulsar och glad att få andas ut ett ögonblick. Han satt i skuggan af en blommande hägg och badade sina heta fötter i en rinnande bäck, hvars smekande svalka jagade rysningar af välbehag genom den sköna gudakroppen. De djupblå, guldstänkta blickarna, som annars gärna drömmande skådade in i oändligheten, voro nu fästa på en liten skalbagge, som kröp på hans blottade arm, och medan han betraktade den, var det han berättade:

Först berättade han om, hur sunnanvinden kom och satte fart i det tunga molnlagret, som legat orörligt öfver jorden i dagar och veckor, slet i det och öppnade glimtar af blånande luft, där solen sköt igenom i rika knippen och kastade sina ljusa dagar på den brungråa marken, som var betäckt af fjorårets vissnade löf, på de bara löfträden, som började skifta i topparna, ännu icke i grönt, men i varma, brunröda färger, som gånge en föreställning om mjukheten och smidigheten hos det nätverk af späda kvistar, som vaggade i den ljumma luften; på fuktiga bergskrefvor, där de gröna bladen sköto upp i stora knippen, döljande årets första, mattfärgade blommor. Under träden lågo skuggorna tunna och glesa liksom kronorna öfver dem, korta och

enstaka ljödo äfven drillarna och de lockande tonerna i deras grenar, och vinden kastade sig fram i nyckfulla tag, ostadig som molnen, hvilka drefvo öfver himmelen. Det låg som en slöja öfver allt, icke sommarens sköna, guldinväfda slöja, utan en i mattare, dunklare färg, nästan grå öfver marken, med bronsens skiftande nyanser öfver hagarnas grenverk och blånande öfver fjärden, hvars aflägsna strand doldes däraf, så att det såg ut, som om himmel och vatten gingo i hvarandra.

Det anmärkte äfven en manlig stämman, hvars ägare stannade och såg ut öfver fjärden.

»Se,» sade han, »man kunde tro, att det var hafvet.»

Den han talade med var eller såg åtminstone ut att vara en ung flicka, gestalten var en sådans och äfven ansiktets form och uttryck; endast blicken røjde något af den mogna kvinnan.

»Ja, men nu är det inte hafvet!» svarade hon. Det var något retsamt i tonfallet, som kom honom att rynka ögonbrynen.

»Kan ni då inte tänka er, att det vore hafvet?»

»Tänka! Tänka!» upprepade hon.

»Ja,» fortsatte han envist, »kan ni inte tänka er det och njuta af det, som om det vore det?»

Hon stannade och tog på sig en tillgjordt drömmande min; så skakade hon på hufvudet.

»Nej,» svarade hon, »det är alldeles omöjligt.»

Hon kastade en hastig blick på honom och fick en helt belåten min, då hon märkte, hur ond han blef.

»Ja, jag kan inte hjälpa det, men jag vet alldeles för väl, att det inte är hafvet; jag kan ju hela fjärden utantill, känner till hvartenda grund, det är bara en beskedlig fjärd och så litet dimma, det är alltsammans.»

Han gjorde en häftig rörelse mot henne, som om han ämnade svara, men vände sig bort och fortsatte sin väg.

Han var ond, alldeles ursinnigt ond öfver denna lilla småsak, ond på henne och i synnerhet på sig själf. Hvarför skulle han också gå och göra sig löjlig, för han hade nog varit löjlig, hon hade ju alldeles oförställdt gycklat med honom. Gamla karlen, gå och göra sig löjlig! Ja, när han rätt tänkte på saken, så hade han varit löjlig hela dagen! Det hade börjat på morgonen, när han i spegeln upptäckte några gråa hårstrån, vid tinningen naturligvis — det skulle ju alltid börja vid tinningen, där det syntes bäst. Då hade han först blifvit tankfull och så vemodig och så drömmande, drömmande som en pojke i öfvergångsåldern. Han hade gått ut och gått för att skaka af sig sitt drömmeri, men det hade bara blifvit värre. Hans drömmar, som förut varit obestämda och fläckande, liksom skyarna på en vår- eller kanske rättare hösthimmel, hade slutat med att antaga en bestämd gestalt och behålla den med endast

obetydliga förändringar, förbättringar och utsirningar, på samma sätt som ett enstaka moln i flere timmar kan stå orörligt på en solklar sommarhimmel. Det var gestalten af en kvinna; kvinnan var tämligen obestämd, men en kvinna var det, och hon var ung och vacker och satt och såg drömmande ut i rymden med händerna i knät. Nej, han satt vid hennes fötter och hade sitt hufvud i hennes knä, och hon strök med sina händer — hvita mjuka händer genom hans hår. Längre kom han aldrig, och om det hade han gått och drömt i flere timmar. Ja, det var fullkomligt löjligt.

Så hade han mött henne och stannat och hälsat, och i detsamma hade han i hennes ögon tyckt sig se något, som han aldrig sett där förr — han hade heller aldrig gifvit så noga akt på henne — något som helt tvärt förjagat den där föreställningen om de hvita händerna i hans hår, förmått honom att öfverge sin drömda kvinna och följa henne i stället. Men helt ofrivilligt hade han, figurligt taladt, försökt sätta henne i samma ställning som denna, med blicken drömmande ut i rymden och händerna, om icke precis i hans hår, så åtminstone mjukt och vackert hvilande i hennes eget knä. Men det hade stött på ett bestämdt motstånd, hon var icke alls villig att intaga den ställningen, hon var glad, nästan uppsluppen, var mest hågad för att springa och blef alltmera hågad därför, ju tydligare hon märkte hans lust att sitta och

drömman, och den där tvisten om fjärden, som icke var haf, var slutpunkten i en lång kedja af missförstånd och stridigheter. Det var naturligtvis bara inbillning det där, som han tyckt sig se i hennes ögon; men det förargade honom, att han gått och gjort sig löjlig; det förargade honom hela vägen hem och en god stund efteråt.

Då han gick ifrån henne så tvärt, blef hon först en smula häpen, så ond på honom för att han varit så oartig, och så angripen af samvetsförebåelser öfver sitt eget gyckel. Dessa olika stämningar förjagade alldeles hennes glädje, och så kom ett obestämdt vemod och intog dess plats. Efter att hafva gått en stund i motsatt riktning mot den han gått, kände hon sig trött och satte sig på en sten. Hennes händer föllo ned i skötet, hennes blickar gingo frånvarande ut i rymden, och hon försjönk i drömmar — om hafvet, det riktiga hafvet.

— — Här gjorde våren ett långt uppehåll, medan han, som det tycktes mig, djupt intresserad iakttog, hur den lilla skalbaggen på hans arm stannade i sina ströftåg, kände sig rundt omkring med de långa känselspröten, bredde ut de svarta täckvingarna, så att det såg ut, som om han delat sin kropp i två delar, och så med ett hastigt förtonande surr flög sin väg till okända öden. Jag satt just och undrade, hvad våren intresserade sig för småsaker denna dag, men jag hann icke undra länge, ty plötsligt

kom det en solig glimt i de tankfulla ögonen, och han började åter berätta, med en öfver-svallande häftighet, som nästan tog andan ifrån mig; det var om sitt eget segertåg han berättade.

Om sitt segertåg fram öfver de bruna markerna, där otaliga gröna strån spirade upp under de vissna löfven, sköto dem åt sidan, värmdes sig i solen, sögo must af regnet och snart begrafde dem under en skiftande matta af grönt, där blommorna snart blandade sina gröna blad med gräset, men sköto upp sina blomknoppar högt öfver dem, så att de fritt kunde utveckla sig i den varma luften, utveckla sig i skiftande färger och växlande former, tecknande brokiga mönster på den gröna grunden; fram öfver haggarna, som plötsligt stodo i grönt äfven de, med hvita blommor på hägg och slån, med bruna och gröna och gula hängen och med skiftningar nästan i rödt, där lönn och asp sköto de första glänsande bladen; fram öfver barrskogen, som sköt tumslånga ljusa skott och behängde sina toppar med färska, purpurröda kottar; fram öfver hela den pånyttfödda jorden, genom hvars alla porer lifvet vällde fram i outtömlig rikedom och outtömlig skönhet. Solglimtar kommo och gingo och fingo ökad glans af alla de ljusa färgerna, skuggorna blefvo mjuka och täta, och suset i kronorna steg och föll i långa vågor, medan hvarje vindfläkt förde med sig en ström af dofter, där den varma doften af grönt var

bestående som gräset på marken, medan blomstrens och de blommande trädens självständiga vållukter kommo och gingo i nyckfull växling och blandade sig därmed liksom blommorna med gräset. Och genom hela rymden ljöd som en enda oafbruten ton af jubel, men det var icke en ton, det var en kör af otaliga stämmor, från vind och vågor, från skogarnas fågelskaror och ängarnas insektshärar.

Men fjärden låg med silfverstrimmiga, mörkblå vågor, och den andra stranden aftecknade tydligt sina vågiga trädkonturer mot den ljusa himmelen.

Genom den jublande kören ljödo plötsligt människoröster, en kvinnlig och en manlig, just icke alldeles i harmoni med dem, men dock utan att skära af alltför skarpt. Det var den kvinnliga, som talade först.

»Minns ni, när ni blef ond på mig, för att jag inte kunde tänka mig, att det här var hafvet?»

Den hade icke alldeles samma klara, gäckande klang som förut, den lät snarare en smula beslöjad.

»Ja,» svarade den manliga, »och ni tyckte, att jag var löjlig.»

»Ånej,» kom det dröjande svaret.

»Jo, visst gjorde ni det, och det med full rätt. Det var ju, som ni sade, bara en fjärd och så litet dimma.»

»Men *nu* är det ingen dimma!»

»Hvarför säger ni det i den där ton, som om ni tyckte det var synd? Önskar ni, att det vore dimma?»

»Ånej!» svarade hon hastigt och vände bort hufvudet för att dölja, att hon rodnade.

De fortsatte sin väg, gående bredvid hvarandra, och deras steg kommo så småningom i samma takt, hvilket de båda kände som ett behag. Han gick och funderade på, hvad hon kunnat mena med det där om dimman, ty han hade en känsla af att det låg någon mening därunder, och bara den känslan kom hans hjärta att klappa häftigare. Och medan han funderade, betraktade han henne, denna gång utan något begär att tvinga in henne i ett obestämdt ideals skepnad, utan tvärt om med en häftig åtrå att själf tränga in i det som för henne var egendomligt och personligt, det som gjorde henne till just den kvinna hon var och ingen annan. Denna åtrå blef så stark, att den så småningom gjorde den mening, han anade under hennes sista ord, pinsam för honom såsom något för henne främmande och onaturligt. Han måste slutligen säga henne det.

Hon såg på honom och blef ännu rödare än förra gången. Hennes första intryck, att han ogillade henne, förgick dock hastigt, och hon uppfylldes af en hemlig glädje.

»Nej, det där med dimman är ju bara dumheter!» utbrast hon, tyckte så, att hon sagt något dumt, och fick i detsamma en oemot-

ständlig lust att utföra en plan, som hon länge gått och burit på, en liten löjlig plan, men som dock i hennes ensamma tankar fått en djup betydelse. Hon var dock på samma gång rädd för att utföra den, och denna rädsla gjorde hennes blick skygg och undflyende och hennes röst darrande.

Hon tog en blomma från vägkanten och höll fram den för honom.

»Det här tycker jag är vackert,» sade hon, »det är bara en blomma, en liten obetydlig blomma, det vet jag, men jag behöfver inte tänka mig något annat för att tycka, att det är — att det är — mycket vackert.»

Hennes röst svek henne alldeles på slutet, ty hon tyckte, att orden, utsagda, icke alls talade samma språk som hennes tanke.

Men han böjde sig ner, i ett begär att ödmjuka sig inför henne, fattade hennes hand och kysste den. I detsamma han reste sig upp och mötte hennes blick, förgick ödmjukheten för en brusande känsla af makt, och utan tvekan lade han sin arm omkring hennes lif, tryckte henne intill sig och pressade sina läppar mot hennes i en lång kyss, som hon först underkastade sig och så besvarade . . .

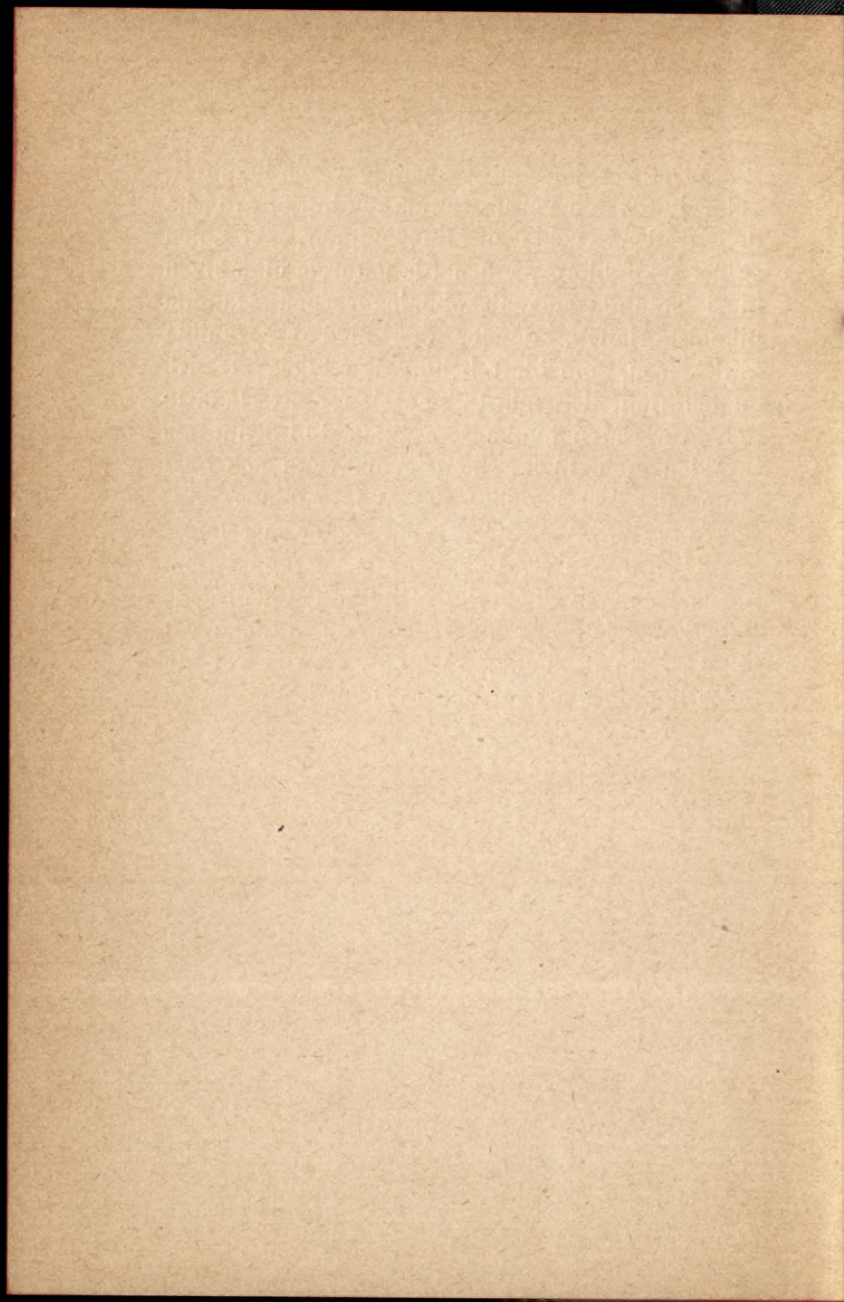
Här tystnade våren, jag satt och väntade på fortsättningen, men det kom ingen.

»Nå, men hur gick det se'n, fingo de hvarandra, blefvo de» . . . jag vet inte, hvarför »gifta» fastnade mig i halsen.

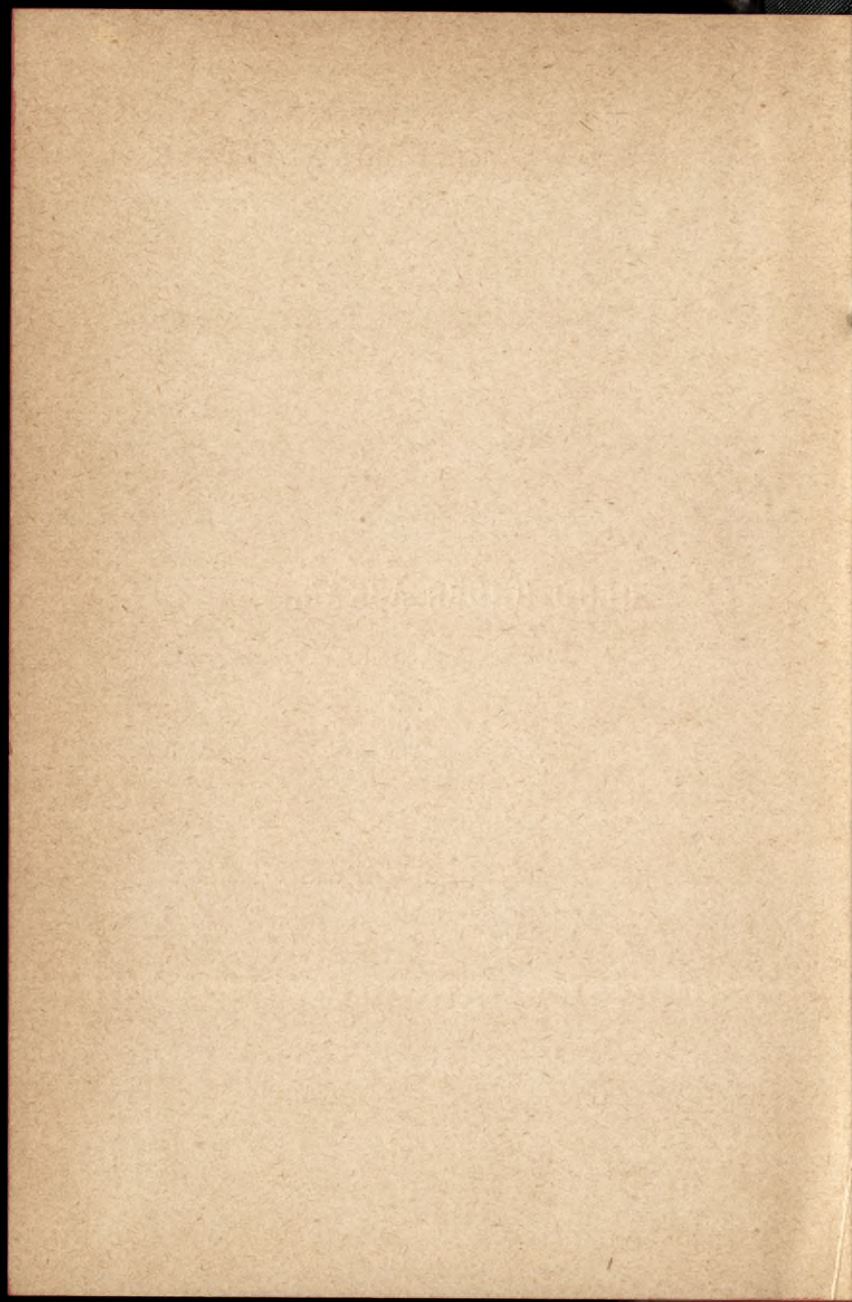
»Det vet jag inte,» svarade våren likgiltigt.
»När luften blir varm och marken börjar grönska och träden veckla ut sin knoppar, när solen skiner icke blott på den fria naturen, utan äfven in i stängda människoboningar och stängda människosinnen, då för den med sig otaliga kärleksfrön, som blott behöfva en blick, ett ord, en beröring, den minsta småsak för att slå fäste och gro. Men hvilka som skola dö i den första brodden och hvilka som skola växa och gå i blom, det vet jag inte, det är inte min sak — och uppriktigt sagdt, det intresserar mig inte.»

Han lutade sig tillbaka och såg upp i himmelen, som hvälfde sig ofvanför det dallrande löfverket. Jag såg på hans ögon, att han var långt borta ifrån mig, så långt, att det var alldeles hopplöst att försöka följa med.

GLÖD UNDER ASKAN.

Ryttmästar Karl Amadeus von Stahre var en man, som i sina dagar varit mycket firad, mycket eftersökt, mycket älskad och dock mycket litet afundad. Han var en sådan människa, som har förmåga att ingifva andra en stark tro på sina möjligheter, men han hade aldrig utsatt sig för kritik genom att göra möjligheterna till verkligheter. Man sade om honom, att om han velat, så hade han kunnat — och man tyckte icke sämre om honom för att han icke velat, tvärt om. Man sade till exempel: om han velat, så hade han kunnat vara krigsminister, eller göra ett briljant parti eller vinna en förmögenhet, och man sade det så gärna därför att han hvarken blifvit krigsminister eller gjort ett briljant parti eller vunnit en förmögenhet. Så förklarade han åtminstone själf saken, med sitt fina, skeptiska småleende under de waxade mustascherna, ty han hvarken var

eller låtsades vara okunnig om sitt rykte. Han sade: den som rider en fullblodshäst och ändå låter andra spränga förbi på sämre krakar, skall ofelbart uppväcka en känsla af tacksamhet hos dem. Jag har alltid fått beröm för mina hästar, men har aldrig varit någon vän af kapplöpningar, — och att skridta på en ädel häst, det är i alla fall det ädlaste nöje som finns, men man skall vara en smula finsmakare för att förstå sig på det.

Hur han nu hade skridtat, så hade i alla fall de flesta af hans jämnåriga ridit om honom. Och nu var det så, att när han uppnått de femtio åren och icke blifvit mer än hvad han var, så började den gamla uppfattningen om honom liksom att falla i glömska. Man yttrade den nog ännu, när det så föll sig, men i allmänhet tyckte man just icke det var lönt att yttra den. Han kände den spirande missaktningen häri, och det grämde honom djupare än han ville erkänna, ens för sig själf.

Det finns människor, som blifva sig lika hela lifvet igenom, för hvilka ungdom och ålderdom blott äro olika masker, bakom hvilka den verkliga naturen tittar fram med samma oförändrade blick, men det finns andra, hos hvilka den inbrytande ålderdomen medför en genomgripande omhvälfning. Detta var fallet med ryttmästar von Stahre. — Från och med de femtio åren kände hans vänner och bekanta icke mera igen honom. Han har blifvit som en annan människa,

sade man. — Men blicken var ändå i grund och botten densamma, — hans karakter hade endast så att säga vändt ut och in på sig. — Från att vara meddelsam blef han sluten, från att vara sällskapsmänniska blef han enstöring, — älskvärdheten blef bitterhet, sorglösheten intresselöshet. — Han hade haft en lång lina att löpa med, längre än de flesta andra, — men nu var linan utlupen, han hade känt det ödesdigra rycket, och nu vindade lifvet långsamt upp den igen, tum för tum.

Han tog helt plötsligt afsked efter att ha blifvit förbigången vid en befordran. Sen dess lefde han ensam, utan vänner, nästan utan umgänge. Hvar förmiddag kunde man möta honom ridande på sitt vackra bruna sto, — fortfarande vacker karl, korrekt, den lediga hållningen numera något stel, hälsande på sina forna vänner med en vink och på damerna med ett leende, som blottade de oklanderliga tänderna, men aldrig nådde ögonen. Kvällarna tillbragte han alltid på »Sällskapet», där han spelade schack. Han hade nämligen blifvit en passionerad schackspelare.

Hans motspelare var för det mesta en revisor Roth, ungefär jämnårig med honom och ungtkarl liksom han. De hade förut haft en ytlig bekantskap med hvarandra, och nu var det endast deras gemensamma intresse för schackspelet som fört dem tillsammans. De träffades för öfrigt endast vid schackbordet, och utom de

oundgängliga speltermerna sade de endast god dag och adjö till hvarandra. Så fortfor det bortåt ett år. — Då hände det, att ryttmästaren vrickade sin fot och måste hålla sig inne en fjorton dar. Kvällarna blefvo förfärligt långa för honom; en vecka stod han ut, men så gaf han tapt och skickade ett bud till revisorn med förfrågan, huruvida icke denne skulle vilja besöka honom och taga ett parti hemma hos honom i stället för på »Sällskapet». Revisorn kom och kom sedan hvarje kväll, så länge ryttmästaren låg inne. Sedan återgingo de till »Sällskapet», men trufdes icke längre där så bra som förut. Och hur det var, fogade det sig så småningom så, att de regelbundet togo ett parti hemma hos ryttmästaren, där de voro mera ostörda och utan olägenhet kunde afbryta ett oafslutadt parti. — Ty deras partier började draga ut allt mera på längden, dels därför att de numera hade en genomgående kannedom af hvarandras taktik, dels därför att samtal började utspinna sig mellan dragen.

Revisor Roth gjorde vid första bekantskapen intryck af den personifierade beskedligheten. Han var ytterst undfallande i sitt sätt och höll alltid med den han sist talade med. Detta dock icke af falskhet eller inställsamhet, utan af skygghet och oförmåga att manifesteras sig. Osjälfständig, eftergifvande inför främlingar, blef han fast och själfständig först inför dem som kommit honom nära; han måste vara vän med en människa

för att kunna motsäga henne. Men han var också sådan, att han oundgängligt fattade vänskap för hvilken människa som helst, blott han varit tillräckligt länge tillsammans med henne.

Ryttmästaren hade i början missaktat eller, rättare sagdt, fullkomligt ignorerat honom som person och endast tolererat honom som en skicklig schackspelare. Men då revisorn spelat mot honom ett år, började vänskapen redan att spira upp hos honom, fick växt under ryttmästarens korta sjukdom och sköt blom första gången de kommo i ett ordentligt samtal. Ryttmästaren blef häpen, — det var icke en mes han hade att göra med, utan en person med själfständiga åsikter och förmåga att uttala dem: deras åsikter stämde icke särdeles öfverens och de kommo ofta i dispyt. De disputerade snart lika gärna som de spelade schack och blefvo småningom, tycktes det, oundgängliga för hvarandra. I synnerhet revisorn för ryttmästaren.

Så gingo ett par år. — En vårafton sutto de tillsammans i ryttmästarens lilla våning; de hade slutat ett parti, som räckt bortåt en vecka, och hvilade sig nu, medan de under tystnad rökte sina cigarrer. Revisorn satt och såg drömmande ut genom fönstret, — mellan ett par husgafflar på andra sidan föll solen in i rummet med det starka strålande sken den har de vackra vårkvällarna. Ryttmästaren betraktade honom, och plötsligt log han sardoniskt.

»Vet du hvad, min gubbe,» sade han, »du ser ut, som om du vore kär.»

Revisorn såg tankfullt på honom, utan att synas hvarken stött eller brydd.

»Å nej,» sade han, »det är allt för sent, det. Men jag kom att tänka på — —» Han var tyst en stund och fortsatte därpå: »Hvarför har du egentligen inte gift dig?»

»Jag!» — Ryttmästaren spärrade upp ögonen och slog till ett kort skratt. — »Har du hört, att man fångar gäddor på knappnålar? Jag blef aldrig fast, min bror. — Men du, det kunde man förr fråga, hvarför har du inte gift dig?»

»Jag fick ingen fast,» svarade revisorn enkelt. Ryttmästaren såg på honom och snodde sina mustascher.

»Ja, jag har alltid haft ett slags misstanke om, att du inte förstått dig på fruntimmer.»

Revisorn log litet frånvarande.

»Egentligen tror jag, att jag aldrig brytt mig om mer än en,» sade han.

»Och henne fick du inte?»

»Nej.»

De sutto tysta en stund, så frågade ryttmästaren:

»Var hon vacker?»

»Ja, då var hon det vackraste jag åtminstone kunde tänka mig.»

Ryttmästaren sköt menande ut läpparna, men svarade ingenting.

»Hvad jag egentligen minns bäst, är hennes ögon, — jag har aldrig tänkt mig, att det kunde ligga så mycket uttryck i ett par ögon, och likväl blef man aldrig klok på dem, — och när hon blef missnöjd öfver något, bet hon alltid i underläppen.»

Ryttmästaren såg hastigt upp.

»Nå, det var väl inte något så ovanligt.»

Revisorn hörde honom icke, utan fortsatte med ett vemodigt leende:

»Det är märkvärdigt så djupa rötter en sådan där känsla kan ha; man tror, att den är fullkomligt död, och så finns det ändå alltid något lif kvar, och minst man anar det, slår det upp ett rotskott. — Jag mötte henne i dag på gatan.»

»Aha!» Ryttmästaren blottade sina hvita tänder, och det lyste upp i hans ögon. — »Ja, det är verkligen en ganska kuriös känsla det där, att möta sina gamla flammor på gatan. Men den blir betydligt mindre intensiv, när det händer ofta. Numera berör det mig nästan inte alls, men förr i tiden,» hans ögon glänste allt starkare, — »det gick alltid som en svag elektrisk ström igenom mig, — mycket behaglig för resten.»

Ryttmästaren brukade aldrig skryta med sina framgångar hos kvinnorna — fast han icke hade något emot, att andra talade om dem, — men nu kände han en oemotståndlig lust att blända sin vän en smula. Han hade stigit upp

och gick med spänstiga steg af och an på golfvet, tvinnande sina mustascher. Så var det också ett gammalt minne, som fått makt öfver honom.

»En i synnerhet, minns jag, kunde jag aldrig möta utan att det slog sig i benen på mig. Jag blef formligt svag i knäveckan. — Nå nå, det var också den enda gången jag höll på att bli fast på allvar.»

»Ser du — äfven du,» sade revisorn godmodigt.

»Nåja, det var då också någonting att bli fast för. Åh, en sådan kvinna, — en drottning, en fullkomlig drottning, — och ändå så mycket barn. Ja, det var en besynnerlig blandning. Och så vacker sedan, — vacker som en ängell Axlar och armar sedan, — och så hon bar sitt hufvud, — munnen en smula spotsk, men lidelsefulla ögon, — man trodde, hon var kall, men ögonen förrådde henne. Jag träffade henne på en badort. Ja, det var en sommar! Jag minns vårt sista möte, — jag måste resa dagen därpå, — kanske det var därför, men när vi skildes åt, lät hon mig kyssa sig, — den enda gången! Den kyssen brände mig hela natten, — jag skulle velat gifva hvad som helst för att kunna stanna, och då hade mitt öde varit besegladt, det vet jag, — men jag måste resa, — och så, — nå, så gick det som det gick, och väl var nog det. Jag duger inte till att gå i oket. — Men underligt var det att återse henne igen.

Ja, nu har hon fullvuxna barn, — hennes man hedrade mig en tid med sin vänskap, jag har ätit många middagar hemma hos dem, — han gaf goda middagar, gamle Holm.»

Revisorn ryckte till och såg undrande på honom.

»Holm, sade du?»

Ryttmästaren bet sig i läppen.

»Pardon, — nej, det vet jag inte af.»

Revisorn såg fortfarande på honom och blef allt blekare.

»Holm, — konsul Holm, — och hon hette» — hans röst blef plötsligt skroflig — »Anna Hjelm?»

Ryttmästaren svängde sig förtretad om på klacken.

»För tusan, — du känner dem, — det var ren tanklöshet, — det här blir naturligtvis mellan oss.»

Han vände sig åter om mot revisorn, men blef stående häpen. Denne var alldeles blek, och ögonen, som alltjämt voro fästa på ryttmästaren, fingo så småningom ett sjukt, halft fientligt, halft såradt uttryck. Ryttmästaren kände det väl, detta uttryck, — han hade mött det förr i andras ögon, och han förstod genast alltsammans.

»Var det hon?» sade han.

Revisorn svarade icke, men hans blick gled undan.

Ryttmästaren gick ett slag öfver golfvet och stannade åter.

»Det var ett besynnerligt sammanträffande,» sade han.

»Ja, — mycket besynnerligt!» upprepade den andre med ett förvridet leende.

Ryttmästaren såg på honom, — och brast plötsligt ut i skratt. Han kunde icke hjälpa det, nu när den första öfverraskningen gifvit med sig, föreföll det hela honom så komiskt.

Revisorn reste sig upp, gaf honom en hastig, skygg blick och gick mot dörren. — Då blef ryttmästaren åter allvarlig.

»Men så hör då, — hvart skall du gå?»

Men revisorn var redan utom dörren.

Ryttmästaren gick efter honom ut i tamburen, men då var han redan borta.

Ryttmästaren ryckte på axlarna och gick in igen.

»Svartsjuk på mig, — så långt efteråt! — Sådana dumheter!» tänkte han. — »Bah, — det går väl öfver till i morgon.»

Han lugnade sig åter och skrattade igen åt alltsammans. Den följande dagen, vid den tid, då revisorn brukade komma, kände han sig dock en smula orolig. Men revisorn kom icke, och lika litet den följande dagen.

I tre dagar väntade han honom förgäfvets. Så gick han till »Sällskapet», — icke heller där fanns han. Då skref han ett långt bref till honom, — han fick icke något svar. Då blef

han ursinnig, svor ve och förbannelse öfver människornas dumhet och slutade med en axelryckning. »Som han vill då, — gärna för mig.»

I fjorton dagar höll han ut, fastän hans kvällar blefvo olidligt tomma och långa, men då bet han slutligen sin stolthet i sig och gick upp till revisorn, äfven med risk att icke tagas emot.

Men revisorn tog emot honom, ja, i första ögonblicket tycktes han nästan blifva glad att få se honom. Ryttmästaren låtsades icke om hvad som varit, utan pratade på sitt gamla sätt. Att börja med föll äfven revisorn in i den gamla tonen, men så småningom kom det ett visst tvång öfver honom, — hans blick fick åter det där sårade, fientliga uttrycket, och det kom en ansträngd artighet i hans sätt. Till slut satt han alldeles tyst eller svarade endast enstafvigt.

Ryttmästaren tystnade då också, och en stund sutto de stela och orörliga midt emot hvarandra.

»Jag plågar dig?» sade han slutligen kort.

Den andre nickade utan att se upp.

»Men för tusan,» brast ryttmästaren ut, »det är ju länge sedan förbi; och det var ju ingenting, — en enda kyss, — jag ger dig mitt hedersord.»

Revisorn höjde afvärjande händerna.

»Nej, jag ber dig — tala inte om det, — det — jag — jag kan inte hjälpa det.»

Ryttmästaren bet hårdt ihop läpparna och reste sig långsamt upp.

»Ja, — farväl,» sade han sorgset, bugade sig med stel värdighet och gick.

Se'n träffades de icke mera på två år. De gingo ibland förbi hvarandra på gatan, men nickade då endast på afstånd.

Ryttmästaren red som förut ut hvarje förmiddag. Men hans fruntimmersbekanta lade märke till, att han nog hälsade på dem med samma utsökta artighet som förut, men icke längre skänkte dem sitt vackra småleende. Om kvällarna hade han däremot börjat att gå på teatrarna, — blef snart en af de trognaste stamgästerna, men satt alltid och såg en smula ironiskt ointresserad ut. — Man tyckte också, att han hade börjat på att åldras duktigt.

En dag läste han i tidningen, att fru Anna Holm, född Hjelm, afidit. I första ögonblicket fick han som ett slag för bröstet, — det gjorde ett besynnerligt intryck på honom att se denna dödsannons; dock spelade ungdomsminnena häri ingen roll, nej, det var så besynnerligt, därför att han under dessa sista två år gått och burit agg till henne. — »Så att hon var död nu.» Då han blifvit förtrogen med denna tanke, gjorde det likväl icke längre något intryck på honom, han undrade stundom själf öfver, så känslolös han blifvit.

Ett starkare slag för bröstet fick han dock, då han några kvällar därefter hörde en välkänd

ringning på tamburklockan och hushållerskan kom in och anmälde revisor Roth. Hans ansikte strålade upp ett ögonblick, men så behärskade han sig, reste sig upp och stod väntande, med stram hållning, en smula blekare än vanligt.

Revisorn kom in; han såg tämligen generad ut, stannade innanför dörren, hostade, men kunde icke säga något. Ryttmästaren rörde sig icke. — Plötsligt gick revisorn fram till honom, fattade hans hand, tryckte den varmt och sade brådslande, som om han läst upp en läxa:

»Jag, — jag fick en sådan lust efter ett parti, — och så tänkte jag titta upp till dig — men du kanske inte har lust?»

Ryttmästaren såg frågande på honom, gjorde så en tvär gest mot schackbordet och svarade:

»Jo, — hvarför inte.»

De satte sig under tystnad, började spelet under tystnad och fortsatte det hela kvällen också under tystnad. — Men under denna tystnad gled de båda så småningom in i det gamla förhållandet igen. Deras blickar, som i början undveko hvarandra, möttes så småningom allt stadigare och förtroligare; det blef alldeles som i gamla dagar igen. Klockan blef elfva, hon blef tolf, men partiet ville icke taga slut. — Då reste sig slutligen revisorn och sade:

»Ja, — vi få väl fortsätta i morgon.»

I detsamma föll något af den förra tvungna ämningen öfver dem, — deras blickar flögo

hastigt förbi hvarandra. Så sade revisorn förklarande, på sitt vanliga stilla och enkla sätt:

»Ser du, — nu när hon är död så — — —

Ja, jag kommer väl i morgon.»

Ryttmästaren såg en smula förbryllad på honom, hade tydligen en fråga på tungan, men hejdade sig.

»Välkommen!» sade han bara.

De tryckte kraftigt hvarandras händer, och revisorn gick.

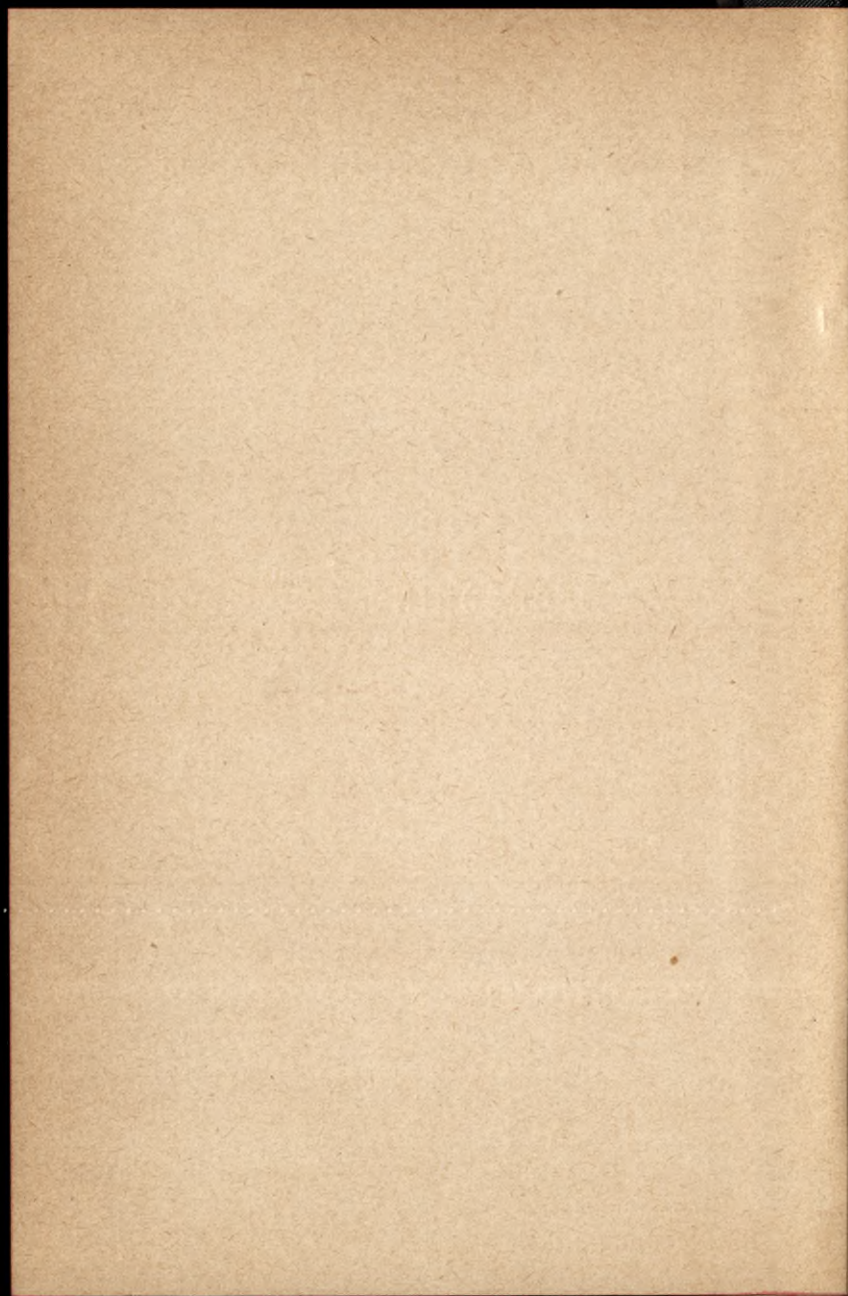
Då ryttmästaren blifvit ensam, gick han en stund fundersamt af och an, och det gamla ironiska leendet spelade på hans läppar.

»Nog är människan ändå ett underligt ting!» mumlade han slutligen.

Men det fick nu vara hur det ville, glad var han i alla fall, nästan lycklig, ty han hade känt sig så förbistradt ensam, — han förstod nu först riktigt, så hemskt ensam han varit.

FÖRSONING.

Det var en solig augustimorgon, som Otto Randers steg upp ur sin säng, där han på hela natten icke njutit någon sömn mer än en kort stund nu i själfva gryningen. Han kände sig dock sällsamt uthvilad efter denna korta slummer, och det vackra, ännu ungdomliga ansiktet bar icke några spår af trötthet och vaka. Hans tankar hade arbetat i tvifvel och villrådighet hela natten, men till slut hade de funnit ro i ett beslut, som samlade dem och förde dem alla fram mot ett gemensamt, ett ljusst och leende mål. Kanske var det detta, som hvilat honom mer än den korta morgonsömnen; han kände med förundran och glädje, hur det helt och fullt tagit honom i sin makt, liksom var det själfva lifvets kraft inom honom, den kraft, som dref blodet genom hans ådror, spände hans senor och förde hans tankar i snabba, kretsande banor med

en flykt lika lätt och bekymmerslös som svalornas där ute i solskimret.

Han klädde sig hastigt och gick ut. Augustimorgon! Han skulle kunnat tro, att det var en vårmorgon, så friskt, så ungdomligt syntes honom allt. Annars hade naturen en omotståndlig makt öfver honom, behärskade honom med sin stämning, stämde hans känsloträngar till samklang med sin egen skiftande melodi. Så icke nu, — i stället för att behärskas, kände han sig som den härskande; annars var han ett känsligt instrument, nu var han den skapande mästaren, och i den morgonhymn, som höjde sig rundt omkring honom, icke blott i toner, utan i ljus och doft och färger kände han sin egen ingifvelses verk.

Han gick en väg, som han gått många gånger förut, på den sista tiden nästan dagligen. Men nu var vägen ny för honom, och för hvart steg gjorde han upptäckter. Bland annat upptäckte han äfven minnen, som förut icke funnits i hans medvetande. Ett sådant minne var:

En af de första dagarna sedan han blifvit bekant med »henne» hade han tillsammans med några andra sommargäster gått denna väg. Det var i början på juni, men våren hade varit ovanligt sen, och fruktträden hade först nu börjat blomma. I en liten trädgårdstappa vid vägen stod ett äppelträd i blom; det var helt ungt ännu; men alldeles öfverhöljdt af blommor, hvita med

en lätt skiftning i skärt, liksom belysta af en aftonrodnad. Då hade hon stannat och sagt:

»Det är det vackraste jag vet och det som ger den starkaste känslan af vår, när jag ser fruktträden blomma. Det är en sådan rikedom.»

»Ja,» svarade en annan af sällskapet, »nästan för rikt; om nu allt det här skulle bli frukt?»

»Det är just det jag menar,» utbrast hon något retligt, »det är just det, som är det vackra att . . .»

Men de fingo aldrig höra, hvad som var det vackra, ty hon afbröt sig, och samtalet gled in på något annat.

Detta påminde han sig nu, när han gick förbi samma täppa. Äppelträdet stod där och bar några kart, tio eller tolf på sin höjd.

Hvarför tyckte hon, att just det var det vackra? tänkte han och påskyndade sina steg, som om det låg något plågsamt i åsynen af detta träd.

Då han kom fram till målet för sin vandring, en villa, som låg ett par stenkast från vägen, omgifven af en trädgård, stannade han och såg på klockan. Hon var icke mer än sex. Således återstod ännu minst en timme, innan han kunde hoppas på att få träffa henne. Hur skulle han få denna timme att gå — så tröstlös lång som den föreföll honom nu, då han såg framåt den? Han stannade utanför staketet och betraktade den lilla rödmålade villan, som låg där i solskenet, med nedfällida gardiner. Hon sof ännu, utan att

ana, att han stod där utanför. Om hon anade det — ? Men hur skulle han få timmen att gå? Hans blick föll på en rabatt, som stod utanför hennes fönster, och hans ansikte lystes upp af ett leende. Det var barnsligt, mycket barnsligt till och med — men sak samma, han skulle göra det ändå!

Han gick in genom grinden, och sedan han bredd ut sin näsduk i det fuktiga gräset, lade han sig på knä och började rensa rabatten från ogräs. Det var barnsligt, det hade han klart för sig hela tiden, men det roade honom, och han tyckte, att det i alla fall låg något vackert däri. Då rabatten var rensad, bröt han en reseda, satte den i knapphållet och såg åter på klockan. Half sju! Således en halftimme kvar; klockan sju brukade hon gå ut och gå, det visste han. Han gick till bersån och satte sig där att vänta. Han hade knappt suttit där i fem minuter, då han hörde förstugudörren knarra och såg henne komma ut på verandan. Hade hon kanske anat, att han var där, eller hört honom? Hans blickar sökte läsa i hennes ansikte, men hon syntes alldeles omedveten om hans närvaro.

Hon stod ett ögonblick kvar på verandan och andades djupt några gånger, medan de fina skälvande näsvingarna vidgade sig. Hennes ögon, ännu något omorgnade efter sömnen, kisade i det skarpa ljuset. Hon såg så frisk, så ung, så omedvetet ung ut, där hon stod; dock var hon trettio år och hade väl erfarit något af lifvet — mycket, tänkte han stundom; hvar fick hon då

denna ungdom ifrån, som hade en sådan sällsam tjuvningsmakt, just därför att den icke blott var årens?

Hon gick ned för verandatrappan, förbi rabatten, som han rensat, utan att kasta en blick på den, och bort mot grinden. Hela hennes väsen präglades af denna osökta otvungenhet, som man endast har, då man tror sig fullt ensam, och han vände ofrivilligt bort sina blickar, som om de inneburit en förnärmelse mot henne. Först då hon gick genom grinden, blef hon honom varse; han kände det ögonblickligen på sig och vände sig åter hastigt emot henne. Hon rodnade svagt och gaf honom en hastig nick, medan hennes ögonbryn lätt sammandrogos. Han hade ett ögonblick fått en häftig hjärtklappning, men den gick hastigt öfver, och han gick otvunget fram mot henne med hatten i hand.

»Jag var ute och gick och tog mig den friheten att hvila ett ögonblick i er berså. Jag hoppas ni inte misstycker.»

»Nej, visst inte» svarade hon och skrattade, måhända för att dölja en smula förlägenhet, »jag blef en smula förvånad, för jag trodde inte, att ni brukade vara uppe så tidigt.»

»Det är också en särskild anledning,» sade han och såg bestämdt på henne.

Hon undvek hans blick, och han såg med en plötslig fruktan, som förut varit alldeles främmande för honom, att det kom ett sorgset drag kring hennes mun.

De gingo tysta framåt vägen. Han hade blifvit förstämnd och fann nu icke mera något af de ord, som förut legat honom så värtaligt på tungan. Hvad betydde det där sorgsna leendet? frågade han sig, och ett allt djupare missmod uppfyllde honom. Och dock tyckte han, att det låg en svag förhoppning i denna tystnad, som hon icke gjorde något försök att bryta och som icke tycktes plåga henne. Låg det icke en förtrolighet däri, större än som kunnat taga sig uttryck i några ord? Han såg då och då på henne från sidan; hon gick med nedslagna ögon, det sorgsna draget var kvar kring hennes mun, hvars läppar voro fast slutna. Hvad betydde det då?

Under tystnad hunno de fram till den lilla täppan med äppelträdet, som han på ditvägen gått förbi, och samma minne som då trängde sig åter på honom. Som det nu var honom omöjligt att bryta tystnaden omedelbart med det som han hade på hjärtat, grep han detta samtalsämne.

»Minns ni en gång i våras, då vi gingo här förbi, och äppelträdet stod i blom?» frågade han.

»Ja, jag minns.»

»Minns ni också, hvad ni sade om, när fruktträden blomma?»

»Att jag tycker det är det vackraste af hela våren, ja.»

»Men hvarför ni tyckte det, fingo vi aldrig veta.»

»Hvarför — det kan man väl knappast säga, hvarför man tycker något sådant. För resten

sade jag det visst, — det är den där rikedommen —»

Han pekade på trädet och skrattade kort.

»Ja, den hänger där!»

Hon blef ond, så att hon rodnade.

»Hvad menar ni?»

»Jag menar, att af hela den där rikedommen blef det tio fattiga äpplen.»

»Fy, något så fult menar ni inte.»

Han såg förvånad på henne och rynkade pannan. Men hon fortsatte utan att akta på hans missnöje:

»Är det icke något vackert i det, att det här lilla trädet, som icke kan bära mer än tio fattiga äpplen, som ni säger, dock kan skänka så mycken skönhet af blommor och doft. Det är just det som ger en sådan vårkänsla, mer än något annat tror jag, det visar just, hur rik och gifmild våren är.»

»Och hur den sviker!» sade han hårdt och bittert utan att se på henne.

Hon skakade på hufvudet, men svarade icke. Han gick en stund och såg stelt framför sig med rynkad panna. Så kastade han upp hufvudet, som om han sköt ifrån sig en plågsam tanke, och såg åter på henne. Då fann han åter det sorgsna draget kring hennes mun.

»Jag tror, ni blef ledsen på trädets vägnar?» sade han skämtande.

»Å nej, nog förstår jag, att det icke var trädet det gällde,» svarade hon allvarligt.

»Ni tror väl icke, att det var er,» utbrast han ifrigt.

»Ånej, inte heller mig, — en annan. Ofta då ni talar till mig, menar ni en annan.»

Han såg häpen på henne, och en plötslig tanke fyllde honom med glädje. Var det icke svartsjuka i detta? Och om hon kunde vara svartsjuk så utan skäl, då . . . ! Nu fick han mod att tala.

»Men tror ni nu, att jag menar er, endast er, då jag frågar er . . .»

Hon sträckte med en skygg åtbörd ut sin hand mot honom, han grep den, men hon drog den hastigt tillbaka, och då förstod han, att åtbörden varit afböjande.

»Nej, fråga intel!» sade hon bedjande.

Han stannade ett ögonblick och bet sig hårdt i underläppen; det ryckte till i hans ansikte. Hans första tanke var att gå ifrån henne utan ett ord, men då han såg henne fortsätta sin väg, till utseendet lika lugn och oberörd, öfvergick smärtan helt plötsligt till förbittring, hans sårade stolthet reste sig till motvärn, och med några häftiga steg hann han åter upp henne.

»Så,» sade han med en stämma, som darrade af vrede, »det var bara ett litet lustigt skämt alltsammans, något att fördrifva sommaren med, och nu när jag kommer och — nej, nej, fråga inte, säg ingenting, förstör inte nöjet för mig! Å, ni är som alla andra!»

Hon svarade icke, men såg upp på honom med en klar, fast sorgsen blick, för hvilken hans vrede plötsligt sjönk.

»Jag trodde ändå,» fortsatte han med förändrad stämma, »och ni lät mig tro, att jag betydde något för er.»

»Ja,» svarade hon.

Han såg på henne, men hon vände bort ansiktet.

»Men icke på det sättet således?»

»Jo,» svarade hon nästan ohörbart.

»Men hvad är det då?» utbrast han åter häftigt. »Svara mig, förklara för mig — jag — jag låter mig icke nöja med detta. Hvad är ni rädd för — har ni icke förtroende till mig?»

Hon svarade icke, gick fortfarande med bortvänt ansikte. Plötsligt slog honom en tanke.

»Är det — är det mitt förflutna, som ni är rädd för?»

Nu vände hon ansiktet mot honom och såg honom stadigt in i ögonen.

»Ja,» svarade hon.

Han drog en suck af lättnad och log mot henne.

»Ett sådant barn ni är,» sade han och tog hennes hand, som hon denna gång lät honom behålla. »Är ni svartsjuk på mitt förflutna? Och för en sådan barnslighet vill ni — nå, de grillerna skola vi väl få bukt med.»

Han såg henne fortfarande leende in i ögonen, ett segervisst leende. Hon skakade på hufvudet.

»Det är inga grillor,» svarade hon, »det är mitt fulla allvar, jag har tänkt på det mycket, mycket.»

Han släppte hennes hand, detta motstånd började åter förbittra honom.

»Är det ni, som talar på detta sätt?» utbrast han. »Jag känner inte mer igen er. Och ni själf, har ni själf då intet förflutet?» fortsatte han med full afsikt att såra henne. »Ni har stora fordringar, kan jag märka, nöjer er inte med mindre än en första kärlek, eller hvad det kallas; kan ni då själf gifva detsamma? Det tror jag inte. Men jag har aldrig frågat er därom!»

»Ni blir häftig,» sade hon på samma stela, behärskade sätt, »och ni missförstår mig. Jag är inte något barn, jag är trettio år och har också haft min erfarenhet af lifvet. Jag fordrar inte någon första kärlek, som jag inte heller kan ge.»

Hon rodnade plötsligt och fortsatte med något darrande röst, som dock så småningom åter blef stadig.

»Jag tror, att en andra, en tredje kärlek kan vara lika mycket värd eller mera, eller jag tror, att man inte på det sättet kan värdera en sådan känsla. Jag har inga flickgrillor,» sade hon och såg upp på honom med ett vackert leende, »och när ni frågar mig, skall jag berätta för er det som numera för mig endast är ett minne — ett vackert minne.»

»Är det då endast en bikt ni begär?» frågade han med en röst, i hvilken det ännu fanns en återstod af den förra retligheten.

»Jag begär ingenting, men jag vill uppriktigt säga er allt, så att det icke må vara något missförstånd oss emellan, och förlåt, om jag säger något, som kan såra er. Jag är rädd för det förflutna, därför att det ännu icke är — ett förflutet.»

»Hvad menar ni?» frågade han och såg på henne, men hans blick var ostadig och gled undan.

Hon gick en stund och fortsatte så, i det hon hela tiden undvek att se på honom.

»Jag förstod det icke först, men så småningom har det blifvit klart för mig. Ofta, då ni talade med mig, kom det i er blick ett uttryck, som var alldeles främmande för mig; jag försökte förgäfvos utgrunda, hvad det var i mina ord, som framkallade det; nu förstår jag, att det icke var mina ord, utan ett för mig okänt minne, som stod i samband med dem. Och ibland sade ni också saker, bittra, orättvisa saker, som icke drabbade mig och icke voro ämnade mot mig utan mot — någon annan. Och denna andra har alltid stått emellan oss, som hon gör det nu.»

»Ni bedrar er,» utbrast han häftigt, »hon är död för mig, min kärlek till henne är död, det är er jag älskar.»

»Om er kärlek till henne är död, det vet jag icke, men hvad jag vet är, att hon står emellan oss. Och hon är icke död.»

»För mig är hon död! För guds skull, låt icke denna skugga skilja oss åt, — jag säger er,

att hon är död för mig, och ni kunde hjälpa mig att döda äfven — minnet.»

Hans händer knöto sig konvulsiviskt. Hon såg på honom och skakade på hufvudet.

»Det är icke hennes minne jag fruktar, åh, om ni visste, — jag är icke svartsjuk på henne — hvad jag fruktar är just det, att ni icke vill minnas henne. Det är er bitterhet mot henne, ty den kommer äfven att drabba mig. Ni säger, att hon är död för er, men vet ni inte, att de döda, hvilkas andar icke blifvit försonade, de gå igen.»

Han såg stelt framför sig.

»Det också!» mumlade han.

Hon gick tätt intill honom och lade sin hand på hans arm; han ryckte till, men flyttade icke sin blick.

»Jag vet intet vackrare ord än försoning,» sade hon. »Och jag förstår knappt, hur man skall kunna lefva, om man icke erfarit hvad det vill säga — det ger en liksom rätt att lefva och kraft också och mod. Man säger, att döden försonar. Är det inte en förfärlig tanke att hysa agg och bitterhet till en människa, som ligger i sin graf. Det är något så hopplöst, tycker jag. Hur skall man väl då våga närma sig en lefvande?»

Han drog sakta sin arm undan hennes hand. Hon såg nästan skrämmd på honom, men uttrycket i hans ansikte lugnade henne, och det lyste upp i hennes ögon.

»Förlåt mig, att jag talar så här till er, men hvad en människa själf har erfarit, det tror jag, man

har rättighet att säga en annan. Ni längtar själf efter försoning, och jag vet, att ni kan komma till den, antingen i ensamheten eller — ja, det vet jag ju icke. Men jag vill vänta, och om ni inte kommer tillbaka, så vill jag tro, att ni blifvit försonad — ändå . . .»

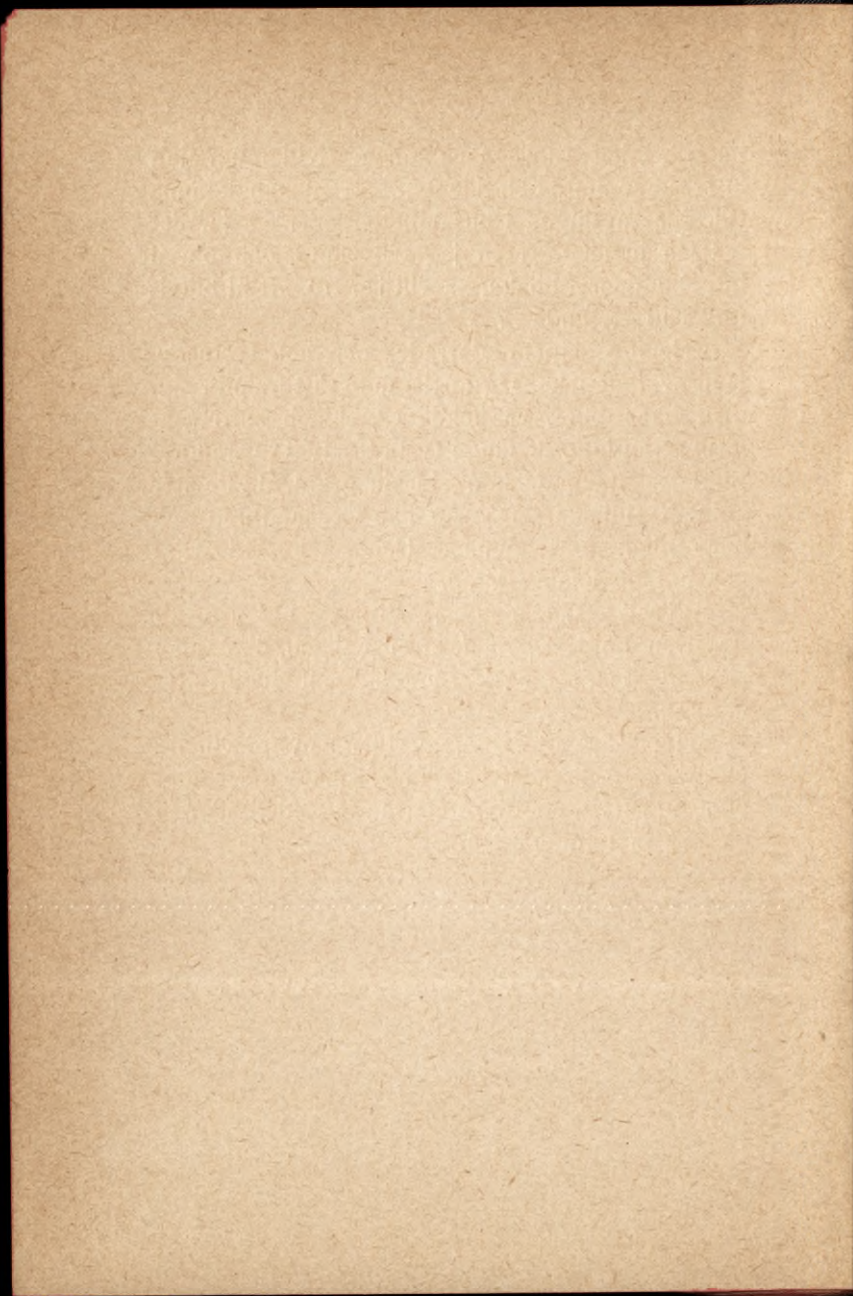
Hennes läppar darrade, och hon tystnade. Han svarade icke, såg fortfarande rätt framför sig, men hans blick var icke så stel och hård som förut. Så gingo de länge tysta bredvid hvarandra. Slutligen stannade hon vid sin grind, dit de åter kommit tillbaka. Då såg han förvånad upp, och hans blick mötte henne. Han smålog allvarligt och fattade hennes hand.

»Tack,» sade han, »jag tror, att ni har rätt.»

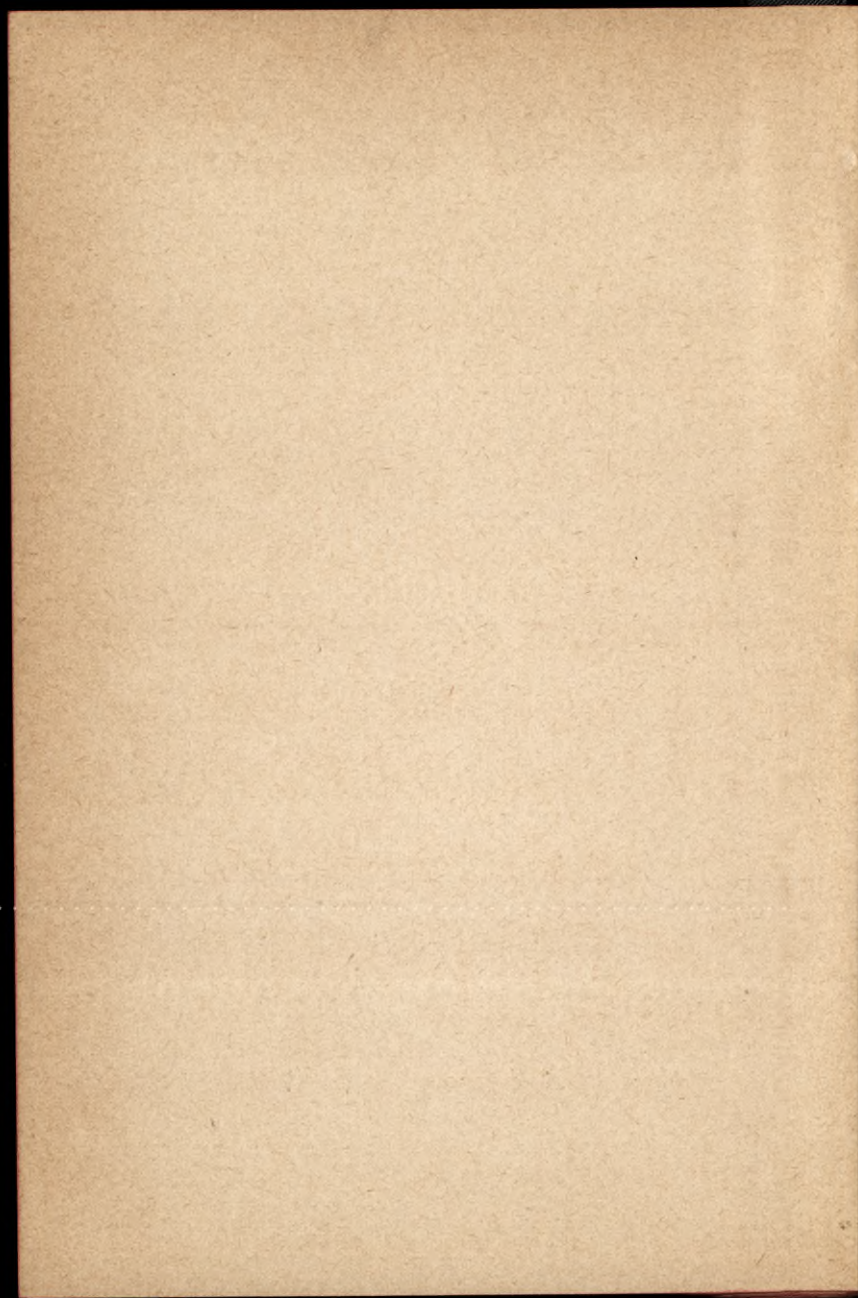
Han böjde sig ned öfver handen, dock utan att kyssa den, rätade åter upp sig och gick hastigt därifrån.

Hon såg efter honom, tills han försvunnit. Då tryckte hon afvigsidan af sina händer mot ögonen, drog ett djupt darrande andedrag och gick så in i trädgården.

SAMLARE.

När man efter många års skilsmässa åter träffar en person, som man en gång kallat sin vän, efterföljes det första ögonblickets glädje ofta af en känsla af tvång, af nedslagenhet, nästan af bitterhet, som om man erfarit en missräkning. Och detta tvång, det kommer af medvetandet om, hur föga man under dessa år tänkt på denne frånvarande, som en gång stått en så nära, att man gifvit honom vänskapens rättigheter öfver sig, och bitterheten, den kommer af tanken på, att så har det äfven varit med honom.

Besläktad med denna känsla är äfven den, man erfar, då man efter många års frånvaro återkommer till den trakt, där man tillbragt många, kanske äfven lyckliga år af sitt lif. Tvånget kännes kanske icke så skarpt, men det finns där dock, ty om naturen ock icke kräft något af oss, så hafva vi dock gifvit den löften,

sådana löften, som lifvet så sällan infriar, — det finns där som en känsla af skuld emot denna välkända natur, som tager emot oss lika kärleksfullt, lika mildt och förtroligt, om vi blott kunna återfinna ett grand af de känslor, som fordom bundo oss vid densamma; men just därför finns bitterheten där också, den futtiga egoistiska bitterheten öfver att finna allt sig så likt, så evigt detsamma. Vi känna, att allt detta gått sin gilla gång utan oss, att vår frånvaro icke lämnat ett spår efter sig, att det välkommen, som möter oss, icke är den väntandes, som längtat och saknat, utan den rikes, som gästfritt öppnar sitt hus för alla kommande, — för oss som för alla andra.

Något af dessa känslor var det, som rörde sig inom Ejnar Wilde, där han på julaftonen satt och åkte hem från stationen, — till det hem, som han nu under fem års kringflackande lif icke besökt. Det var detta, som störde återseendets glädje för honom, kom honom att känna sig nervös och otålig och önska, att detta återseende väl vore öfverståndet, och att han befunde sig inne i de gamla spåren igen. Kanske låg äfven härunder medvetandet om olikheten mellan de förhållanden, under hvilka han lämnat hemmet, och de nuvarande.

Hans far, den gamle Wilde, hade i sin ungdom, genom en oerhörd kraftansträngning, en sällspord förening af skarpblick och djärfhet, på några få år arbetat sig upp till rikedom från

en ringa början. Vid trettio års ålder var han chef för en ansedd firma, hade gjort ett rikt gifte med en af hufvudstadens mest firade skönheter, och hans hus var ett af de gästfriaste och mest eftersökta i staden.

Då framträdde hos honom en egenhet, som hittills legat i sin linda, förkväfd och undanträngd af andra intressen. Det var en samlarevurm, som först yppade sig som ett måhända af fåfänga förestafvadt begär att pryda hemmet med sällsynta konst saker, sedan så småningom tog växt och bredd ut sig och slutade med att blifva en formlig mani. Från konst saker och taflor ledde den sig till böcker och kopparstick, gick så vidare till porslin, glas, möbler m. m., försmådde icke mynt, sigill, ja till och med frimärken, och slutade med att omfatta allt, som var gammalt, på något sätt egendommeligt och framför allt sällsynt. Han hade låtit afstänga för sig flere rum i våningen, och här hopades nu under årens lopp huller om buller en hel besynnerlig värld af märkvärdigheter, hopsamlade från alla tänkbara gömmor i östan och västan, fult och vackert om hvartannat, med ingen annan norm för sitt värde än ovanlighetens.

Men det var en dyrbar vurm, detta, icke endast i och för sig själf, men äfven därför att den uppslukade alla andra intressen och tankar, och så gick det till, att Wilde vid några och femtio års ålder var en ruinerad man. Hans

samlingar, frukten af en tjuguarig möda, gingo under klubban, affären öfvertogs af ett bolag och själf flyttade han ut på en liten landtgård, där hans familj brukat tillbringa somrarna, och som nu var det enda, som blifvit räddadt ur skeppsbrottet.

Då detta hände, var den ende sonen, Ejnar, utomlands och hade varit det i fem år. Han hade rest ut, sedan han afslutat sina studier i Upsala, och sedan dess flackat omkring öfverallt i Europa, då och då görande en utflykt till Österlandet. År från år hade han uppskjutit sin hemfärd, till dess slutligen denna katastrof plötsligt kom och satte en obeveklig gräns för alla vidare resplaner. Efter att hafva rest oafbrutet i en veckas tid, skulle han nu på själfva julaftonen inträffa i hemmet.

Hemmet, — ja, det var det, som han icke hade någon känsla af. Han tyckte, att han satt där som en främling i den gamla välkända kappsläden, som han så många gånger åkt i som barn under sina julbesök på landet. Jul, — ja, julen hade han heller ingen känsla af, — då han såg sig omkring, fann han nog vinterstämning, men icke detta särskilda, som karakteriserade julen, — därför att det icke fanns inom honom.

Men vinterstämning var det, — vinterstämning med snö och köld. Landsvägen gick först fram mellan ängar och hagar, där de af rimfrost betäckta löfträden liknade jättestora koraller, vek så i en långsträckt backe af in i barrskogen,

där snön lagt sig i tunga drifvor på granarnes breda grenar och på de höga masttallarnas kronor. Så småningom började snöns bländande hvithet få en rödaktig anstrykning i det döende dagsljuset, ty klockan var fyra och solen hade nyss gått ned. Den skymt af västra himmelen, som syntes mellan granarna, hade en blodröd färg, som bleknade uppåt, och de lättare molnen, som seglade öfver himmelen, voro brunröda med gyllene skiftningar.

Det var tyst och stilla, så ändlöst stilla, som det kan vara en kall, lugn vinterdag på landet. Allt lif hade dragit sig in i stugorna, där redan här och hvar ljus började tändas under förberedelser till aftonens fest, och till stugorna hade äfven vinterns småfåglar dragit sig, — sparfvar och talgoxar och mesar, — de flaxade gladt omkring sådeskärfven på gården och ledde tanken på den glada väntan, som rådde där inne bakom de dimmiga fönstren.

Plötsligt vek släden med en skarp sväng af från landsvägen och gled med ökad fart fram genom en allé af lindar, som längst bort begränsades af en vit façad med hög stenfot och dubbel yttertrappa. Uppe på trappan stod någon och viftade med en näsduk, — det var hans mor, — en hund rusade ned för trappan och kom dem skällande till mötes, och nu började Ejnars hjärta äntligen klappa häftigare.

Åter en skarp sväng, och släden stannade framför trappan. Hunden skällde fortfarande

alldeles ursinnigt, och Ejnar kunde icke höra hvad modern ropade åt honom, medan hongick ned för trappan honom till mötes. Han steg ur släden och gick fram till henne med utsträckta händer, hon omfamnade honom, omfattade hans hufvud och höll det något ifrån sig, medan hon såg på honom med tårar i ögnen. Så sade hon:

»Välkommen, min käre gosse!»

Hunden hoppade och skällde fortfarande omkring dem.

Då det första ögonblickets rörelse lagt sig, kände de sig båda en smula främmande till följd af den långa skilsmässan; instinktmässigt afägsnade de sig från hvarandra och sågo bort, när deras blickar möttes.

»Du får lof att klappa Hektor,» sade modern, »annars blir han aldrig lugn.»

Han böjde sig ned och klappade hunden; den hade varit en valp, då han for, och kunde därför icke känna igen honom; men den förstod af matmoderns mottagande, att det var en välkommen gäst, och visste därför icke till sig af vänlighet. Och denna vänlighet gjorde Ejnar godt, därför att den icke dolde någon hemlig undran och några tysta frågor.

Tysta gingo de åter upp för trappan. I tamburen stod gamle Wilde och tog emot dem. Han var en lång och ännu kraftfull gubbe och hufvudet längre än sonen, som såg spenslig och vek ut gent emot honom; ansiktet var vackert

och regelbundet, innefattadt af ett nu nästan hvitt hår och skägg. Och dock gjorde det icke något odeladt behagligt intryck, ty blicken var stel och frånvarande, liksom oafvändt riktad på ett för alla andra osynligt föremål.

Han mottog sonen hjärtligt, men en smula frånvarande, och syntes icke något djupare berörd af återseendet. Denne åter tänkte, då han såg honom: gud ske lof, han har då icke blifvit böjd af olyckan!

Denna tanke gaf han äfven luft inför modern, då hon följt honom upp i hans rum för att hjälpa honom taga fram ur kofferten de saker han behöfde.

»Nej,» svarade hon, »böjd har han inte blifvit, jag förstår inte, att det kunnat taga honom så föga djupt, som det gjort, och det skrämmer mig nästan ibland. Men det skall nog bli bra,» sade hon och nickade framför sig själf. »Vet du, att han har redan börjat på att samla igen, han går omkring i bondstugorna och letar reda på gammalt skräp, — ja, eller gamla saker,» rättade hon sig, »och vi ha redan ett vindsrum här uppe nästan fullt. Nå, jag har naturligtvis låtit honom hållas, för det är ju bättre det, än att han skulle gå och sörja öfver allt det gamla, men, — nå, det skall väl nog bli bra!»

Hon nickade igen och såg så upp på honom med en glänsande blick.

»Om du visste, hvad jag är glad, att du kommit hem!» sade hon och gick så ut, helt tyst och stilla.

Han såg förundrad efter henne. Redan vid det första mötet hade han haft en oklar förnimmelse af, att modern undergått någon djup förändring, och nu trängde det sig ännu starkare på honom. Det var icke det, att hon blifvit gammal, ty fast det vackra ansigtet fått djupa fåror, gestalten vissnat och håret blifvit grått, var det dock något i blicken, som motsade alla dessa ålderdomens kännetecken; nej, det var något annat, något djupare och betydelsefullare. Han hade en känsla af, att det inom henne försiggått en af dessa tysta, genomgripande revolutioner, som skaka väsendet i dess innersta grundvalar, och som omskapa känslor och tankar, önskningsar och sträfvanden, kasta ljus öfver det som förr legat i mörkret, och skymma undan det som förr stått i ljuset, liksom en plötslig naturrevolution gör höjderna till dalar och dalarna till berg. Det var hela hennes väsende, hennes sätt att tala och vara, som gifvit honom detta intryck, men mest var det dock blicken, denna blick, som han icke kände, som såg på ett annat sätt och tycktes döma allt efter en annan måttstock än förr.

På eftermiddagen sutto de alla tre tillsammans i förmaket. — Middagen hade fortgått under afbrutna samtal, frågor och svar, som icke kunde tänja ut sig och löpa in i hvarandra, utan blefvo

korta och tvärhuggna, görande språng öfver breda klyftor af tystnad. — Och äfven nu hade tystnaden fått makt med dem. — Men den hade upphört att plåga Ejnar, en hemkänsla hade börjat insmyga sig i hans sinne, kommande — han visste icke hvarifrån, — tagande form af ett djupt, välgörande vemod.

Slutligen bröt gamle Wilde tystnaden. Han hade stigit upp och gått af och an på golvet, under en synbarligen växande oro.

»Nå, — du har icke sett mina samlingar, — där uppe!»

Han rodnade och gjorde en något förlägen gest upp åt vinden.

»Nej,» svarade Ejnar, »men ska vi inte spara det till i morgon, du?»

»Det är ganska märkvärdiga saker, må du tro!» fortsatte Wilde och tog ifrigt i. »Man har inte något begrepp om, hvad det finns för rariteter i de här bondstugornas skräpgömmor. — Och det är något särskildt med dem, som allt annat saknar, — något egendomligt okonstladt och naivt, något som talar om deras ringa ursprung, — något alldeles särskildt.»

Han lät en smula osäker på sig själf och talade ifrigt, med denna skiftning i ifvern, som tyder på att man talar mera för sin egen skull än för andras.

Ejnar svarade ingenting, och han tystnade också, men fortsatte att gå af och an. Så ljusnade det plötsligt i blicken och han såg på

sonen med ett nytt intresse, i det han stannade midt framför honom.

»Du bör då haft utmärkta tillfällen att komma öfver åtskilligt? — Hvad, — du har väl ett och annat med dig hem?»

»Nej,» svarade Ejnar kort, »jag har ingenting.»

»Ingenting alls?» — Wildes ansikte mörknade åter.

»Nej, — ingenting sådant som du menar. — Det är inte sådant, som jag samlat.»

»Så, har du samlat ändå? Hvad har du då samlat?»

Den gamles ansikte blef rödt af ifver.

Ejnar såg på honom och rynkade ögonbrynen. — Detta med fadern blef honom så pinsamt, och han greps af ett begär att för en gång tala rent ut, — rent från hjärtat.

»Jag har samlat det som är bättre,» svarade han, »och det som ingen kan taga ifrån mig, jag må bli hur fattig som helst; det har jag dock alltid kvar, ty det finns här inom mig. — Det kallas visst att samla intryck, — men det är ett dåligt uttryck, och föttigt, — det säger icke hvad det skall säga, ty det som jag menar, det är så rikt, — det är det enda, som är värde med i lifvet, — det är själfva lifvet, det som nu är slut för mig.» — Han blef ifrig och reste sig upp. — »Ser du, att samla allt vackert som man ser på sin väg, men samla det i sitt minne, så att det blott finns för en själf, — en vacker

natur, — ett ansikte, som berättar en hel historia, — en stämning, som icke kan beskrivas i ord, — en anblick, som ingen annan har ögon för, en liten tafla, som icke är något för någon annan — ett ord, en blick, en rörelse, som ingen annan förstått, och oändligt mycket mera, som icke kan beskrivas med ord, — att se det och endast därmed göra det till sin egendom, utan fruktan att någon skall kunna beröfva en det, och utan att själf blifva fjättrad vid det, — hvad äro dina futtiga krukor mot det? — Nej du, det är att samla, det, i ordets bästa mening, — och det är mera än det, — det är att lefva; — det är att —»

Han mötte plötsligt moderns blick och tystnade. Den var fäst på honom med ett uttryck, som gjorde det omöjligt för honom att fortsätta, därför att det syntes honom, som om det kommit något falskt in i hvad han velat säga, och som om han icke själf i djupet af sitt hjärta menade det. — Det var så klokt, så förfärligt klokt, att hans stolthet föll tillsammans inför det, och han kände en nästan barnslig lust att gråta. — Han satte sig åter ned och försjönk i tystnad, med en känsla af tomhet inom sig och utom sig.

Han märkte, att fadern gick ut ur rummet, men fäste sig ej därvid. Så kände han en hand på sitt hufvud och hörde moderns röst:

»Är du säker på, att det är lyckan, Ejnar?»

»Ja!» svarade han hårdt, ty han kände, att han blef rörd, och det ville han icke blifva. Han sköt bort moderns hand och hörde, hur hon tyst gick tillbaka till sin plats.

Det blef åter tyst en stund; så frågade han tvärt:

»Hvarför skulle det icke vara det?»

Hon svarade med samma lugna, milda röst som förut:

»Jag vet icke, — jag tror att jag tänkt så en gång, jag också, — men, — ja, det beror väl på, att du är ung ännu, — och jag gammal. — Då kallade jag det också att samla, — nu tycker jag, att det mera var att splittra.»

Han såg upp på henne, och åter trängde det sig så starkt på honom, hur förändrad hon blifvit, — så starkt, att han måste gifva sin tysta fråga ord.

»Hvad är det, mamma,» sade han, »hvad har händt dig?»

Hon log och svarade:

»Händt! — Det vet du ju, — något annat är det inte, — och så kanske att jag blifvit gammal. — Men jag tänkte på, när ni talade om att samla, — att jag har fått en lärdom af lifvet, — jag har fått lära mig det, när det gick sönder för mig, och jag måste samla upp spillrorna och försöka att göra det helt igen. — Då förstår man, hvad det är som har värde och hvad som icke har värde. — Se på det här rummet, tycker du inte det är vackert? — För

mig åtminstone är det det. — Ser du, allt som på något sätt var kärt för mig, vid hvilket ett dyrbart minne, någon vacker hågkomst var förenad, — det försökte jag rädda, och det har jag samlat här. — Och vet du, hvarför jag tycker det är så vackert, — det är därför, att jag känner mig bunden här, såsom man är bunden vid det man älskar. — Och det är bättre än att vara fri, du, — eller jag tror, att det just är att vara verkligt fri. — Och så har jag gjort med hela mitt lif, — jag har samlat allt det, som syntes mig verkligt värdefullt, och det var så mycket som jag aldrig sett förut, — och nu känner jag mig så rik, att jag icke fruktar för att åldras.»

Hon var tyst en stund och fortsatte så:

»Vet du, — jag har aldrig gladt mig åt någon jul som åt denna, — jag tycker, att jag aldrig förstått hvad julen är förrän nu. — För julen, det är just samlandets tid, du! — Det är dess stora vackra betydelse! — Allt hvad som blifvit spridt och skildt under årets lopp, det samlar den åter till ett och förenar i samma känsla, — stora och små, fattiga och rika, alla människor, du, för en gång åtminstone. — Och till den samla vi våra bästa känslor, våra gladaste förhoppningar, våra varmaste önsknings, — vi försöka samla oss själfva i en enda hel känsla och vara glada för att alla skola vara glada. — Är det inte så, du, — är det inte meningen med julen?»

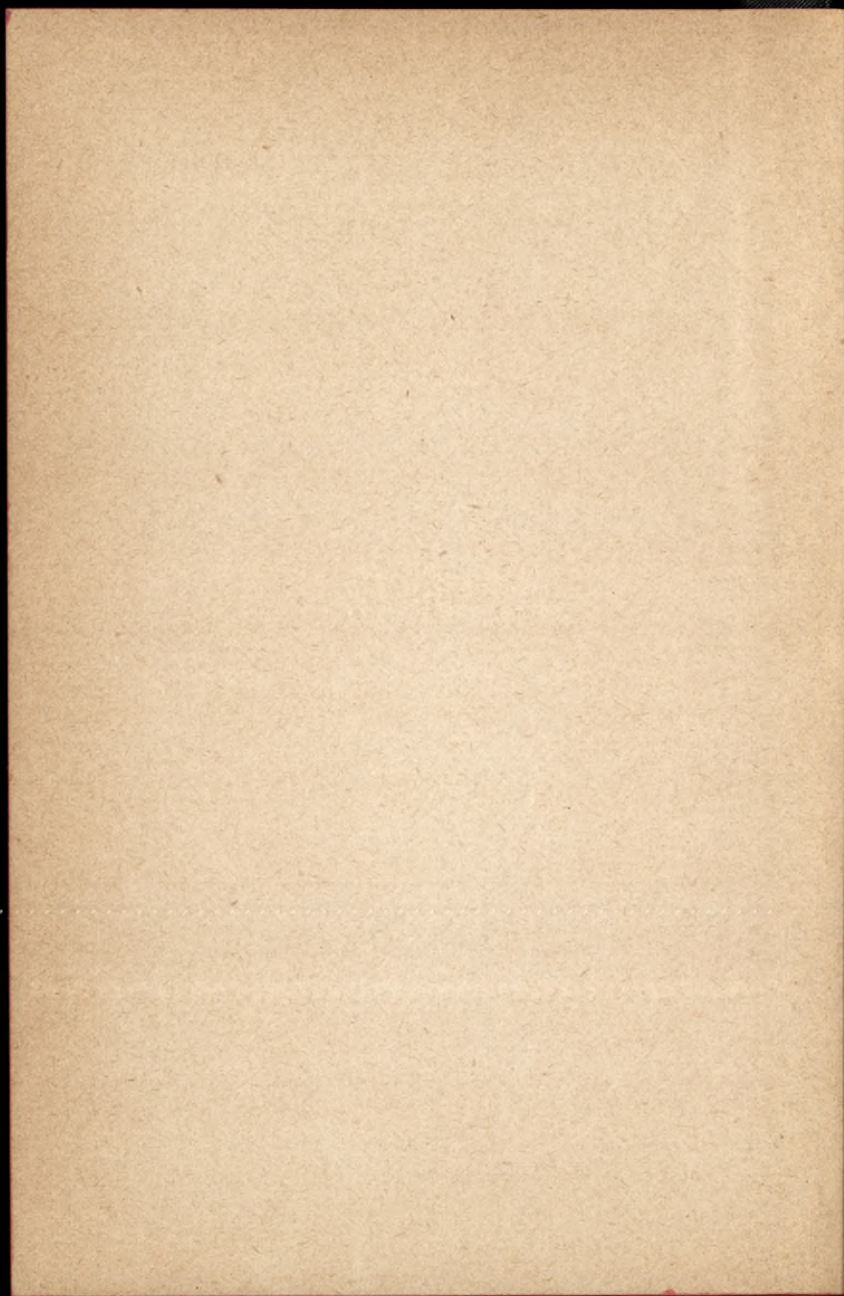
Hon gick fram till honom och strök honom smekande öfver håret.

»Därför är jag så glad, att du kom hem!»
tillade hon sakta.

Han svarade ingenting, men tog hennes hand och kysste den. — Han gaf henne icke alldeles rätt, ty han var för ung ännu, och lifvet syntes honom så rikt, att denna ödmjuka lära blef honom fattig, — men det var dock en känsla af ödmjukhet, som kom honom att kyssa hennes hand.

EN VÅRDIKT.

Det var i slutet af mars månad, — mars, som kommer med den första dagsmejan mellan nattfrosterne, med skymtar af blå himmel mellan rifna moln, med grå mylla och kälbunden gräsmark stickande upp genom det gråa snötäcket; — då granskogen står svartgrön mot en högre himmel och tövinden susar tungt igenom den, då landtmannen har brådt att sluta med skogshygge och vinterkörslor, och då mesar och talgoxar börja ledsna på ladugårdslängor och hustak och tänka på att rymma till skogs igen; då solen redan väcker vårkänslor, men vinterköl- den segt gömmer sig kvar i skuggan, då isen blir mjuk och vattendränkt och åar och bäckar visa lust att svälla; — mars månad, icke längre vinter och ännu icke vår, men en aning till vår, lika svag och förtonande, som björktopparnas första rodnad mot den ljusnande luften.

Med alla dessa tecken hade mars kommit, och nu mot slutet hade de hopat sig i sådan ymighet, att de optimistiske redan läto piska sina vårrockar.

Men brukspatron Borg på Hälla var icke optimist, och då han därför på morgonen af den trettionde drog upp sin gardin, log han med en viss bister belåtenhet vid åsynen af ett snötäcke, som jämnt och hvitt bredde sig öfver alla spirande vårdrömmar, och af små, hårda flingor, som med ett svagt rasslande föllo ned från en låg himmel. — Det var ingen smältande snö, detta, — det var en snö, som förebådade köld.

Utän att vara någon teoretisk pessimist — teorier befattade han sig i allmänhet föga med — tillhörde Borg dessa människor, som, när någonting går på tok, icke kunna neka sig den tillfredsställelsen att säga: se där, — hvad sade jag? Van vid motgångar fann han ett slags tröst uti att hafva förutsett dem, mötte dem som en fiende, hvilken man så länge väntat på, att man slutligen börjat längta efter honom, och då han slutligen lyckats slå dem till marken, stod han ännu med spända senor och såg sig omkring med en utmanande fråga: är det någon mera, så kom bara, — jag är beredd. Men en sviken förhoppning däremot kändes honom förödmjukande, nästan som en skam, lämnade efter sig ett sår, som behöfde långa tider för att läka sig och hvars ärr ömmade. I andligt liksom i kroppsligt afseende finns det människor med dåligt läkkött.

Han klädde sig raskt och gick ut för att göra sin vanliga morgoninspektion på gården. Den första han mötte var Anders, gårdsdrängen.

»Vinter igen!» sade han kort, då denne hälsade på honom.

»Ja, det ser ut, som om vi skulle få oss en liten släng,» svarade Anders.

»En liten släng, som kommer att räcka en månad, ja!»

Vintern hade kommit så tidigt, att han icke hunnit sluta höstplöjningen. Därför spelade det en ganska stor roll för honom, om våren kom tidigt eller sent.

Sedan han gjort sin rond, som enligt vanligheten drog bortåt två timmar, gick han åter hem och åt frukost. Sedan han därefter rökt sin cigarr och läst sin tidning, tog han af sig storstöflarna och kavajen, trädde fötterna i ett par tofflor med mjuka filtsulor och tog på sig en nattrock, som hängt framför brasan för att bli varm. Sålunda utrustad gick han genom salen, förmaket, som gjorde ett tomt, ogästvänligt intryck, liksom i allmänhet de rum, hvilka icke begagnas i hvardagslag, och stannade framför en stängd dörr. Han knackade sakt, en lågmäld kvinnoröst svarade: »stig in!» och han öppnade dörren, som ljudlöst vände sig på sina gångjärn.

Det rum, han kom in i, var mörkt som på natten. Framför fönstret, som vette mot norr, var en mörk filt upphängd, utestängande hvarje strimma af dagsljus. En nattlampa spred ett svagt,

gulaktigt ljus omkring sig; luften var varm som i ett drifhus.

En liten, fet gumma med vänligt ansikte och snabba, tysta rörelser kom emot honom, svarade hviskande på några frågor, som hangjorde, och gick därefter ut, ljudlöst stängande dörren efter sig.

Han gick fram till sängen, hvars hvita örn-gått lyste i närheten af nattlampan, och satte sig ned på en stol vid sängfoten; ett blekt ansikte med en sjuklings stora matta ögon vändes emot honom, och ett svagt leende besvarade hans hälsning.

Det var nu tredje månaden, som band hans hustru vid sängen, — hon hade varit nära döden, men ansågs nu af läkaren utom fara. Tillfrisknandet gick dock ytterst långsamt; ännu minst fjorton dar, innan hon kunde hoppas på att få komma upp. Det var en nervfeber, som medtagit hennes redan förut svaga krafter till en ytterlig grad.

Det var ett litet fint ansikte med nu efter sjukdomen alldeles genomskinlig hy, med oregelbundna drag, som dock bildade ett harmoniskt helt, därför att alla detaljerna försvunno inför eller gingo upp i uttrycket. Den blick, hon fäste på mannen, gömde på en smula nervös skygghet, men längtade efter att kunna hvila ut i tryggt förtroende.

Han frågade, om hon hade sofvit något på natten, och hur hon nu kände sig, med en stämma,

som hade svårt att hviska och som därför fick något stråft, otympligt i tonfallen. Åsynen af denna kvinna, som var hans hustru och som han nu såg så småningom vakna upp till lifvet igen, ingaf honom dock en nästan vek ömhet, som det plågade honom att icke finna uttryck för. Han nästan saknade den tid, då hon väl var utom fara, men ännu så svag, att han icke fick tala med henne; då han satt tyst vid hennes säng och endast stundom mötte blicken från de i allmänhet af matthet slutna ögonen, eller då hon långa stunder låg som försjunken i dvala. Det lade sig då en dvala öfver hans eget sinne, han erfor en frihet från tankar, som var honom en ljuf, ovan hvila.

Men med de åter vaknade krafterna hade äfven hennes intresse för lifvet omkring henne vaknat på nytt, och hon gjorde honom frågor om dagens händelser, om hans sysselsättningar, planer och förhoppningar, som han var ovan och ovillig att besvara, som han, om hon varit frisk, helt kort skulle ha huggit af, men som han nu måste foga sig i att redogöra för, af hänsyn till hennes svaghetstillstånd. En sak, som hon särskildt hvarje dag frågade honom om, var vädret; hon hyste därför ett intresse, som, trots hans föresatser att vara öfverseende, föreföll honom i hög grad barnsligt; det kunde ju icke alls hafva någon betydelse för henne, som låg där bunden i det mörka rummet.

Till slut kom äfven denna dag frågan, som han väntat på, men den kom i en ovanlig form.

»Tycker du inte, att jag ser friskare ut i dag?» frågade hon plötsligt, sedan hon legat tyst en lång stund.

»Jo,» svarade han, för att icke motsäga henne. Först då han hade svarat henne, tyckte han sig förmärka en något starkare glans i blicken än vanligt.

»Vet du, hvarför det är?»

»Nej, — har du kanske sofvit bättre i natt?»

»Nej, det har jag ju redan sagt dig,» svarade hon med en sjuklings otålighet. »Men då jag slumrade in ett slag nu på morgonen, drömde jag, att det var vår, — något så vackert, så vackert, — och då jag vaknade, hade jag som en aning om, att det var den första riktiga vårdagen. Jag tänkte fråga mor Karin, men jag ville vänta, tills du kom.» — —

Hon såg med ett litet stolt leende på honom.

»Nå, anade jag inte rätt?»

Hans egen misräkning på morgonen gjorde honom glömsk för hennes sjukligt uppdrifna känslighet, och han svarade med en skymt af gäckeri, som klang tämligen hårdt:

»Nej, ty värr, — det har tvärt om blifvit vinter igen.»

Hennes ögon vidgades som inför en sorg, och hennes hufvud, som i ifvern lyft sig från hufvudgården, föll trött tillbaka igen.

»Vinter!» mumlade hon tonlöst, »och jag som trodde —»

Det stack till i bröstet på honom, och han greps af ånger öfver tonen i sitt svar. Att det blifvit vinter, kunde han dess värre icke göra någonting vid.

Efter en stund såg hon upp igen med en svag förhoppning i blicken.

»Men det är kanske bara för i dag, — det går snart öfver igen, — tror du inte det?»

Hon såg ängsligt frågande på honom.

Han hade icke hjärta att svara nekande utan undvek frågan.

»Kära barn, — plåga dig inte med det, — innan du kommer upp igen, blir det nog vår, och nu kan det ju göra dig detsamma.»

»Nej,» svarade hon, »jag skulle bli frisk mycket förr, om jag visste, att det vore vår där ute! Nu kommer det att dröja mycket länge.»

»Sådana barnsligheter!» sade han och lade sin breda, korta hand på hennes smala fingrar.

Hon drog undan handen.

»Nej,» upprepade hon med matt envishet, »jag vet det, — så länge det är vinter, blir jag inte frisk.»

Hon slöt ögonen, och då trängdes ett par tårar fram och glindrade i ögonhåren.

Han såg på henne, men sade ingenting. Denna förfärliga känslighet oroade honom, och fast han sade sig, att den var en följd af hennes sjukdom, var den honom allt för främmande, för att han

kunde förstå den. Men medan han betraktade henne, där hon låg så svag, så hjälplös och i sin sorg så lik ett barn, vaknade hos honom ett vekt begär att göra henne någon glädje, en stor eller liten, — han trodde sig förstå, att det var nästan ett för henne nu. Men hvad kunde han väl göra?

Den halftimme, hvartill han inskränkte sina besök för att icke trötta henne, hade förlidit, och sköterskan kom åter in. Han lade åter sin hand på hennes, men hon rörde sig icke, lyfte icke på ögonlocken, och utan att säga något lämnade han sängen och rummet.

Då han kommit in i sitt rum igen, ställde han sig vid fönstret och såg ut; det snöade fortfarande, — hvad kunde han göra vid det? — Skulle hon bli frisk förr, om det var vår — där ute? Sådana barnsligheter!

Men medan han stod där, tog detta begär att göra henne en glädje, som fortfarande rörde sig inom honom, form af en längtan att se snön smälta där ute, solen skina, grönt spira upp. Han kände ett slags harm öfver sin viljas maktlöshet, vände sig häftigt bort från fönstret och gick och satte sig i soffan.

Plötsligt log hans ansikte upp af en tanke. — Han skulle ju kunna — ! Dumheter! — — Men om det nu gjorde henne en glädje! — Dumheter! — Men — —

Han slog bort tanken, — den kom tillbaka, — slutligen steg han upp, tog åter på sig stöflar

och kavaj och gick ut, lämnande frågan i oafgjordt skick. — —

Borg hade nu varit gift i två år. Då han första gången såg sin blifvande hustru, smög hon sig genast in i hans tankar, mild, sympatisk, med en vek medkänsla för det hårda och kantiga hos honom och en skygg beundran för det kraftiga. Hans drömmar rörde sig om att få lägga sitt hufvud i hennes knä och känna hennes fingrar smeka sitt hår. Han gjorde aldrig denna dröm till verklighet, men då han en gång var ensam med henne, slog han oförberedt armarna om henne och kysste henne. Sedan bléf hon kall och stel mot honom, men hans böjelse slog ut i en lidelse, som fullkomligt tog makten från henne och eröfrade henne som i ett rus. De blefvo gifta, och hans lidelse tycktes alltjämt växa, hon uppfyllde honom så helt, att det icke fanns plats för något annat; på samma gång han var tyrannisk i sin kärlek, var han en viljelös slaf under den.

Detta varade ett år. Då inträdde en plötslig, våldsam reaktion. Hans ömtåliga, pockande själfkänsla vaknade upp en dag och mätte med grämselse och förödmjukelse det nederlag den lidit. Slaf under en kvinna, — fy, hur hade han kunnat förnedra sig därhän! Han fattades af ett slags hat till sin kärlek, som sålunda bragt hans stolthet på fall, han ville söka upprättelse, men stoltheten var nog icke så äkta, och han kom att taga hämnd i stället.

Han blef kall och afvisande mot sin hustru, mötte hennes smekningar med ligkiltighet, satte hårdhet mot hennes vekhet, hvares makt han ännu fruktade. — Först förvånad, undrande, utan att förstå, sökte hon upptina denna hårdhet med förökad ömhet, men fortfarande afvisad drog hon sig skyggt inom sitt skal.

Då han kände sig fri igen, stark och fullständigt botad, sökte han åter närma sig henne och ställa förhållandet på den fot, som han ansåg den rätta. Hon afvisade honom icke, men han kände, att hon var och förblef sluten för honom.

Så var det hon blef sjuk. Då han trodde, att hon skulle dö, slog den gamla lidelsen ut i dof förtviflan, men sedan den första faran var öfverstånden, återvann han snart sitt lugn. — — —

Det blef gnistrande stjärnklart på kvällen, och den följande morgonen visade termometern tio grader kallt. — På en dag hade naturen tagit tillbaka alla sina löften på de senaste fjorton dagarna och mötte de frågande, oroliga blickarna med ett kallt, ligkiltigt ansikte.

Men Borg befann sig i en egendomligt upprörd sinnesstämning, då han gick in till sin hustru. Ett beslut hade mognat hos honom under en vaken stund på natten, bleknat bort till en förflugen idé vid morgonens nyktra ljus, men kom nu åter som en frestelse, då han stod utanför dörren till sjukrummet.

Mor Karin meddelade hviskande, att hon tyckte krafterna åter voro nedsatta. Detsamma

tyckte äfven han, när han satt sig på sin vanliga plats vid sängfoten; särskildt saknade han den där glansen i ögonen, som han sett i går och som han släckt med sitt budskap om vintern. — Allt starkare kom frestelsen att tända den igen.

Men denna dag frågade hon icke om vädret. Hon talade föga, låg med halfslutna ögon; hennes fingrar plockade då och då på täcket. — Äfven han talade med ansträngning, med sinnet upptaget af ett beslut, som han icke kunde förmå sig att sätta i verket.

Halftimmen förflöt, och mor Karin kom tillbaka. Han var redan vid dörren, då han stannade och efter ett ögonblicks tvekan gick tillbaka till sängen. Han tyckte själf, att hvad han gjorde var dumt, barnsligt, kanske till och med orätt, — men han gjorde det ändå, halft på trots, för att se om han kunde göra det.

»Elsa du,» sade han, »det var inte så farligt med vintern, som jag trodde, — i dag är det riktig vårluft igen.»

Han tyckte sig känna, att mor Karin gjorde en rörelse där borta i sin vrå och såg på honom, och han rodnade.

Men Elsa slog upp ögonen med en glimt af glädje och intresse.

»Är det?» sade hon med en skymt af tvifvel i stämman, och nu först slog det honom, att mor Karin redan kunde hafva sagt henne sanna förhållandet, och att han då stod där med skammen.

Men hennes nästa ord betog honom denna fruktan.

»Ser du, att min aning inte bedrog mig!» sade hon. »Riktig, riktig vår?»

Han nickade.

Hon tog blickarna ifrån honom och riktade dem obestämdt framför sig. — Glansen var där igen, och han var glad öfver, hvad han gjort, men på samma gång rädd för att hon skulle göra honom några flera frågor, att han skulle behöfva utveckla sin osanning. Men hon frågade icke, — det var som om detta enda ord »vår» för tillfället var henne nog, och i hennes blickar låg en hel drömvärld af bilder och föreställningar att leka med, forma och omforma under de långa timmarna.

Han gick sakta sin väg, i det han vinkade åt den gamla sköterskan att följa sig. Han gick ända ut i salen med henne, för att icke deras röster skulle höras.

»Hon tror, att hon fortare skall bli frisk då,» sade han förklarande, undvikande att möta hennes blick, »och då kan hon ju gärna få tro, att det är vår. Om det kan göra henne en glädje.»

»Ja, ja,» svarade mor Karin, »som patron vill. — Jag ska' inte säga något. För resten vill hon aldrig tala med mig om vädret, — så det kan patron göra som han tycker.»

Borg kände en lättnad, och på samma gång gjorde det ett egendomligt intryck på honom att höra, att hustrun endast talade med honom om vädret. Han erfor ett slags förvånad glädje.

Flera gånger under dagens lopp kom han att minnas uttrycket i hustruns blick, då han gick, och för hvar gång kände han sig glad öfver hvad han gjort. Om han skulle låta henne fortfarande få förblifva i sin illusion eller icke, var en sak som han nu undvek att afgöra.

Hon afgjorde det själf, då han följande gång besökte henne. Hon var nu så fullständigt inne i sin illusion, att hon icke ens förutsatte, att det kunde vara annorlunda, och han behöfde endast tåga, endast nickande instämma i hennes blott på bekräftelse väntande frågor. Hon kände sig nu redan starkare, — tanken på att lifvet »där ute» nu vaknade upp ur sin vintersömn tycktes verkligen äga förmåga att meddela henne något af spirande kraft.

Då doktorn kom en af dagarna, konstaterade han en afgjord förbättring. Fortsatte det på samma sätt, trodde han nog, att hon redan om en eller annan vecka skulle kunna vara fullt återställd. Borg kände sina sista betänkligheter vika, och han var nu endast rädd för att någon tillfällighet skulle omintetgöra hans verk och låta henne inse det verkliga förhållandet.

Ty vintern höll fortfarande i sig, kölden var fortfarande stark, och utvecklingen hade fullkomligt afstannat. Man kunde tro sig midt inne i februari.

Men Elsa hyste inga misstankar, — lugnt och förtroendefullt lät hon invagga sig i vårdrommar, drömmar om sol och spirande grönska.

Snart började hon dock att finna det för torftigt, för obestämdt och sväfvande, detta enda ord vår, som först utöfvat en sådan magisk verkan på henne, — hennes tankar tröttnade att röra sig med de oklara bilder, det uppväckte hos henne, — hon var som ett barn, som ännu saknar erfarenhet att gifva fantasien kropp och gestalt med, — hon tyckte, att hon glömt bort, hvad våren egentligen var, och det plågade henne att icke kunna göra sig någon lefvande föreställning därom. Hon började ansätta honom med frågor, fordra beskrifningar, hon lät icke längre nöja sig med allmänna uttryck som sol, blå himmel, ljumma vindar, hon ville se för sina ögon hvarje dag med dess särskilda karakter, dess små förtroliga kännetecken, dess särklang i den stora harmonien.

I början förorsakade detta Borg bryderi och plåga, och han svarade så kort, så tomt och intetsägande på hennes frågor, att hon åter blef nedstämd och otålig. Stundom föreföll det hela honom som en ovärdig komedi, som han ville hafva slut på ju förr dess bättre. Men fruktan att då på en gång göra om intet allt hvad han vunnit, afhöll honom därifrån, och han beslöt att vänta, tills hon hunnit blifva starkare, mindre ömtålig för hvarje intryck.

Så småningom, omärkligt, jämnsides med en tyst, för honom själf omedveten utveckling, som försiggick i hans inre, fick dock den illusion, som han väckt till lif hos henne, makt äfven öfver

honom. — Då han tinat upp vinterkölden framför brasan och trädde in i det skumma rummet, dit den bländande snödagern där utifrån icke kunde tränga in, var det, som om han verkligen trädde in i en annan värld, som icke hade något gemensamt med den där utanför, — var det, som slog vårluft emot honom och stämde hans sinne vekt och känsligt, så besynnerligt vekt. Det var icke längre ett bedrägeri om än aldrig så välment, han utöfvade mot henne, — det var som om han berättat för henne en vacker saga för att förströ hennes ensamhet, som om han i lånade bilder — ty hon älskade ju bilder — frammanade för henne en verklighet, som fanns till för dem båda, endast för dem. Hvad angick det dem, hur det var »där ute»; här inne skulle det vara vår för henne — och äfven för honom.

Så satte han sig på sin stol vid sängen, lade sakta hennes hand i sin — och diktade. Ja, han diktade, med en svag, hemlig blygsel, som då en vuxen pojke går för att leka med minderåriga och icke kan förneka, att han har roligt med dem, — och med en viss stolt förvåning, som om han upptäckt en ny förmåga hos sig. Han diktade om våren, lät sin fantasi tumla med det rika material, som han samlat under många års intimt umgänge med naturen, samlat utan att ens veta det själf, utan att tänka därpå, där han gått sin väg, oberörd af det som han föraktligt kallade natursvärmeri. Och hans dikt blef lefvande af otaliga smådrag, observationer, betydelse-

fulla tecken, som endast landtmannen har öga för och som plötsligt, med sin stundom något prosaiska påtaglighet, ställde bilden klar och åskådlig framför henne.

Och äfven för honom blef våren därunder något annat, något mera än den varit förut, och stundom kunde han gripas af undran, att han gått så likgiltigt förbi det eller det, att han icke stannat, sett och beundrat, så som han nu gjorde i tanken. — Djurlifvet med sin oändliga, individuella mångfald, himmelen med sin ständigt skiftande skönhet, sina färger och dagrar, sina strålande, ständigt nya solnedgångar, vårkvällens skymning, dofter och toner, — hur hade han kunnat se allt detta utan att se?

Hon låg tyst och hörde på, frågade icke mera, lät honom berätta. Ibland, då deras blickar en stund hvilat i hvarandra, trodde han nästan, att hon förstod alltsamman, förstod att det endast var en vacker saga han berättade för henne, men att hon äfven förstod, hvarför han gjorde det, och han erfor en sällsam lycka i medvetandet om detta samförstånd, som förenade dem med hvarandra, så fast, så innerligt, att där icke rymdes en tanke på hvad som var hans eller hennes, om han gifvit eller mottagit, vunnit eller förlorat.

Men då han trädde ut i dagsljuset igen och ett fruset vinterlandskap mötte hans ögon, greps han af en djup misstämning, och då längtade han efter, att den verkliga våren skulle komma med verklig sol och fågelsång och grönska, och

att hon skulle vara frisk igen, och att mycket, som nu endast gaf honom aningens glädje, skulle blifva påtaglig, lifsvarm verklighet.

Hur det var, så tinade då äntligen kölden upp, och april började upprepa samma löften, hvarmed mars redan gäckat, men med en större grad af trovärdighet; naturen lopp åter igenom samma bana som den förr gått på narri, men denna gång med stormsteg, ifrig att taga igen den förlorade tiden. På tre dagar smälte snötäcket, en regntung sunnan bröt upp isarna, så remnade det gråa molnhvalfvet, och solen blickade ned på en jord, som låg där brun och svart och väntade på att den sista frostén, som gömt sig i markens innandömen, skulle tinas upp, så att lifvet fick kraft att skjuta brodd och slå rötter.

Men då hade Borg länge sedan diktat stora, bristande knoppar på löfträden och de första vårblommorna inne i ljusgröna hagar.

Han gick nu i en ständig oro att plötsligt se sig afslöjad. Elsas förbättring skred framåt med stora steg; redan hade dagern fått tränga in i rummet; lyckligtvis var det soldager och genom det enda fönstret kunde hon från sin plats endast se granskogens toppar, och de kunde icke förråda honom. — Hon låg nu ofvanpå, men var ännu för svag för att kunna stödja på benen. Hon hade flera gånger bedt honom att bära henne fram till fönstret, men han hade alltid nekat under förevändning att läkaren förbjudit det.

Han kunde icke förmå sig att yppa sanningen för henne. Dag för dag föresatte han sig det, men när det kom till den afgörande stunden, uppsköt han det alltid. Om hon redan anade den, önskade han, att det alltid skulle förblifva en tyst hemlighet mellan dem, och anade hon den icke, tyckte han, att dess plötsliga yppande skulle vara som att rifva sönder något skönt, så ömtåligt att det icke fick vidröras, att det skulle störa förhållandet dem emellan, rycka upp med rötterna en späd planta, som ännu icke fått växt. Han blef nervös, otålig, fick plötsliga, tvära omkastningar i lynne och stämning, förlorade makten öfver sig, kände sig icke längre själf. Han kände en dof förbittring mot denna sena natur, som kröp mot sin utveckling så pinande långsamt, då han önskade att den på en enda sjudande vårdag skulle göra hans dikt till sanning och kläda jorden i grönt och blommor.

De sista dagarna hade han haft en orolig, spänd känsla af att hon väntade någonting af honom. Då han kom in i rummet, kastade hon en hastig, forskande blick på honom, — så blef hon nedslagen som efter en missräkning, och så länge han var där inne, kände han sig ansatt af själföföbråelser, som om han försummat någonting. Ja, hon väntade på någonting, men hvad, det tordes han icke fråga henne om och grubblade förgäfves därpå.

Men en dag kom det fram. Det var just, när han skulle gå; hon höll fast hans hand och

frågade med en förebråelse i stämman och utan att se på honom:

»Hvarför har du aldrig med dig en blomma åt mig — därutifrån?»

Han rodnade häftigt. Var det en list för att utleta sanningen, eller anade hon verkligen ingenting? — Förvirrad svarade han:

»Jag — det har jag verkligen inte kommit att tänka på, — du vet ju, — jag har så många saker i hufvudet.»

Hon släppte hans hand, hennes ansikte för-mörkades, och han kände, att hon drog sig undan honom som sårad af ett hårdt ord. Han uppfylldes af förbittring mot sig själf, mot sitt be-drägeri, som nu hämnades på honom, kom honom att synas ovänlig, då han längtade efter att visa henne all den ömhet, som rörde sig med milda vågor i hans bröst, och med rynkad panna gick han hastigt ut.

Han ställde sig vid sitt fönster och såg bistert ut öfver de gråa markerna. En blomma, — en blomma i denna öken! — Kanske ändå, om han sökte där solen låg på!

Han tog hatt och käpp och gick ut. Utan-för grinden mötte han en bekant, som åkte förbi.

Skulle han ut och se på höstsäden?

Han mumlade ett otydligt svar och gick undan. Han kunde väl icke gärna tala om, att han var ute för att leta efter en blomma.

Han gick rätt genom hagen in i skogen, kastande spanande blickar rundt omkring sig.

Gröna blad och strån började sticka upp genom fjolårets halfförmultnade löf och bruna mossmark, — men det var ju icke grönt, han sökte, utan en blomma. — I en bergskrefva, som låg åt söder, fann han slutligen några späda, tidiga vårlökar, som skjutit upp under en skyddande buske. Han plockade dem, men då han såg på den lilla gulgröna buketten i sin hand, tyckte han, att den hånade hans färgrika vårdikt, hviskade åt honom »bedragare», och han kastade åter bort den, började på nytt sin vandring, sitt sökande, med ett svagt hopp, att en gynnsam slump skulle hafva lockat fram en brådmogen blomma, att plötsligt en färgrik fläck skulle möta hans öga bakom en buske, en sten, i djupet af en skrefva. Men han fann intet annat än brun mark med glesa strån af grönt och här och där en knippe vårlökar, som lyste med matt, gäckande glans och hvi-skade: »bedragare». Han gick i en timme, han gick i två, tills han slutligen insåg, att hans letande var fruktlöst, och uppgaf det. På hemvägen plockade han en bukett af de föraktade vårlökarna och fann dem nu vackrare, till och med uppmuntrande i stället för gäckande, och då han slutligen i hagen alldeles invid gården fann några halfutslagna blåsippor, som han förut gått förbi, där de stodo till hälften gömda under löfven, blef han glad, som om han hittat en skatt. Några gröna blad omkring — och så var det i alla fall en bukett, sådan den nu var. Med dem i sin hand kom han en stund därefter in till Elsa.

Hennes ansikte lyste upp, då hon fick se blommorna; hon såg en smula förvånad ut, då hon fick dem i sin hand, men sökte dölja sin förvåning för honom och sade:

»Tack för att du tänkte på mig!»

Han kände, att här behöfdes en förklaring, och han sade, för första gången på länge rodande öfver sin osanning:

»Jag plockade de där, därför att jag tycker de äro vackrast, — riktiga vårblommor.»

Hon nickade endast; — ja, hon förstod nog alltsamman.

Sedan satt hon tyst en lång stund, tydligen rufvande på en plan.

»Vill du nu göra en sak till, — bara en enda, — sen skall jag vara nöjd för länge.»

»Ja, om jag kan,» svarade han. »Hvad är det då?»

»Lofva först!»

»Ja, jag lofvar.»

Hon slog armarna om hans hals, drog hans hufvud ned till sig och sade med munnen mot hans kind:

»Bär mig fram till fönstret?»

Ett ögonblick utkämpade han en kamp inom sig, så lyfte han henne lätt som ett barn på sina armar och bar henne fram mot fönstret.

»Nej, icke där,» sade hon — »i förmaket.»

»Men det är visst för kallt för dig.»

»Bara ett ögonblick, — du har lofvat.»

Han tvekade en stund, om han skulle säga henne det först, men kunde icke förmå sig därtill; det syntes honom lättare, om förklaringen kom utan ord, och så gick han till förmaksdörren, öppnade den och bar henne fram till fönstret.

Gräsplanen låg där gulbrun i det svaga solljuset, som dämpades af tunna, hvitulliga moln, lindarna rörde sina ännu nakna grenar för vinden och längst bort förtonade de späda björktopparna i mörk rosenfärg mot himmeln.

Han såg icke på henne först, men han tyckte — eller kanske var det blott en inbillning — att hon blef stelare i hans armar. Så lyfte han skyggt blickarna till hennes ansikte och blef rädd för den häpnad, undran och sorg, som det uttryckte. Hon hade då icke anat någonting, hon hade trott på hans dikt från början till slut, och nu tyckte han sig känna, hur hennes blickar fröso inför det nakna landskapet.

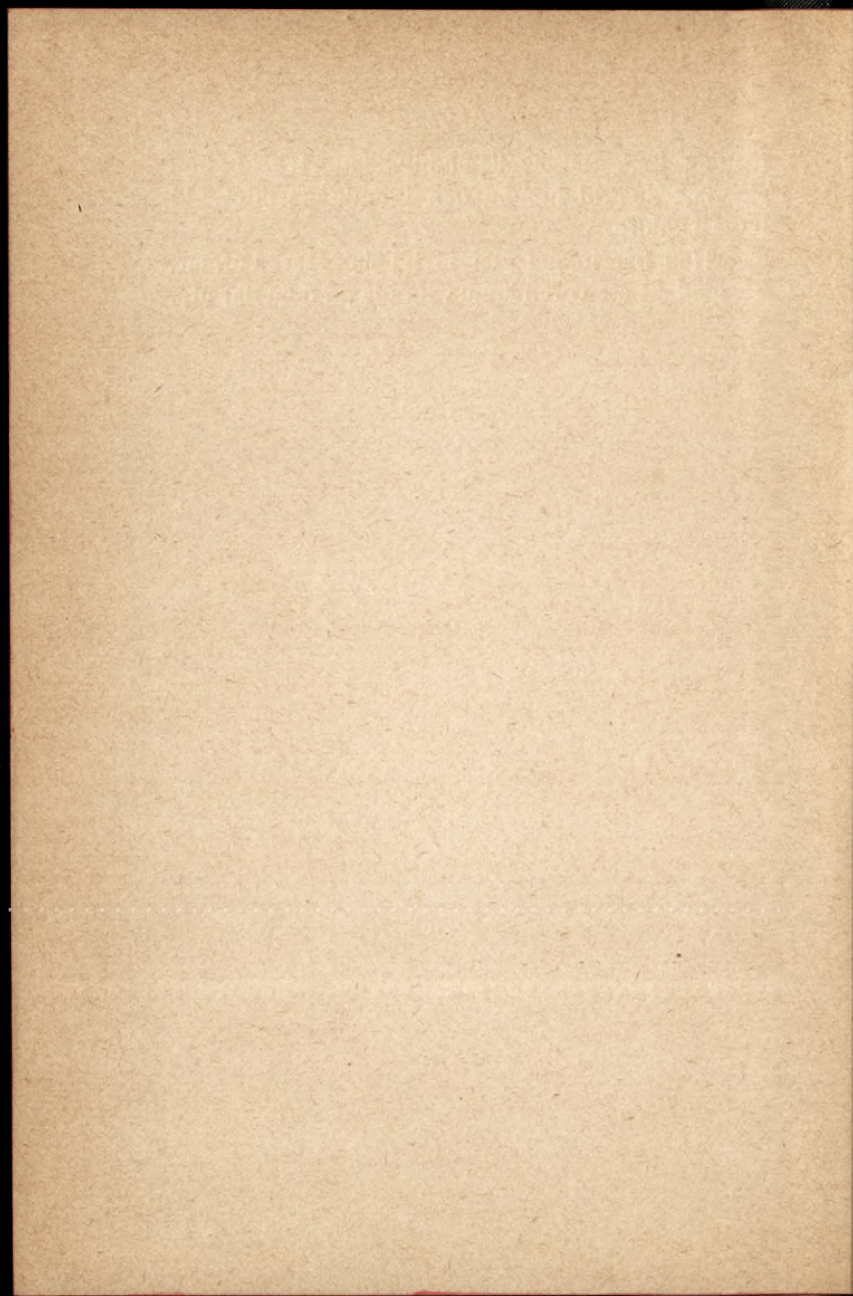
»Kan du förlåta mig?» sade han med osäker stämma. »Det var för att göra dig en glädje, — för att du skulle bli frisk förr!»

Vid ljudet af hans röst ryckte hon till och sänkte långsamt sitt ansikte mot hans. Med samma undrande, ängsliga blick såg hon in i hans ögon, — som för att där finna lösningen på en gåta. Ett ljus lyste upp i hennes ansikte, skymdes ett ögonblick af tvifvel, men kom åter, starkare, vissare, — och liksom för att gåtans

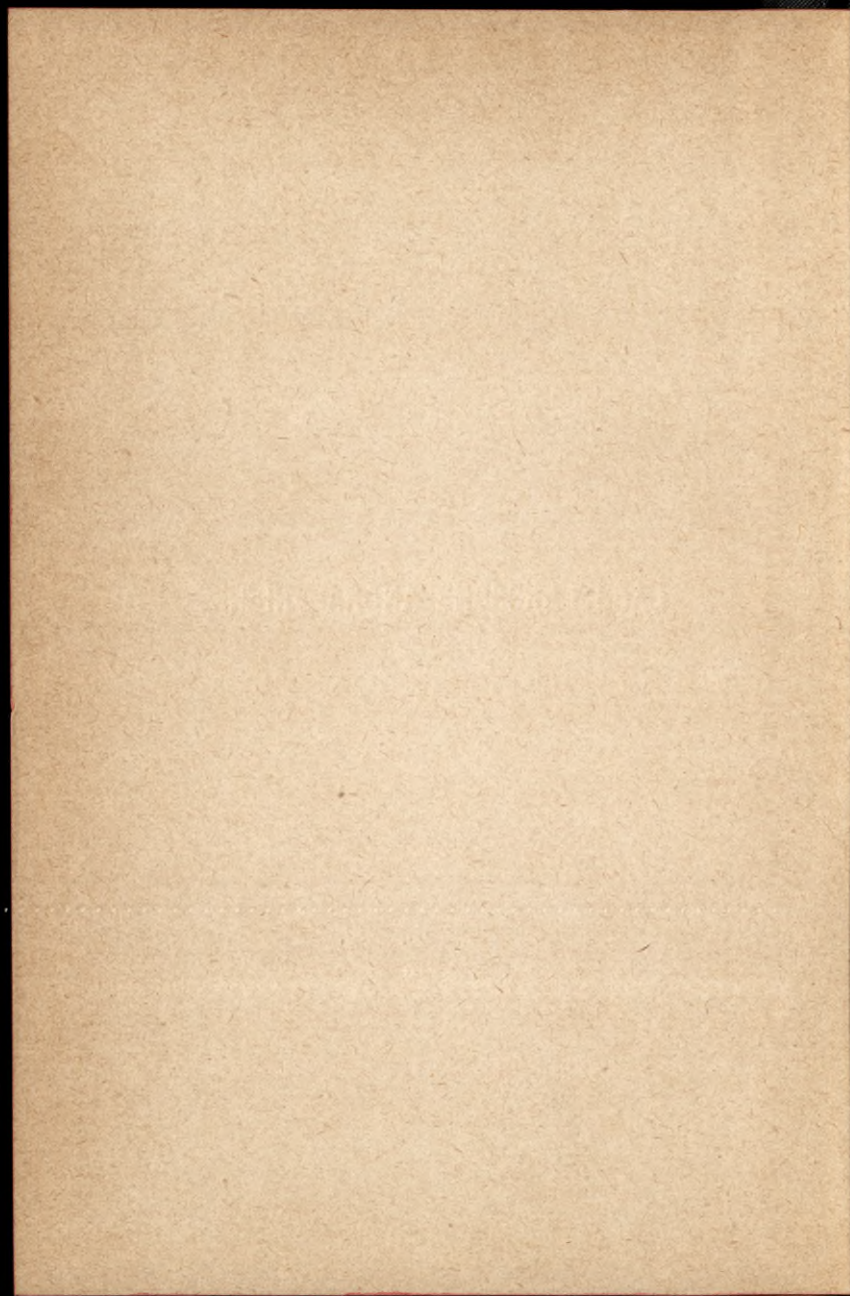
lösning icke åter skulle undfly henne, tryckte hon sig fast in till honom och gömde ansiktet vid hans skuldra.

Han bar henne åter in på sina starka armar,
— glad åt att våren ännu väntade på dem där ute.

LARS LARSSONS ANDRA FIERI.

Lars Larsson hade bara sin skuta och sitt goda humör här i världen, men med det drog han sig fram hyggligt nog. Skutan var tämligen ny och i godt stånd, och humöret blef aldrig gammalt; värre var, att skutan var intecknad, d. v. s. han hade måst sätta sig i skuld för att kunna köpa den och dess värre under de sju år han varit skeppare på eget däck icke lyckats afbetala mer än två af de åtta hundra han var skyldig; men så var humöret icke intecknad i stället, det stod han icke i skuld för till någon annan än sig själf och möjligen morsgumman sin, som nu var inhyses hos hans äldste bror och nog icke hade det för roligt ibland, men förstod att taga vara på det lilla roliga som fanns och stoppa igen de värsta hålen med hvad som var till öfvers af ett fordomtima outtömligt gladt lynne. Lars var så lik gumman, att det var ett nöje bara att se dem tillsammans.

Men var humöret icke intecknad, så hade det nog i stället sin del i att skutan ännu var det, ty när det spelade som mest friskt, så tyckte det om att låta slantarna spela en smula också. Då tyckte Lars om att ha sällskap, och när han hade sällskap, så tyckte han om att bjuda, och så kom det sig, att mången krona, som var ämnad att göra hål i skulden hans, i stället ökade välståndet hos Vaxholms och Stockholms krögare. Det grämde nog Lars ibland, — efteråt, — men så tröstade han sig med »att hvar dag hafver sin omsorg, och krögare ska ju också lefva».

Annars kunde Lars nog trifvas i ensamheten också, när han seglade ut med tomma skutan, seglade fint, som han kallade det, så att skummet stod om fören och han såg herrskapsbåtarna sacka akterut, eller lugnt och stadigt med vattnet upp till sudranden drog last in till staden. Och blef det för långmodigt, tog han upp sin dragharmonika, på hvilken han var erkänd mästare, och då gick det undan från den ena melodien till den andra, ett outtömligt förråd af valser och polskor, som fingo ökad behag genom själfständiga utsirningar och variationer — eller krumelurer, som han kallade det själf.

Nu var Lars Larsson bortåt fyrtiotalet, hade seglat i tio år som andra man och i sju år som egen skeppare, seglat i alla möjliga herrans väder, i ur och skur och solsken och dimma, pröfvat på vårbyar och sommarstiltje och höststormar, seglat för fulla klutar och ett ref och dubbla ref,

ja för bara focken när det var som värst, men sällan sökt sig hamn, om det var möjligt att ha en lapp oppe. Han kände skärgården från norr till söder lika bra som sitt eget däck och dess nyckfulla ostadiga lynne så bra som en skeppare kan känna det, spådde vind med aldrig svikande säkerhet och regn vida bättre än barometern, hade blifvit bränd af solen och blött af regnet och biten af vädret, men var sig dock lik ungefär sådan som han var för tjugu år sedan. Skutan hade stått bi, och humöret hade icke heller fått sig någon skavank.

Han var lång och senig, rundryggig och hjulbent, kunde utan möda slänga en tunnsäck på nacken och lyfte den stadigaste flickan i hela skärgården i dansen. Håret var brunt och sträft, men hakskägget gick i rött. Af ansiktet fäste man sig egentligen vid ögonen och munnen; de förra voro små och runda, med en pigg, humoristisk blick, som kastade hit och dit och aldrig var stilla, den senare var stor och bred och log åt allt det roliga, som de förra togo reda på. Näsan var just inte något särskildt med, den gjorde hvarken till eller ifrån, utan var bara nödvändigt fyllnadsgods i ansiktet. Men öronen voro små och vackert formade, med guldringar i. Som han nu var, blef man glad att se på honom, och nog tyckte man, det var underligt, att Lars Larsson skulle behöfva gå som ungar vid fyrtio års ålder, synnerligen som han inte var någon kvinnohatare.

Hade han aldrig haft sina tankar på det äkta ståndet kanhända? Jo bevars, han hade friat två gånger och båda gångerna till samma person. Första gången hade han fått nej, och andra gången, — ja, andra gången var det en särskild historia med.

Det var efter en mellantid af åtta år. Under denna tid hade föremålet för hans första, misslyckade försök, som den tiden hette Kerstin Klarholm — det var ett så vackert namn det där, tyckte Lars Larsson den tiden — hunnit blifva gift å annat håll, blifva änka och sörja ett år, som rätt var. Men nu påstods det, att hon inte skulle ha något emot att trösta sig, om det så skulle falla sig, att det var någon, som var hågad att hjälpa henne därmed. Det ryktet kom äfven till Lars Larssons öron och satte honom myror i hufvudet, i synnerhet som det vanligen kom i den formen, att skulle någon ha försteget nu, så var det väl han, som varit nära att knipa henne förra gången, och nog skulle gjort det också, om inte Karlsson kommit i vägen. Inte för att Karlsson själf skulle varit karl att slå Lars ur brädet, men se han hade gården med sig, och den var så pass stor, att Lars alldeles kom i skymundan. Det där talet hörde nu Lars allt emellanåt och fick knuffar i sidorna och uppmuntringar: att ta Gud i hågen och ge sig af bara! — och hur det var, så började han att tänka, och hur han tänkte, så tänkte han som så, att det var väl ingenting ondt att försöka,

och så en vacker söndag när han låg på kryss utåt med tom skuta, så tänkte han, att det var väl så godt att göra slag i saken först som sist.

Det kom på honom helt tvärt, att »nu ska det ske eller också aldrig», och bäst som han låg och gjorde ett slag uppåt fastlandet, så var det han tog Gud i hågen, lade upp rodret så långt det gick, firade ut på storskotet och lät skutan falla af, tills nordosten låg rätt akterifrån in i seglet och storbommen tog stöd emot vanten. Då gjorde han fast rodret, stoppade sig en ny pipa, smög sig ner i skutan, där »andre mannen» låg och sof, fick tag på handklaveret och gick med det åter upp på däck. Han drog ut klaveret så långt det gick, tog några löpningar och letade efter en melodi, men var inte människa att hitta en enda i det rika förrådet; klaveret uppgaf plötsligt ett jammerskri, som då man trampar en katt på svansen, tystnade därpå alldeles, och Lars Larsson föll i tankar — tankar på Kerstin Klarholm, tankar alldeles likadana som dem han för åtta år sedan haft som barlast i sinnet, vare sig han nu seglat ut eller in, för förlig vind eller motig. Underligt var det att känna dem där igen, men inte alls obehagligt — han tyckte, att han var liksom mera stött och stadig och krängde mindre än förut.

För strykande medvind gick det öfver Saxarn, så svängde leden något åt öster och vinden kom mer på tvärs, farvattnen blefvo trängre, och Lars hade fullt upp att göra med segel och roder.

Men han ville icke gärna väcka Anders förrän det var alldeles nödvändigt.

Efter en två timmars segling var han framme vid Granö, där Kerstin Karlsson satt som välbärgad änka. Med god fart styrde han in i viken och kom med några slag upp till bron. Då först purrade han Anders, som gjorde stora ögon, när han kom upp på däck.

»Hvad håken nu då?»

»Jo, nu ska du få se på håken!» sade Lars med ett försök att skämta. »Fira focken du, medan jag går ned och snyggar mig, för fint ska det vara, sa käringen, när hon klef i brudstolen i strumpfötterna!»

Därmed gick han ner i kajutan, medan Anders firade focken och hissade ett tag på storbommen under en oafbruten glädjeparoxysm — »Ja, se den Lars — —!»

En kvart var Lars nere i kajutan, men då han kom upp igen, var han också fin så det förslog, med krage som var så styf och trång, att han knappt kunde vända på hufvudet, med svart rock och blommig väst och randiga byxor, med ett ansikte som var eldrödt af tvättning och med högkullig rund hatt på hufvudet.

Han blinkade åt Anders, men sade ingenting utan hoppade upp på bron och begaf sig uppåt byggnaden, hvars svarta tak skymtade fram öfver trädtopparna. En pojke, som stått nere vid stranden och åsett deras ankomst, gaf sig på kvicka ben af i förväg dit upp, och ett par hundar

hördes skälla. Lars tog upp sin silfverrofva och såg på den. Hon visade på fyra, hvaraf han drog den slutsatsen, att klockan var fem. Det var just den bästa tiden det, tänkte han för att krya upp sig — då hade hon smält middagen, men var ännu icke mogen för aftonvarden, utan så där i jämvikt, nöjd och belåten — möjligen också med en viss längtan efter sällskap i sin ensamhet.

Pojken hade fattat posto på farstubron, mellan de båda hundarna, som fortfarande skällde i kapp. I gräset nedanför låg en dräng och sof med mössan öfver ögonen, en piga tittade ut genom köksfönstret, men gjorde ingen min af att röra på sig. Lars vände sig därför till pojken, som föreföll att vara mest intresserad af hans ankomst.

»Hör du byting, kan du säga mig, om madam Karlsson är hemma?»

»Ja-a,» svarade pojken utan att röra på sig.

»Tror du, att man skulle kunna få tala vid henne då?»

Denna gång svarade pojken ingenting alls, höjde bara på ögonbrynen och stod fortfarande still.

Då gick det upp ett ljus för Lars. Den där höjningen på ögonbrynen, som gjorde att ögonen tycktes trilla fram ur hufvudet — det var ju Karlsson lifs lefvande — i fickformat. Han blef plötsligt helt ruskig till mods, ty han hade aldrig kunnat tåla Karlsson, hvarken före eller efter dennes giftermål, och han funderade nästan på att vända om.

Men i detsamma öppnades kammardörren till förstugan, en kvinnoröst frågade, hvem det var

och ett kvinnohufvud stacks ut. Det klack till i Lars. Han hade inte sett Kerstin nu på fyra år, och de där tankarna han haft på förmiddagen hade beredt jordmånen, så han tyckte alldeles det var, som om den gamla kärleken sköt friska knoppar igen vid hennes åsyn. Hon kände också tvärt igen honom, blef röd upp i pannan — kinderna voro röda förut — knöt hastigt om förklädesbandet, hvilket Lars fäste en särskild vikt vid, därför att det var alldeles onödigt, slätade till håret och kom ut på farstubron.

»Nej, se Lars! Det var länge sedan man såg till honom. Hvad är det för vägar, som för honom hit åt hållet?»

»Det är underliga vägar det, som det står i skriften,» svarade med ett muntert blinkande Lars, som nu kände sig helt morsk och färdig att gå på igen.

Han tyckte, att det kom ett besynnerligt uttryck i Kerstins ansikte, en dragning nedåt af mungiporna, liksom om hon smakat på någonting beskt, som han aldrig förr sett hos henne, men som likväl var honom bekant, på ett obehagligt sätt. Men det försvann snart åter och efterträddes af ett leende, som gräfdde gropar i de fylliga kinderna och som väckte så behagliga minnen hos Lars, att han fick helt brådt om att få sitt ärende utträttadt.

»Jag har liksom ett par ord att säga Kerstin ensam!» fortsatte han och såg bestämdt på henne.

Hon blef på nytt röd i pannan och undrade hvad det väl kunde vara. Men ville inte Lars stiga in i kammaren, så kunde de ju språka i alla fall.

Jo, det ville Lars nog. Han började åter få en obehaglig känning af pojken, som fortfarande stod där med händerna i byxfickorna och uppdragna ögonbryn, och han kände sig helt lättad, då han väl befann sig inne i kammaren, ensam med Kerstin.

Han blef bjuden att sitta i soffan. Kerstin satte sig på en stol vid fönstret, och så blef det tyst en stund. Lars kom plötsligt att minnas sitt första frieri, och då tyckte han, det var så komiskt, att han på gamla dar skulle försöka på den seglatsen om igen, att han inte kunde hålla sig för att draga på munnen. Men han hade liksom känsel på att vinden nu var mera förlig, och så tog han då Gud i hågen och lade ut.

Han seglade en smula försiktigt i början, innan han fått farvattnet riktigt klart för sig, gjorde små korta slag och närmade sig på omvägar målet, för att inte helt oförhappandes stöta på grund. Men när han kände sig förvissad om att han hade rent, djupt vatten framför stäven, lade han bordsidan till och strök för fulla segel rätt in i hamnen.

På slutet hade han känt sig så säker på, att svaret skulle bli ett tvärt och obetingadt ja, att han blef tämligen förbluffad, då det befanns, att Kerstin ville ha en smula betänketid. Men

då det ytterligare befanns, att betänketiden skulle vara mera för formens skull än för något annat, klarnade han åter upp. Och det uppgjordes nu, att han först skulle göra en resa in till staden och så på återvägen hämta sitt svar — allt detta för formens skull — men annars fick han sitt riktiga ja med detsamma där inne i kam-maren.

Sedan detta väl var uppgjort, blef det då ett språkande fram och tillbaka, om gammalt och nytt. Lars hade kommit i sitt bästa humör, såg på Kerstin med sin ungdomskärleks troskyldiga ögon, fann henne lika vacker som i unga dagar — ja, Gud vet om hon inte vunnit till och med, både på det ena och andra sättet — tyckte att allt hvad hon sade var bra och gick med på allt. Ja, då hon talade något om det ogudaktiga lif som skutskepparne förde, och hur bra det var för honom att nu bli af med skutan och få en fast och Herren behagelig verksamhet på land-backen, gled han helt oförhappandes med på det också, fast han tyckte, det var ett underligt tal det där om ogudaktigt lif och Herren behagelig gärning. Liksom det inte skulle vara Herren lika behagligt att segla med sand som att köra dynga!

Men sedan han gjort detta erkännande, skedde det helt oförmärkt ett omslag i hans sinne. Han fick plötsligt blick för, att hon allt var förändrad ändå, Kerstin, fast man inte just såg det i hastig-heten. Hvar hade hon fått det där ifrån att dra

ner mungiporna? Det hade hon då inte haft förut, och det klädde henne då rakt inte, förutom att det påminde honom om något obehagligt — hvad det var kunde han inte reda för sig. Och så hennes myckna tal om ogudaktighet och sådant — hon hade väl inte gått och blifvit — —! Han påminde sig nu, att han hört talas om, att Karlsson varit ifrig läsare de sista åren han lefde, och det lopp honom kallt nedåt ryggraden. I samma ögonblick gick det upp för honom, hvad de där neddragna mungiporna påminde honom om — det var ju Karlssons mungipor, saliga i åminnelse. Han gjorde ett svagt försök att ruska upp sig och tänka: »det där skall jag snart vänja henne af med!» Det hjälpte inte, att det i alla fall föreföll honom som en betänklig sak — en mycket betänklig sak.

Hans språksamhet började att sina ut, han blef först fåordig och så alldeles tyst. Men Kerstin tycktes alls inte lägga märke till det, utan pratade friskt på allena. Ja, det var märkvärdigt hvad hon blifvit språksam, tyckte Lars, munnen gick så kvickt på henne, så det var rent orimligt, och aldrig behöfde hon hämta andan heller. Det var ju ett riktigt konststycke, må tro! Det var ju rakt som en så'n där mobil, de kallar't, som gick af sig själf i evighet, bara den väl kommit i gång! Lars blef helt flat, då han öfverraskade sig med att sitta och ironisera öfver sin gamla käresta.

Till slut reste dock Kerstin på sig, för att gå och se till aftonvarden. Det skulle väl göras

litet omständigheter nu, då de fått så rart främmande, för han stannade väl öfver till morgondagen?

Jo, det gjorde han nog!

Så gick då Kerstin och lämnade Lars ensam med sina tankar. Han satt med armbågarna på knäna och stirrade ned i golvet och spottade betänksamt då och då. En underlig värld var det, så mycket var då visst och sant; för fick man inte, hvad man ville ha, så var det inte bra, och fick man det, så — — ja, underligt var det!

Så fick han en känsla af att någon spionerade på honom, och då han såg upp, fick han se den linhåriga pojken stå och titta på honom genom den halföppna dörren.

Jaså, så nu skulle han bli pappa åt den där bytingen!

Han spottade en sista gång ännu mer betänksamt än förut, steg så upp och gick ut på farstubron. Där gick Anders och gjorde slag af och an på gården. När han fick se Lars, kom han fram till honom och frågade grinande, hur det stod till och hur det gick med affärerna.

Men Lars, som inte ville kompromettera sig, svarade ingenting, utan blinkade bara med vänstra ögat — det kunde nu betyda hvad som helst det.

Aftonvarden blef nu si och så. Det var mycket mat och god mat, så tyckte då Anders åtminstone, som gjorde skäl för sig allt hvad han orkade, men Lars fick liksom ingen smak på bitarna, för när han såg till den ena sidan,

så såg han sin blifvande styfsons uppdragna ögonbryn, och när han såg till den andra sidan, såg han sin blifvande hustrus neddragna mungipor, och när han lade det tillsammans, så var det som om Karlsson setat där lifslevande vid bordet och missunnat honom hvarje tugga.

När därför aftonvarden var förbi, så skylldes han på, att han måste ned och förtöja skutan för natten, för att få komma ut och andas litet frisk luft. Anders, som fann sig väl, stannade kvar där uppe och slog sig i språk med drängen.

Men när Lars kom till bron och fick syn på skutan, så stack det till i bröstet på honom. Han hade fått det gamla skrofvat kärt under dessa år, han seglat med det, och nu skulle han öfverge det för en annan galeja! Det var liksom ett förräderi, tyckte han. Och för resten, så värst gammalt var det då inte — bara sju år — det fanns de som voro äldre!

Och Lars satte sig ned på en strömmings-tunna, som stod där, och gjorde jämförelser.

Här låg nu hans egen skuta, som varit hans från det den kom i sjön, och ingen annan hade satt sin fot på däcket som kapten än han. Där fladdrade vimpeln från toppen med röd och blå rand omkring, och inuti stod det: »Delphine», som han själf döpt den till, och inunder stod det L. L., hvilket betydde Lars Larsson. Och han var det, som hade riggat den och provat den och fått den rätta snitsen på den, så att just så skulle den vara och på intet annat sätt.

Och nu hade han försökt den i alla väder, så att han kände den så väl, att han skulle kunna sköta den i sömnen.

Och den andra, hon där uppe — ja, hon var nog bra, förstås, men inte var det nu alldeles som han ville ha det. Först var det nu det, att hon gått så länge med en främmande vimpel, och på den stod det Karlsson och inte Larsson. Det kunde väl ändras förstås, och ändras skulle det ju, men den gamla vimpeln skulle i alla fall ligga kvar nere i kajutan, och bäst han gick där nere och rotade, så skulle han få tag på den och läsa det där Karlsson, med stora bokstäfver, och känna det som om han gick på en annans däck. Så var det inte godt att veta, hvad hon fått för ordningar, medan hon gått under annans kommando — en dålig skeppare kunde förstöra den bästa skuta — och underligt såg det ut. Och så var det den där jullen, som släpade i hennes kölvatten — den föll honom inte alls i smaken.

Var det nu skäligt byte det? Lars funderade och funderade, och hur han funderade, så kom han till den slutsatsen, att han burit sig åt som en riktig torsk, som satt sig fast på en krok och snart skulle ligga och gapa på torra landet.

»Hvad håken dröjer du så för? Madam Karlsson har frågat efter dig två gånger.»

Lars reste sig upp och såg stint på Anders. Så blixtrade det plötsligt till i ögonen på honom — med ett raskt grepp tog han Anders i kragen och släpade honom med stark arm öfver på skutan.

»Hvad håken —» började denne alldeles handfallen, men Lars afbröt honom med skarp, hviskande stämma:

»Håll mun! — Annars kastar jag dig i sjön!
— Hissa focken! — Opp med focken, säger jag!»

Men Anders var så häpen, att han bara satte sig ned på relingen och stirrade på Lars.

Denne hade kastat loss i ett huj och sprang så ombord. Focken kom upp fortare än den någonsin förr kommit — så rusade han bort till rodret och kastade om det. Skutan svängde långsamt och gled bort från bron, men här inne i viken var vinden svag, och det gick så långsamt, att Lars trodde de aldrig skulle komma därifrån. Till slut voro de dock framme vid udden, och vinden tog i seglen, så att det blef fart. Då först kastade han en blick bakom sig — han tyckte han såg folk nere vid bron, men i detsamma kom landet mellan och skymde. Lars skrattade, och då skutan i detsamma krängde till, kände han sig till mods som en pojke, som första gången är ute och seglar på egen hand.

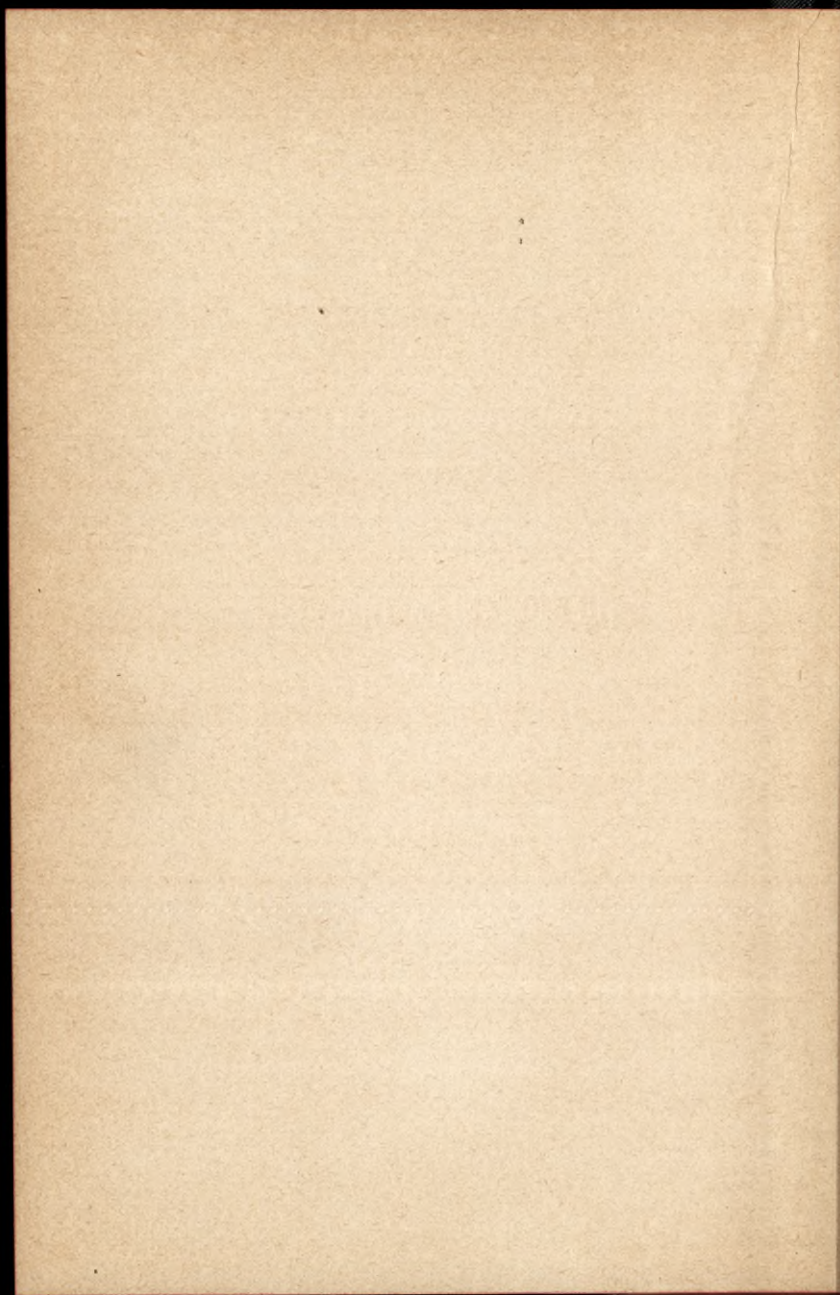
Dragharmonikan låg fortfarande kvar på kajuttaket. Då de hade leden klar framför sig, lät han den fortfarande handfallne Anders sätta sig vid rodret och började spela. Och nu hade han inte svårt att hitta melodierna — så många krumelurer som den kvällen hade han aldrig förr gjort på en gång.

Han kom inte att fara åt Granön till, när han härnäst låg på utfärd från Stockholm.

Och gick sedan någon gång hans led där förbi, gjorde han alltid en lång omväg. Han var nog nöjd med sitt puts, men föredrog ändå att inte af madam Karlssons egen mun höra, hvad hon tyckte om det.

VID MORKULLSSTRÄCKET.

Solen har gått ned, vinden har mojnat ut, vågornas brus nere vid stranden tynar bort och dör. De snabba svalorna genomkorsa icke längre rymden, men från bona under takåsen hör man dem gnabbas och kifvas om liggplatserna. Myggen gå icke till hvila, de; med förnyade krafter fortsätta de sin indiandans under löfträden och blifva vilda, när de vädra kristet blod. Natten närmar sig, stilla och dröjande, icke med mörker, knappast med skymning, den kommer med mild svalka, med ljumma dofter, med halfvakna drömmar, med dämpade ljud, en natt som icke sofver, som hvilar sig med öppna ögon, stora, klara, lugna, som en skogssjö inne i den tätaste skogen, hvars spegel vinden aldrig krusar och solen aldrig bränner. Och denna natt har sitt eget, dagen skyende lif; trasten prisar den i växlande strofer, med djupa molltoner, och spånkärningen drar sina långa stråkdirag på vass-

strängen, spinner som en belåten katt, läderlapparna kasta sig i luften som nattliga, vingklippta svalor, och morkullorna sträcka från kärr till kärr, från kärleksstrid till kärleksstrid.

Jag står på en liten berggudde, som från skogen skjuter ut i de gröna klöfverängarna. Bakom och på sidorna om mig har jag den böljande småskogen, ofvanför mig öppnar sig mellan trädtopparna en bred himmelsglänta — det är där som morkullan skall passera — och framför mig ser jag den gröna ängen, som sänder mig söta, varma dofter — de högstammade tallarna, som kanta gärdet, granskogens täta mörker där bakom och himmelen, som hvälfver sig molnfri, allt ljusare och ljusare, med färgskiftningar som vi icke hafva namn för, ned mot västra horisonten.

Jag har nu stått en halftimme i skjutställning, med hanen på halfspänn och alla sinnen på helspänn, men ännu har jag icke lyckats få höra det märkvärdiga »kurr-r-r-r-vip, kurr-r-r-r-vip», hvarmed den omisstänksamma fågeln förråder sig för sina väntande fiender. — Det är mycket roligt, men något tröttsamt — i längden.

»Det är märkvärdigt, hvad hon dröjer,» anmärker jag hviskande till min följeslagare.

Min följeslagare är gamle Anders i Västerviken — eller rättare sagdt: det är jag som är hans följeslagare, ty Anders är en gammal morkullskytt, medan jag är en novis i konsten. Det är därför icke mer än rätt, att han besvarar min anmärkning, som jag själf känner är

föga jägarmässig, med den öfverlägsnes föraktliga tystnad.

Anders är en gammal jägare, och Anders kan konsten att vänta — det ser man, båda delarna, på hans ögon. Gud vet hvare det ligger — det mest utmärkande för ögonen är egentligen, att de äro så små och utan någon bestämd färg — men ändå ge de ett alldeles ovanligt starkt intryck af att tillhöra en människa, som kan konsten att vänta. I synnerhet nu, kanske därför att jag själf befinner mig i en väntande stämning, tränger det sig på mig med en alldeles öfverbevisande makt, att hela innehållet i Anders' lif egentligen kan uttryckas med det lilla ordet »vänta».

Sanningen att säga börjar det att sticka på ett högst obehagligt sätt i min vänstra fot, och dubbelbössans tyngd har tilltagit på ett oroväckande sätt under den sista kvarten. Mina öron, som förut varit döfva för allt utom för ett kurrrip, som aldrig kom, börja åter blifva hörande, mina ögon, som blundat för allt annat, för att, när det gällde, i tid vara färdiga att taga sikte på ett näbb — det lär nämligen vara på näbbet man skall sikta — börja åter blifva seende, och mina tankar, som på sista halftimmen gjort det ena morkullssträcket efter det andra, börja tröttna därpå och söka annan sysselsättning. Och som hvarje sysselsättning är god, medan man väntar, sysselsätta de sig en tid med det där ordet »vänta», som de hittat i Anders' ögon.

Ja, det var nog inte det lilla, som Anders väntat i sina dar. När jag nu tänkte därpå, så hade jag egentligen aldrig sett honom annat än väntande på ett eller annat. Ja, det var det märkvärdiga, att allt hvad han gjorde hade den egenskapen att förutsätta »tålamod att vänta». Han var jägare — enligt min erfarenhet åtminstone är en jägares första dygd att kunna vänta — han var fiskare — den som aldrig har suttit med ett metspö i hand vet icke, hvad det vill säga att vänta — han hade förr i tiden varit skutskeppare, och efter hvad man påstod, hade han då mesta tiden legat och väntat på vind, på förlig när den var motig och på bättre när den var dålig, och på lugnare väder när det var storm — han bodde numera i en gammal stuga, som var så dålig, att det icke var möjligt annat än att han gick och väntade på, att den skulle ramla, ty annars var det svårt att förstå, hvarför han icke försökte reparera den. Här om dagen gick jag där förbi, han gick då i sin täppa — täppa låter något för smånätt och prydligt, men jag vet icke något annat namn — såg på jordlappen, som han hade uppgräfd bakom stugan, och rökte sin pipsnugga.

»God dag, Anders,» sade jag, »hvad gör Anders där?»

»Åh,» svarade han, »jag tycker, det vore på tiden, att vi fick en smula regn snart.»

»Jaså . . . ja, ja . . . potatisen behöfver nog litet regn, tänker jag.»

»Ja, och så kom han, grosshandlarn här hos Olsson, härom da'n och frågte, om jag inte hade någon ål åt honom. Ja, ja... en får väl se...»

Och Anders drog några bloss och såg åt solnedgången. Jag hade först svårt att förstå sammanhanget mellan ål och regn, men så kom åkerlappen som en förmedlande länk, och det redde sig. Anders gick och väntade på regn, för att det skulle komma upp daggmask, så att han skulle kunna lägga långref, så att han skulle ha utsikt att få någon ål, som han sedan skulle sälja åt grosshandlaren hos Olsson. Och på det sättet är det med alla Anders' sysselsättningar, förhoppningar och sträfvanden; genom en längre eller kortare kedja af länkar hänga de fast vid en slump, på den hänger alltsammans, och Anders gör egentligen ingenting annat än tar sig något före, medan han väntar på att få se, om den där slumpen, som allt hänger på, kommer att inträffa eller icke. Kanhända också, när allt kommer omkring, är detsamma också fallet med oss alla — kanske hänga alla våra handlingar ytterst på en sådan där slump, och vår vackra resignation eller stolta själf tillit eller fasta förtröstan, är den ingenting annat än en maskerad förhoppning på, att slumpen skall stå oss bi? Det är icke omöjligt att så är — ty det är en fråga, som är allt för allvarlig att afgöra så här på stående fot, medan man i hvart ögonblick väntar att bomma på en morkulla — men säkert är att i så fall ha icke många gjort sig så litet

besvär att maskera denna förhoppning som Anders, ty den ligger och lyser så tydligt där inne i hans små, färglösa ögon, och man behöfver bara höra den ton, hvarmed han säger sitt: »ja, en får väl se», för att ha fatalisten framför sig hel och färdig.

Men hvad jag undrar på, det är, om det är lifvet, sådant som det erbjudit sig åt honom, som format Anders sådan, eller om det är han, som format sitt lif efter sitt tycke — det skulle dock mycket förvåna mig, om inte slumpen hade sin hand med i spelet där också . . . Det finns i allmänhet ett stycke af en fatalist hos vårt bondfolk, och äro de så dessutom fiskare eller jägare, så — —

I detsamma small ett skott i mitt vänstra öra — jag kastade bössan till kinden och blickade upp till himlen — just lagom för att se en stjärt försvinna bakom talltopparna. Som det är på näbbet och icke på stjärten man skall sikta, sköt jag icke — i synnerhet som jag i hastigheten glömt att spanna upp hanen.

Anders stötte ned bössan i marken och svor.

»Hon kasta, den satan!» sade han. »Hvarför sköt herrn då inte? Jag hviskade ju åt herrn att vara klar.»

»Jag hörde den aldrig,» svarade jag.

»Hvar hade herrn då öronen?» brummade Anders.

»Ja, jag vet inte. Jag stod och tänkte på någonting annat.»

»Det duger inte att stå och tänka på något annat, när man skall skjuta morkullor,» avslutade Anders diskussionen, blåste ut röken ur pipan och laddade på nytt.

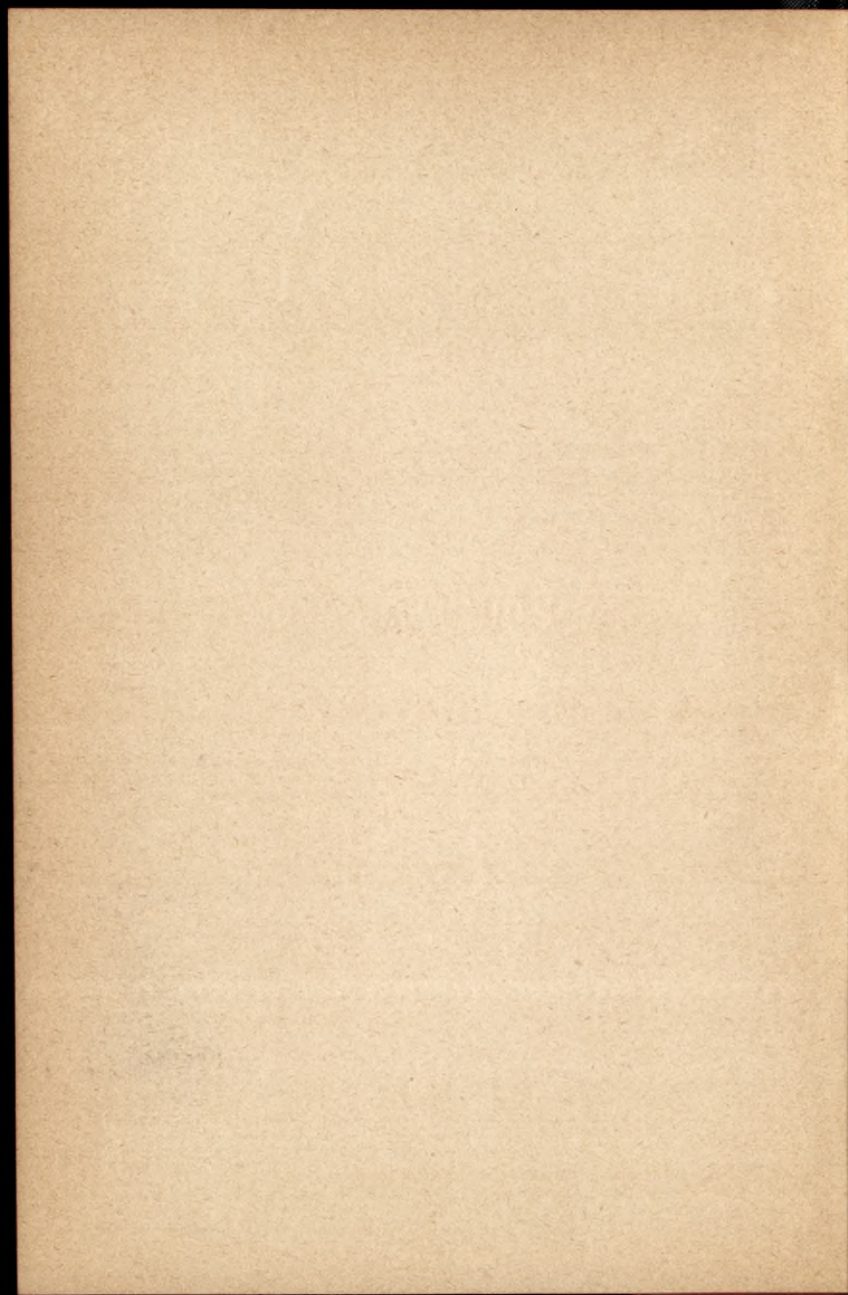
Nej, gamle Anders, det har han nog rätt i, det duger icke att tänka på annat, när man skall skjuta slumpen i flykten; det kan nog hända, att man bommar ändå. Vakna sinnen, men sofvande tankar, skarpa ögon, men icke för stor synkrets, annars får man bara se stjärten på den och hinner inte en gång få hanen på helspänn. Och så kastar den så förbannadt, det är just olyckan det.

Nej, jag märker, att jag kommit alldeles ur jägarstämningen. Jag vill ovillkorligen göra symbolik af alltsammans, och här är inte fråga om att skjuta symboler utan morkullor. Men för mig skola de få vara i fred i kväll åtminstone; för mig skola de ostördt få göra ett sträck öfver skogstoppar och ängsgläntor, med snabb flykt och snabb hast i den dunkla luften. Vore jag som ni skulle jag omväxla litet mera med mina sträck, men det förstår ni väl bättre; ni har nu en gång fått den där originella idén, som, Gud vet hvarför, gifver en sådan särskild stämning åt våra vårkvällar. Jag tror inte, att min bössa skulle vara så särdeles farlig för er, men nu skall den få hvila i alla fall. Jag ser, hur himlen mörknar allt mer och mer där borta i väster, tystnaden blir ännu tystare och skymningen en smula skummare; ännu hör jag trasten, men spån-

käringen har tystnat. Jag kastar bössan på ryggen och går hem för att, om ock med saknad, sofva bort den bleka, vackra natten. Anders är ond och stannar kvar på trots, men jag är säker på, att han följer snart efter; ty väl kan han konsten att vänta, äfven om det blir förgäfves, men dock tror jag inte, att han gått så långt, att han väntar, äfven om han vet, att det är förgäfves.

I DIMMAN.

Gul och glanslös gick solen ned, och aftonrodnaden bredde sig rundt horisonten, dunkel och glanslös äfven den, med en svag, förtonande bronsfärg, men steg aldrig upp mot höjden af den molniga septemberhimmelen, som mörknat öfver de gula stubbåkrarna, öfver löskogens färgprakt och sjöns klara skifva, som hade en färg af gammalt silfver. Men innan ännu mörkret fått öfverhand, fördunklades den klara spegelskifvan, matta strimmor gledo fram öfver den, vidgades och smälte åter tillsammans i nyckfull lek; det var, som om himmelen närmat sig den mer och mer för att kunna se sin spegelbild trots det inbrytande mörkret, och som om dess andedräkt då kastat imma öfver den. Och äfven från ängarna steg jordens varma ånga upp och blef till imma i den kyliga nattluften. Ännu sedan mörkret

alldeles brutit in, låg det som ett hvitt sken utbreddt öfver markerna.

Jag blef därför icke förvånad, då jag, när jag kom ut på morgonen, fick se dimman stå tät som en vägg. Solen hade gått upp, och det var fullt dagsljus, ett egendomligt flytande ljus, som blef ett med dimman och liksom den tycktes hänga dallrande, förtätadt och påtagligt i luften.

Jag gick ned åt sjön till; gångstigen tycktes bilda sig framför mig, alltefter som jag skred fram, och plötsligt få form och verklighet ur det hvita intet, som omgaf mig, träden växte fram omkring mig med i gult och rödt och brunt skiftande kronor, deras vissnade blad föllo öfver mig, då jag gick förbi, och så försvunno de igen med sina höstfärgade kronor och sina vissna fallande blad i det hvita kaos, ur hvilket de framträdde. Det var, som då man i stunder af själsfrånvaro ser bekanta gestalter glida förbi sitt minne, man känner dem så väl, och dock hafva de alla öfver sig ett drag, som gör dem främmande och väcker dunkelt medvetande om, att då vi trott oss stå dem som mest nära, har dock en oöfverstiglig afgrund skilt deras vägar från våra. Nu, i minnet, tro vi oss ana, hvad detta deras verkliga väsen är, som vi aldrig kunnat genomtränga, men då verkligheten åter ställer dem lefvande framför oss, förflyktigas åter denna aning som en tom skugga.

Jag hade gått denna väg mångfaldiga gånger, och dock var det nu, som om jag vandrat genom en ny, fantastisk, främmande värld; och då jag kom ned till stranden och såg de närmaste vågorna skölja öfver stenarna och hörde de andras aflägsna brus ur dimman, svällde för min fantasi den välbekanta fjärden ut till något ofattligt stort, och det tycktes mig, att det var hafvet, men ett haf, större än hvad blicken någonsin kunnat omfatta, som utbredde sig framför mig.

Jag stod där en stund och såg, eller trodde mig se, och skulle just vända om igen och gå upp mot land, då ljudet af en röst trängde klar och tydlig, fastän aflägsen, till mig ur dimhafvet. Jag stannade och lyssnade.

»Klif då inte på de fattiga strömmingarna åtminstone!» Det var en kvinnlig stämman, skarp och skärande, med den oblygt jämrande ton, som långvarigt elände ger. »Hur många var det, sa' du?»

»Det var fyra kast,» svarade en skroflig, manlig stämman.

»Fyra kast!» skrattade det. »Jo, du är just en ståtlig fiskare, du, och tre i går!»

»Hvad kan jag göra åt det?»

»Andersson, han fick tjugu valar i går, han!» skar den kvinnliga stämman åter hänfullt igenom.

Den andra stämman mumlade något, som jag icke kunde uppfatta, och så tog den kvinnliga åter i.

»Hvarför? Jo, därför att du inte är någon karl, för en karl har åtminstone tur, han, och Andersson är en karl.»

Åter mumlade det något.

»I vinter, ja, — i vinter få vi väl både svälta och frysa, — men du ä' förstås lika glad, du.»

»Å ja, det är väl det enda en kan vara i eländet! — Ta' hit åran nu, så få vi ge oss hem.»

Det plaskade i vattnet, och så hördes ljud af årtag.

Det var tyst några ögonblick, så började den kvinnliga stämman åter jämra.

»Ja, du ä' förstås alltid lika glad, du, och därför ä' det också som det ä'.»

»Man har väl inte gladare än hvad man gör sig, tänker jag... Och inte ska du klaga öfver det, tycker jag.»

»Ska jag inte! Jo, det ska jag — för det ä' det, jag har att tacka för, att jag nu har det som jag har. Var det inte på det viset du narrade mig in i eländet... För en fattiglapp var du, och inte hade du något, och inte kunde du något annat än vara glad och sjunga och tralla, och med det förvände du synen på mig; alltid skulle det bli bra förstås, bara en inte tappa' humöret — och tog jag dig, skulle det

gå som en dans alltihop. Ja, gud nåde mig för en dans, det har blifvit . . . Snart få vi väl dansa in i fattigstugan, tänker jag.»

»Å ja, det ä' väl bättre det än komma dit på kryckor!»

»Nå, hvad har du gjort med det glada humöret ditt, säg mig det, du, hvad har du gjort? Kan du ta fisk ur sjön med det, hva' — eller lägga en fattig vedpinne på spiseln — eller kan du skaffa en tår mjölk i huset?»

Den skrofliga stämman slog till ett skratt.

»Inte ä' jag någon mjölkko, inte!»

»Nej, gud nåde — det mjölkar inte, det glada humöret ditt, inte . . . Men så lät det inte då inte — då kunde det gud bevars både mjölka och fiska och skära guld med tälgnifvar, och så länge det fanns, skulle allt vara bra, och *det* skulle aldrig ta slut! Nej, det har inte tagit slut, och det lär det väl inte göra förr än det lagt oss alla i grafven. Hå hå ja ja, för ett gladt humör, då en stackare inte har annat att lefva af!»

Det blef tyst igen, en tystnad, som endast afbröts af de jämna årtagen. Så stämde den skrofliga stämman upp en sång, som långsamt aflägsnade sig och dog bort.

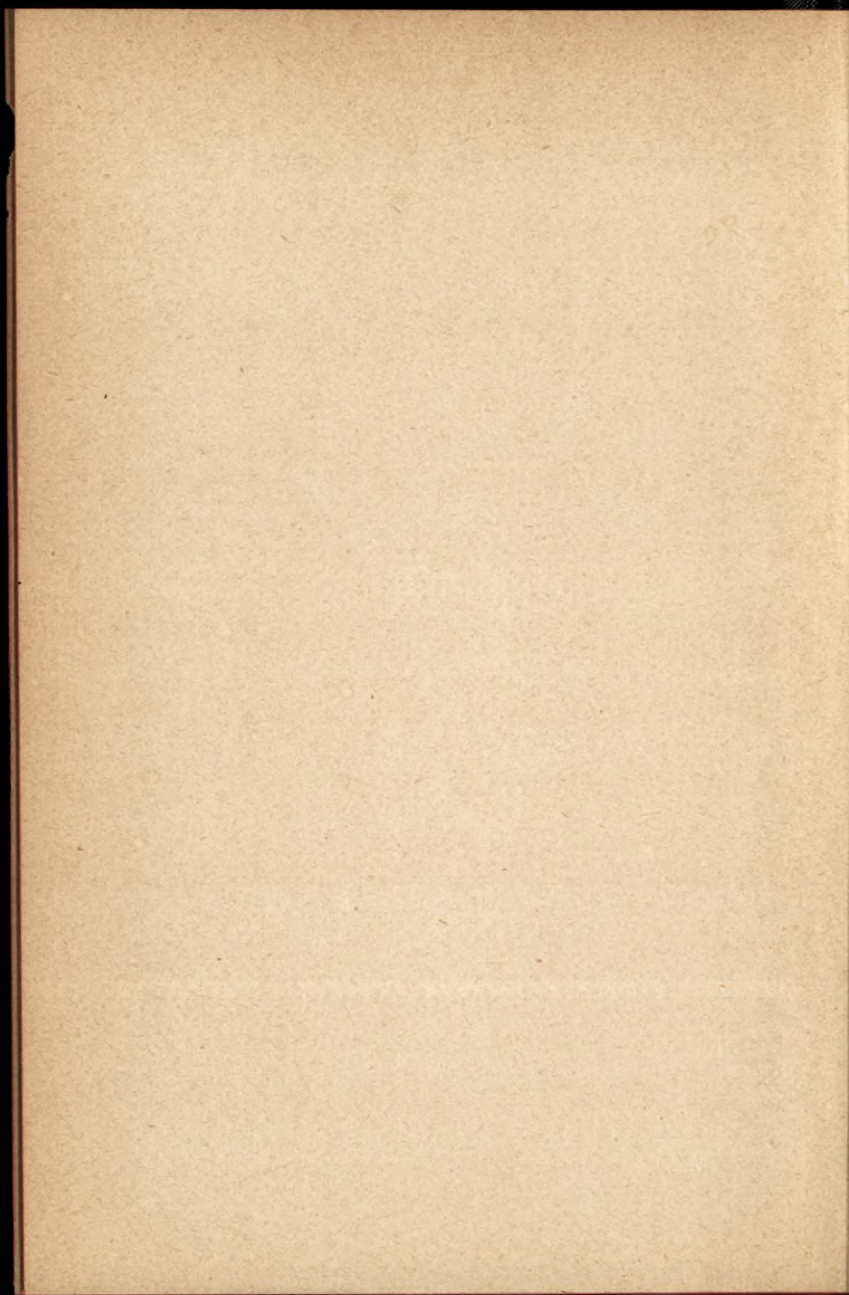
Jag stod kvar och lyssnade; det hade gjort ett besynnerligt intryck på mig, detta stycke lif, som trängt till mina öron ur dimman. De som talat hade jag aldrig sett och skulle kanske aldrig få se dem. Måhända var det blott detta,

som gifvit de hvardagliga orden och den hvardagliga historia, de berättat, en sådan hemsk betydelse. Och jag fick ett sådant skärande klart medvetande om alla dessa små fattiga hem, som lågo där spridda rundt omkring mig i dimman och gömde hvar och en på sin historia och rymde hvar och en sin sorg eller sin fattiga glädje och sågo fram emot vintern, den långa, kalla vintern med sitt trånga, instängda lif.

Under tiden hade det lättat, blifvit friare och genomskinligare rundt omkring mig, ljuset på himmelen hade liksom dragit sig tillsammans mot en punkt, där det förtätades till något, som jag förstod var solen, och rundt omkring mig trädde träddungarna fram med sväfvande konturer, men med färger, som lyste med guldglans eller glödde som koppar. Och på en gång lyfte dimman öfver fjärden, vågorna glittrade i bländande sol, och långt borta såg jag en mörk prick, en båt, som försvann bakom en holme.

BARNSTUDIER.

I.

I Humlegården.

Bet hände här om dagen, då jag hade gått och antäktats af den obestämda reslust, som gärna griper en om vårarna, då den milda luften väcker drömmar om södern, då rosorna i blomsterbutikernas fönster stå och berätta långa historier om sitt aflägsna hemland, där allt nu står i full sommarprakt, och då ångbåtarna ute på strömmen vifta ett gäckande farväl åt alla dem, som stå kvar på stranden och icke få följa med — det hände då, att jag träffade en bekant, som befann sig i den i mitt tycke afundsvärda belägenheten att vara fri och ledig och vid god kassa och alldeles oförhindrad att gifva sig af, hvart hågen drog honom. Då jag anmärkte det och undrade, hvarför han i alla fall år ut och år in gick och larfvade inom

hemmets vägg och stör, svarade han buttert, att han icke förstod, hvarför han skulle resa.

»Hvarför! — Naturligtvis för att få se något nytt.»

»Nytt!« svarade han, »det kan jag få se hvar dag här hemma.»

Jag drog tämligen tviflande på munnen, men då fortsatte han ifrigare:

»Nytt kan man få se för hvart steg man tar, om man bara har ögon för det. Men det är just olyckan det: människor se i allmänhet inte en bråkdel af hvad de tro sig se, eller rättare sagdt, de se bara det gamla och aldrig det nya i hvad de se, och så resa de ut och se på allt möjligt nytt — med gamla ögon och komma hem och äro precis lika visa som förut. Nå, hvar och en har sin smak, jag håller mig här hemma, jag, och försöker hålla ögonen uppe för allt det nya, som jag hvar dag snafvar öfver — jag har inte tid att resa.»

Därmed gick han.

Jag tänkte för mig själf, att han nog hade rätt, ehuru väl det icke tycktes mig vara något skäl emot resor. Ty står man länge och stirrar på samma sak, så händer det, att man slutligen icke ser den alls, utan får lof att titta bort ett ögonblick för att åter kunna få syn på den. Därför kan det nog vara nyttigt att se bort ett ögonblick. Men rätt hade han nog — hur ofta händer det icke, att man plötsligt stannar, som slagen af en uppenbarelse och tänker: det där

har jag aldrig sett förut! — och så har man hvar dag snafvat öfver det. Man har bara sett utan att se.

Och samma dag fick jag en lefvande bekräftelse på hans ord. Jag gjorde nämligen en upptäckt, som för mig hade nyhetens hela intresse och tjuskraft — jag upptäckte en hel liten värld som jag hvar dag gått förbi och sett utan att se, och den upptäckten skedde på en bänk i Humlegården.

Det var på en bänk i den stora allén med sina gamla lindar, som nu börja att en efter annan försvinna. Jag hade satt mig att hvila en stund; rundt omkring mig hörde jag glada barnröster, men det tyckte jag nu, att jag hade hört så många gånger förut, och då jag såg mig omkring, såg jag en skara barn af alla åldrar, som sprang och lekte. Något annat såg jag icke, och om jag tänkte något, så var det möjligen det, att de hade roligt och jag hade tråkigt. Jag satt just och syndade efter min väns recept: jag såg utan att se.

Då gjorde jag plötsligt upptäckten, tack vare en liten parfvel på ett eller två år, som välvilligt öppnade mina ögon. Jag kände helt oförmodadt ett par små armar omfatta mitt ena knä, och då jag såg ned, upptäckte jag ett litet hvitt bylte, som varit ute på vandring, råkat förlora jämvikten och då gripit efter hvad som var närmast till hands, hvilket händelsevis var mitt ben. Det okonstlade förtroende, hvarmed

de små armarna omfattade sitt fullkomligt obekanta stöd, rörde mig, och mitt intresse började vakna. Det lilla hvita byltet hade emellertid lyckats återvinna jämvikten, den ena handen släppte sitt tag och sträckte upp emot mig en sandig träsked, och ett litet rundt ansikte, som uttryckte den mest oblandade glädje och belåtenhet med världen, jag någonsin varit vittne till, såg upp på mig, som om jag varit en gammal bekant och yttrade någonting, som lät ungefär som: bu-bu!

Jag kände mig tämligen dum och visste icke, hvad jag skulle svara. Jag hade visserligen en stark lust att svara: bu, jag också, men hade på samma gång en känsla af, att den lilla skulle genomskåda, att detta bu i min mun blott vore ett tomt ljud och alls icke så innehållsrikt, som det var för henne — eller honom. Ja, jag har verkligen ingen aning om det var en liten han eller hon, men det spelade heller ingen roll ännu — det var endast en liten, mycket liten och mycket glad människa. Hon, den lilla människan, upprepade ännu ett par gånger sitt: bu; det var synbarligen ett skämt, och ett mycket godt sådant, att döma efter minen och uttrycket, och därför skrattade jag. Det var tydligen allt hvad hon önskade, ty nu släppte hon mitt knä, viftade med träskeden och begaf sig åter ut på sin afbrutna vandring — en vandring utan något mål och med en tämligen slingrande kurs, men med ett ytterst godt humör, som upplifvade

den, och de mest nyckfulla arm- och benrörelser, som gåfvo den omväxling. Plötsligt afbröts vandrigen af att hon satte sig, helt tvärt, alldeles rätt ned, med raka ben — om med afsikt eller af en oförutsedd händelse, vet jag inte, men jag är dock nästan rädd, att det var en öfverraskning äfven för henne själf, därför att det gick så hastigt. Om så var, upptogs emellertid öfverraskningen med oföränderligt godt humör och bibehållen kontenans; hon satt helt lugnt kvar och började gräfva i sanden med samma häftiga, nyckfulla rörelser, så att det yrde rundt omkring, allt under det hon då och då upphäfde gälla glädjeskrik öfver någonting, som jag icke kunde se.

Jag betraktade en stund den lilla, road och uppriskad, och därefter började jag se mig omkring — med seende ögon. Och då gjorde jag den ena upptäckten efter den andra — hela denna stojande och skrattande barnavärld uppenbarade för mig så mycket af intresse, så många roande smådrag, så mycken omedveten humor, en så slående och dock godmodig efterlikning af de gamlas sätt och vanor, förenad med den mest ursprungliga lefnadsglädje, att jag där tillbragte en af mina mest innehållsrika timmar. Och så låg det öfver det hela en sådan spirande friskhet, att då reflexionen stundom ville bygga upp framtidsperspektiv af hvad den såg, slogs den i nästa ögonblick bort i ett godt skratt. De

voro ju barn ännu och visste själfva intet annat än att de voro barn.

Och de små medel, med hvilka all denna glädje åstadkoms och hölls vid makt! Litet sand, en träsked och en spade, en bleckhink, en boll — mer behöfdes icke: alla de andra glädjeresurserna hade de inom sig själfva. Jag såg två pojkar midt emot mig, sysslade med att rulla en glaskula från den ena ändan af en bänk till den andra. Då den ene skjutsade af kulan från sitt håll, kommenderade han: framåt, och då den andre skjutsade den tillbaka, kommenderade han: back — och därmed höllo de på, så länge jag satt där, och samlade ständigt en beundrande skara omkring sig. Jag fattades ovillkorligen af beundran för den fantasiverksamhet, som måste utvecklas för att gifva och bibehålla intresse för denna sak, inlägga i den en hel sjöresas äfventyr och besvärligheter och det stolta medvetandet af att vara kapten på eget däck, som tydligt afspeglade sig på de båda småttingarnes ansikten. Och då tröttheten började infinna sig, behöfde de endast byta plats och kommandoord för att komma i farten igen.

En annan liten femåring i ljusgrå rock och en röd jockeymössa, som satt tillbakaskjuten i nacken och lät solen sticka in i ett par ljusblå ögon med så ljusa ögonhår och ögonbryn att de voro nästan osynliga, hvilket gaf honom ett egendomligt, putslustigt utseende, hade fått sig en flaska vatten från vattenståndet och förstod

att däraf förskaffa sig ett otroligt nöje. Han hade den gömd i vaggan hos sin lilla syster, en bågare hade han i fickan, och hvarannan minut ungefär hälsade han på hos flaskan, slog i några droppar i sin bågare, skålade med någon osynlig gäst och tömde så bågaren med en allvarlig min. Jag är öfvertygad om, att han gjorde som han sett pappa göra någon gång, men också att han gjorde det mycket bättre. Och då flaskan slutligen var tom, fortsatte han i alla fall, och nöjet tycktes icke vara mindre.

Han lydde namnet Knut och såg för öfrigt ut som en tämligen tjock knut, med armar och ben stickande ut som ändar. Han såg obeskrifligt tvärsäker ut med sitt ljusa, rödblommiga ansikte med en något utskjutande mun, med sin lilla framstående mage och händerna i fickorna. Jag är tämligen säker på, att han hade en vilja, som, när så föll sig, också kunde slå en knut på sig, som icke var så lätt att få upp. Men han kunde också vara älskvärd. I närheten af honom höll en något äldre flicka på att kasta boll och försökte att sparka till den för hvar gång den studsade upp från marken; det lyckades någon gång, men oftare misslyckades det, hvilket båda delarna var lika roligt. Knut stod en stund och åsåg leken, uppgaf så plötsligt ett slags krigstjut, sprang fram och försökte också sparka till den, med den påföljd att han föll baklänges. Flickan skrattade, och lekkamraten var antagen. En god stund sparkade de

gemensamt, Knut tämligen klumpigt och oskickligt, flickan, en liten svarthårig judinna, med så mycket behag, hvarmed det gärna är möjligt att sparka, men båda med samma ifver och intresse och under en skrattduett, som lät som den vackraste musik. Men så började flickan tycka, att det icke längre var så roligt att sparka på tu man hand; Knut märkte det visst, ty han fördubblade sin älskvärdhet, föll flere gånger baklänges alldeles i onödan och försökte gifva leken flere variationer, men förgäfves. Då afstod han, drog sig finkänsligt undan, stack händerna i fickorna och gick tillbaka för att dricka vatten.

Den lätthet, hvarmed bekantskaper upp-gjordes, var i synnerhet roande att se. — »Hvad heter du?» — »Elin!» — »Och du?» — »Knut!» — och så var det klart. För tillfället kände sig hela skaran tydligen som syskon i en stor familj, och då jag såg ett par något äldre flickor, som kände hvarandra förut, niga för hvarandra, då de hälsade, gjorde det ett onaturligt och tillgjordt intryck.

Och alla dessa små skiftningar i leken, som, åtminstone för den tillfällige betraktaren, ännu icke tycktes bero så mycket på olika karakterer och lynnen, som icke mera på de olika åldrarna! Det var en gradvis fortlöpande kedja af karakteristiska smådrag, från den lille ettåringen, som ännu låg i korgvagnen och sof eller stirrade upp i luften med ögon, som man icke visste

om de voro omedvetna eller djupsinniga, till tioåringen, som ena stunden gjorde en reflexion, som mycket väl kunde hafva kommit från en gammal människa, och i nästa ögonblick uppgaf ett glädjerp, som hade barnets hela omedelbarhet, som stundom försökte hålla styrsel på sina utväxta lemmar och gå och uppföra sig som stora människor, men så plötsligt förrådde sig i en tvär rörelse eller ett omotiveradt och ograciöst språng; med alla mellanstadier: tvååringen som stultade omkring på osäkra ben och grep efter allt som var inom räckhåll, fick plötsliga, oförklarliga glädjeparoxysmer, kände sig som kusin med hundarna och blef ond på fåglarna, då de flögo ifrån honom; tre-fyraåringen, som hade bättre jämvikt på sina fötter och mera metod i sina lekar, visade en märkvärdig uthållighet att leka häst och lika stor uthållighet i att leka ryttare på de mekaniska hästarna; åttaåringen, som redan visade sig beskyddande mot de mindre, synnerligen om hon — ty detta var egentligen fallet med flickorna — hade småsyskon, som bar på medvetandet om ett ansvar, och hade på sig en min, som om hon lekte för deras skull och alls icke för sin egen; men alla utan en baktanke uppgående i leken, och med ofördärfvade lungor och okänsliga örhinnor instämmande i det glada stojet, som fyllde hela Humlegården och verkade så upplifvande, att jag icke alls blef förvånad, då jag fick se en liten hund, som legat och sofvit

under en bänk, plötsligt rusa fram och uppstämman ett skall, med ögonen riktade mot den klara, soliga himlen och svansen viftande åt hela världen.

Emellertid slog klockan tre och de små började troppa af hemåt. Min lille hvitklädde välgörare hade plötsligt försvunnit på sin sköterskas arm, till min stora ledsnad, ty jag hade gärna velat säga honom ett vänligt och innehållsrikt: bu! till tack för det nöje han beredt mig, och äfven Knut begaf sig på hemvägen, efter att med sorg hafva skilts från den lånade buteljen, men med *sin egen* bågare fortfarande i fickan. Då steg jag också upp och gick hem, uppfriskad som efter en angenäm resa — en resa till det land, där de små fröjderna ännu äro så stora och de stora sorgerna äro så små, små omedvetna lindebarn som ligga i vaggan och sofva — där en sandhög är en källa till outtömlig glädje och man i nödfall kan vara glad åt alls ingenting, där man förtroendefull skriker ut både sin fröjd och sina bekymmer för hela världen och okonstladt visar sig som man är, därför att man icke har något att dölja — det lyckliga land, som är midt ibland oss, öfver allt där en barnröst skriker, ett par ögon tindra och två små armar fäkta i luften, men som vi tyvärr bara kunna besöka som turister.

II.

På landet.

Alrik är åtta år gammal, har en liten satt, starkt byggd figur, som ger intryck af hälsa och uthållighet, ett par armar, som i allmänhet äro upptagna af att bära eller draga, bulta eller gräfva, skära eller bryta, men som, när de någon gång äro i hvila, trofast hållas på ryggen, ett par små, tjocka ben, som hafva en sällsynt uthållighet, i gång äro stadiga och säkra och i språng röra sig så flinkt som ett par trumpinnar, när de slå hvirvel, ett ljuslockigt, rundt ansikte med uppnäsa, hög panna, som ännu icke bär något spår af de allvarliga tankar, som likväl rymmas där inne, annat än när ett ovanligt svårt problem för tillfället rynkar den, ett par ljusblå ögon, som skratta, och en liten mun, som är allvarlig, hvarjämte han består sig med dubbelhaka. Hans fingrar äro sällan rena, hans kläder sällan hela, om icke möjligen tidigt på söndagsmorgonen, och hans skor aldrig torra — han

måtte icke tycka om torra skor, eftersom han alltid doppar dem i första vattenpuss han råkar på. Jag tror mig för resten ha kommit på anledningen härtill; hans högsta ärelystnad är att få gå barfota, men som han icke får det för sin mamma, har han funnit på detta surrogat, som visserligen förefaller mig tämligen otillfredsställande, men som han själf tycks vara ganska nöjd med. Som han är, är han i sin helhet en mycket intressant och lärorik personlighet.

Han följes alltid i hälarne af sin syster Greta, som är fyra år och sin broders afbild i något förminskad upplaga. I brist på jämnåriga kamrater får hon deltaga i broderns lekar, men måste betala denna gunst med en fullständig underkastelse. Hennes ansikte är möjligen ännu rundare än hans, och hennes figur ännu trindare, uttrycket har möjligen en nyans af vekhet, af skälmskt behag, som stundom kan förefalla nästan kokett och som saknas hos honom, och det ljuslockiga håret är lenare, men annars liknar hon honom som ett mindre bär liknar ett större. Hennes tunga snafvar ännu öfver konsonanterna, men går dock oförtrutet på i alla fall, och hennes korta ben snafva allt som oftast öfver hvad som kan ligga i vägen för dem; detta ger hennes gång ett högst originelt och omväxlande utseende: bäst som hon är i farten med små snabba steg, ligger hon helt plötsligt framstupa, men lika hastigt kommer en viss liten rund kroppsdel i höjden, och så är hon på benen igen och

traskar i väg för att hinna upp brodern; hon har blifvit så van vid att falla, att hon endast sällan slår sig, och om hon någon gång gör det, lindrar några minuters skrik hastigt svedan. Hon är också ytterst sällan ren om fingrarna, men hennes kläder äro i allmänhet hela — det är, tror jag, det första drag, hvarigenom den blifvande kvinnan uppenbarar sig hos henne. Där- emot äro hennes skor lika våta som broderns, beroende icke så mycket på någon utpräglad smak hos henne, som därpå att hon alltid traskar i hämlarna på honom och sålunda måste gå fram där han går fram, det vill säga, där det är så litet torrt som möjligt.

De äro ute på sommarnöje, men deras uppfattning af sommarnöje är vidt skild från den som äldre personer i allmänhet hysa, ehuru jag visst icke vill påstå, att den är sämre. De hysa ingen smak för den makliga, i stillhet njutande, kontemplativa naturdyrkan, som karakteriserar dessas sommarglädje; deras är idel oro och verksamhetslust. De hafva knappast tid att äta — röda, svettiga och smutsiga komma de till måltiderna, tugga knappast maten, innan de svälja den och rusa så åstad, fulla af ifver, helt och hållet upptagna af hvad de nu för tillfället ha för sig. Finge de råda sig själftva, skulle de troligen icke äta annat än smörgåsar, stora, varaktiga smörgåsar, som man kunde lägga ifrån sig i solen, när det var som värst brådtom, och så taga till igen, när fingrarna behöfde

en smula hvila och magen ropade på arbete — ja, det vore idealet, det är jag säker på, men gudnås, det är så sällan man når idealet här i världen, äfven om man är åtta år och idealet en smörgås.

Hittills, under denna första vecka, hafva de mest hållit till nere vid stranden, först och främst, efter hvad jag kan förmoda, därför att där finnes rikligt med tillfällen att väta ner sig, men så därför att där finnes den präktigaste blålera. Jag har alltid haft en viss afsmak för lera förut, den är icke så varm som jorden, icke så ren som sanden, den är något vått, klibbigt, vidhängande, något, som kommer en att tänka på blötdjur; men denna afsmak har gifvit med sig, sedan jag sett, hvilken grufva till outtömligt nöje den är för mina små vänner, och jag har nästan börjat förstå, att det kan vara en viss njutning att handtera den mellan sina fingrar, böja och forma den efter sitt behag, låta den anta alla de gestalter, som ens egen nyck kan föreskrifva. De båda småttingarne formligen fråssa i den, och den fogar sig med en verkligt rörande beredvillighet efter deras lössläppta, omätliga fantasi — den icke endast uppfyller sitt egentliga kall att låta forma sig till allehanda husgeråd, utan den blir äfven deg och låter grädda sig i solen till bröd; strör man litet sand på den, blir det bakelser, den ersätter silfret i skedarna och stålet i knifvarna, användes med mycken fördel att bygga hus af, kan i nödfall

till och med tjäna som material till de invånare som skola bebo huset, ehuru med den olägenheten att armar och ben snart falla af dem, duger som sagdt till allting, som en barnfantasi kan syssla med, och när fantasien är i hvila, finns det icke bättre förströelse än att helt enkelt rulla leran till kulor, kulor i oändlighet, små och stora, som sedan ligga i batterier och torka i solen. Och så härligt smetig man blir om fingrarna af den sedan!

Det finns äfven en annan artikel i naturens stora hushållning, som de små med mycken fördel använda i sin hushållning. Det är kottar, gran- och tallkottar. Kottar kunna användas till en otrolig massa saker. Deras närmast till hands liggande användning tycks vara att spela roll af husdjur, synnerligen kor och får — gran-kottar kor, tallkottar får — de äro bäst, när de stå i bås, men kunna äfven gå på bete; hästar och hundar duga de äfven till, men då måste de ha stickor till ben, hvilket de icke behöfva som kor och får; vidare kunna de användas till kanoner, då de äro i liggande ställning, och till träd, då de stå uppträdda på en pinne; i egen-skap af kanoner försvara de nybyggnaden mot de vildar, som finnas i stora massor i grannskapet, och som, då de skola i aktiv tjänstgöring, icke bara *tänkas* vara där, utan också representeras af kottar. Plockar man sönder dem, kunna fjällen användas till tallrikar, allehanda slags matvaror, plättar, småbröd etc., till prydnad

rundt omkring rabatter — ja, skulle jag gå igenom hela registret, är jag rädd, att det blefve väl långt. Till slut må blott anmärkas, att när de äro gröna och färska, blir man utmärkt kådig om fingrarna af dem.

Ni små nybyggare, hvilken möda, omsorg och fantasi, hvilket otroligt arbete har jag icke sett er offra på edra anläggningar! Jag minns en gång, då vildarne måtte hafva varit mer än vanligt närgångna, som ni fattade den djärfva idén att bygga en fästning där uppe på bergklinten, hvarifrån man kan öfverskåda hela strandbädden, den vidsträckta prärien ofvanför och skogsbrynet längst borta vid horisonten. Hur ni släpade och knogade, hvilken massa af stenar ni drog dit upp på berget, och hvilken saknad att behöfva lämna de stora, de som öfverstege edra krafter; så många fingrar som kländes, så många tår som stöttes, det var ett fullkomligt straffarbete. Men fästningen blef i alla fall färdig eller åtminstone nästan färdig, och nu står den där uppe som ett ståtligt minnesmärke, som spyr ut kottar och småsten ur sina skottgluggar, när lynnet är krigiskt, men som i fredliga tider, är jag rädd, äfven får finna sig i att göra tjänst som ladugård. Den kan dock vara stolt öfver att icke, i likhet med sina anspråkslösare kamrater, hafva blifvit öfvergifven, så snart den närmat sig sin fulländning, öfvergifven för något nytt projekt, som ägde nyhetens behag, lämnad åt glömskan och förfallet, åt natur-

makternas förstörelsearbete, för att kanske som ruin en gång å nyo uppväcka ett kortvarigt intresse och en kortvarig ömhet.

Ty det finns så oerhördt mycket förströelser öfverallt, att dagarna äro alldeles för korta att hinna med dem alla, — de hänga i så stora knippor i hvarje träd, hvarje buske, att de små, giriga händerna fåfängt försöka gripa om dem alla. Naturen är som en stor, godmodig lekkamrat, med fickorna fulla af öfverraskningar och med sinnet fullt af nya påfund. Och allt ställer den till inkom för deras skull. Hela våren är bara en stor, härlig öfverraskning för dem. Luften blef varm, för att de skulle få springa i bara jackan och klädningen, grenarna blefvo mjuka af den strömmande safven, för att de skulle få pröfva sin nyförvärfvade konst att skära hvisselpipor, diken fylldes med forsande vatten inkom för att de skulle kunna bygga dammar, — ja, jag är säker på, att nu har det regnat i natt bara för att de skola få väta ner sig af hjärtans lust.

Kunde jag icke tro det, — här har jag dem nedanför mitt fönster. Det är bara några minuter sedan den sista skuren gick öfver, och ännu rinner vattnet ur takrännan. Jag tittar ut och upptäcker dem liggande framstupa i sanden, så ifrigt upptagna af sitt arbete, att de hvarken höra eller se något annat.

Så vidt jag från min upphöjda ståndpunkt kan döma, måtte det vara några dambyggnader,

som äro å bane. Från den vattensamling, som bildat sig under rönnen, är en kanal gräfd i högst egendomliga och som det för den oin-
vigde synes onödiga bukter och omvägar till en djup grop, till hälften fylld med smutsigt vatten och omgifven af en vall, byggd af den upptagna jorden. Midt i kanalen äro ett par träbitar satta på tvären — det är tydligen en sluss — och i vattenpölen ligger en träbit för-
ankrad. Så långt kan jag följa med och öfver-
skåda anläggningarna, men just nu är något nytt under arbete, hvars mening och ändamål jag få-
fängt försöker utfundera. Längs utefter kanalen uppställas å båda sidor grankottar — de ound-
vikliga kottarna — i egendomliga figurer; det ser mycket prydligt ut, men jag är öfvertygad om, att de icke endast äro där för prydnadens skull, utan äfven hafva något praktiskt ändamål. Jag funderar en stund, men är fortfarande lika dum, och måste därför slutligen taga min tillflykt till en fråga.

Vid ljudet af min röst vänder Alrik ett ögonblick sitt runda, allvarliga ansikte upp emot mig, ger mig en likgiltig, frånvarande nick, vänder därefter å nyo ryggen till och fördjupar sig på nytt i sitt arbete. I hopp om bättre framgång vänder jag mig då till Greta, som ligger på magen och gräfver i den smutsiga gropen; hon börjar:

»De ska' — de ska' uti...», men efter en sträng blick från brodern tystnar hon tvärt.

Jag måste finna mig i att icke veta något. Det är för resten icke första gången det händer mig vis à vis Alriks anläggningar. I det stora hela, till plan och upprättning håller han sig i allmänhet till den praktiska erfarenheten, och utvecklar idéer, som äro någorlunda allmänfattliga, men så slår han sig lös i en eller annan detalj, ger sin fantasi fria tyglar och åstadkommer något fullkomligt nytt och originelt, som han endast sällan nedlåter sig att förklara för den utanför stående, på samma gång den stora omsorg han nedlägger därpå utvisar dess stora vikt och betydelse. På detta sätt lyckas han dock alltid aflocka de mest utslitna temata några nya variationer, som gifva dem ett säreget intresse.

Luften är nu underbart frisk och ren, fylld af dofter från nyutslagna blommor, af toner och drillar från hundrade jublande strupar, solen glittrar i oräkneliga klara droppar, som sitta uppträdda som pärlor på grässtråna eller ligga gömda på botten af blommornas kalkar, bryter sig i ljusa, lätta färgskiftningar mot de våta bladen och kastar ett nät af glittrande ljus öfver fjärdens blanka yta. Medan jag sitter där vid fönstret, blir jag ovillkorligen glad till sinnes, men dock icke endast glad — det ligger som alltid en bitter drägg på botten af glädjen, en otillfredsställd längtan, en saknad efter något — något som skulle stå i harmoni med allt hvad jag hör och ser omkring mig, som jag

tror skulle vara lyckan, om det kunde vinnas, men som jag vet aldrig skall kunna vinnas.

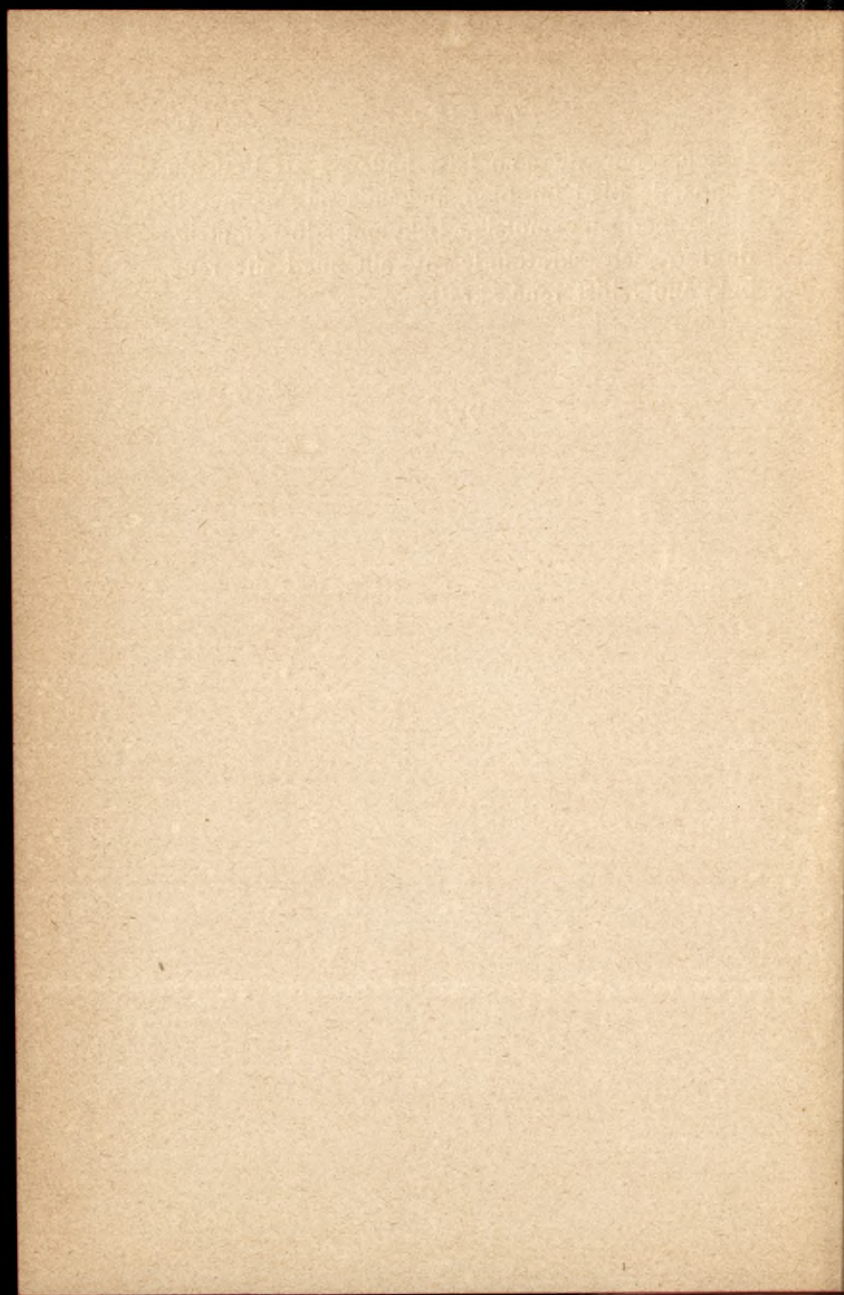
Jag hör fortfarande de glada rösterna där nedanför fönstret. I dem kan jag icke spåra någon skiftning af otillfredsställd längtan, de blanda sig fullt harmoniskt i den stora kören, gifva äfven de ett osökt uttryck för den glädje, som genomströmmar allt, som regnet förfriskat och solen nu förgyller. Och dock tänka de i detta ögonblick säkert icke på annat, än att regnet gjort dem den förnöjelsen att väta ner sanden och bilda vattenpussar i groparna.

Är det kanske glädjens hemlighet: att icke se för långt? Och har jag själf verkligen också en gång varit sådan? Min tanke söker leta sig tillbaka till de aflägsna tidrymder, då lifvet var som en stor bilderbok, där man endast vände en sida i sänder och hade allt sitt intresse samladt på den sidan, som för tillfället var uppslagen; jag försöker minnas, hur jag då kände och uppfattade, men det är för mig numera som ett stort dunkel, där några som det synes mig fullkomligt betydelselösa småsaker stå och lysa med ett blekt sken — jag kan leta mig fram från det ena ljuset till det andra, men jag har ingen lykta för att lysa upp mörkret emellan dem med . . .

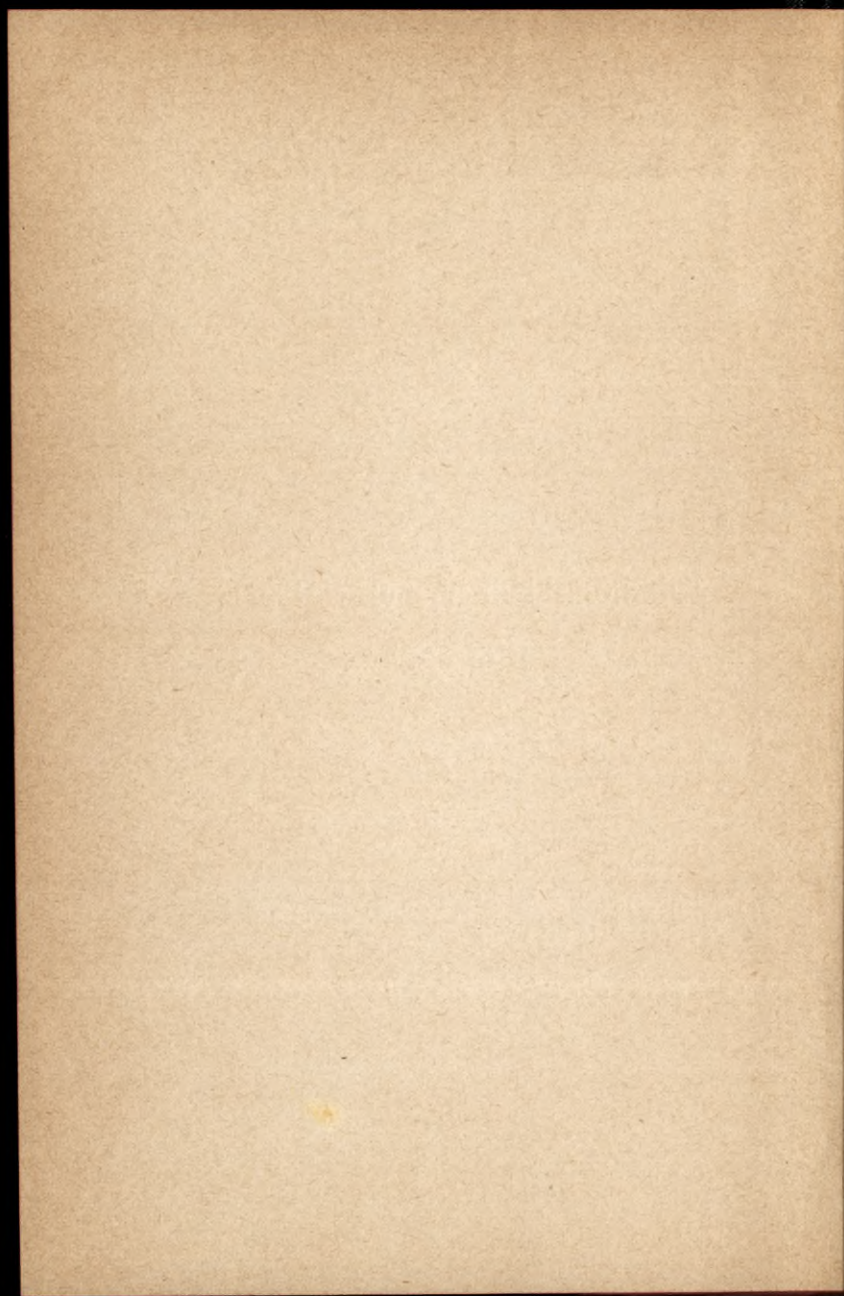
Därför har det för mig nyhetens hela behag och intresse att, lutad öfver dessa tvenne ljuslockiga hufvuden, kasta en blick in i bilder-

boken, som de som bäst hålla på att beskåda, vändande blad för blad, pekande på sina favoritbilder med små smutsiga, bekymmerslöst smutsiga fingrar, och skrattande åt allt med sitt rena, bekymmerslöst rena skratt.

STOCKHOLMSBOR PÅ SOMMARNÖJE.

Det är den första vackra söndagen i maj. Hög och blå himmel, några drifvande skyar, som dock icke se alltför farliga ut, femton grader i skuggan redan vid niotiden på morgonen, sommartankar i sinnena, sommarrockar, ljusa halsdukar och vårtoiletter . . . Då är det som Stockholm sänder ut sina spejare och rekognoscörer åt skilda håll, åt öster eller väster, ut i skärgården eller inåt Mälaren, till sommarvillor, som stått i vinterdvala med tillbommade fönster och dörrar, och till bondstugor och fiskar-kojor, som skola utrymmas af sina urinvånare för att lämna plats åt sina stadssjuka sommar-gäster.

Vid tiotiden är Strömmen full af backande ångbåtar, och snart stryka de en efter en förbi den röda bojen vid Dockan, »full fart» ljuder det ned i maskinrummet, och för full fart ånga de ut i skärgården, följas åt ännu ett stycke och

vika så af hvar och en på sin led, till de gamla välkända tjärdarna, sunden och vikarna, till branta klippstränder, mörka, täta granstränder och ljusa, ännu knappast i grönt skiftande alstränder, till de gamla, välkända bryggorna, där fiskarbarnen stå söndagsuppsnyggade och vänta för att taga emot ändan.

Akterdäcket är belamradt af matsäckskorgar och klädesbylten. Där sitta några fruar, som äro ute för att »se» på sommarnöjen, ett par tidningsläsande herrar, som antagligen äro ute i samma ärende, ett par bondgubbar, som tala politik, de oundgängliga tullarna, och en medelålders herre med stort, svart skägg och osundt utseende, som läser i en uppbyggelseskraft. Men uppe på halfdäck sitta stamkunderna, de mångåriga, trofasta passagerarne, som hafva sitt fasta sommarnöje, eller, om de byta om, dock hålla sig kvar vid samma ångbåtsled, som slå sig ned i rökhytten med känslan af att vara hemma hos sig, som äro du med kaptenen och bruka dricka punsch med honom om lördagseftermiddagarna, som hafva sitt stående skämt med styrmannen, då han kommer för att sälja biljetter, och med restauratrisen, då de komma ned i försalongen, som hafva lokal- och personalkännedom, utbyta anmärkningar om de sommarställen, de fara förbi, kasta kännarblickar på alla de fartyg, de passera, i fall de äro seglare — och det äro de flesta — och berätta om, hur de drogo en abborre vid det grundet och en gädda vid den vassudden, i

fall de äro fiskare — och det äro de så godt som alla.

Där återfinner jag de gamla välkända typerna af stockholmsbor på sommarnöje, som jag nu sett i många år, och af hvilka jag här vill försöka beskrifva några, med deras svaga och älskvärda sidor, deras skryt och deras passioner, men framför allt — så önskade jag åtminstone — med något af denna sommarglädje och friluftshälsa öfver sig, som präglar dem alla, så snart de sätta sin fot på ångbåtsdäcket, och som lockar fram en annan människa hos dem, än den jag stundom under vintrarna möter på gatorna, där inga skärgårdsvindar blåsa stadsdammet af dem.

Jag tar utan vidare urskillning, i högen, och då tar jag först:

I.

Trädgårdsmästaren.

Han är skolmästare om vintern, under sommaren är han trädgårdsmästare.

Om vintern pluggar han latin i ovilliga skolpojksjärnor — det är hans kall här i världen, och det är i grund och botten kanske också hans glädje — under sommaren sår han frön och drar upp plantor, gräfver i jord, ympar, skär och vattnar — det är hans innersta åtrå och hans alldeles oblandade glädje, allt för kort gudnås, ty den varar blott en fjärdedel af året.

När han nu kommer ut på våren, är han icke nöjd, förrän han fått en spade i händerna. Han har nu under årens lopp bott på åtskilliga ställen här i skärgården, och han har alltid lämnat en liten trädgårdstärpa efter sig, där han mottog en stenbacke eller en gräsmatta.

Då han far ut till sitt sommarnöje, kan han från bryggorna se ett par af sina trädgårdar, där fruktträden nu vuxit höga, och gångarna för det

mesta vuxit igen, men han går icke upp till dem, ty det plågar honom att se dem i främmande händer, som nog icke äro lika kärleksfulla och intresserade som hans. Hans dröm har alltid varit att rå om en egen liten jordlapp, där han skulle få styra och ställa alldeles efter behag och en gång på gamla dagar skörda frukterna af sina ansträngningar; men denna dröm får han nog aldrig uppfyllt.

För hvar gång han af ett eller annat skäl måst lämna ett ställe, har han svurit en helig ed, att det skulle vara sista gången han för andras räkning satte en spade i jorden, och så har han fått en ny stenbacke omkring sin stuga, och då har eden varit glömd och spaden kommit ner. Nu är han bortåt sextioårig, och nu håller han på att anlägga sin femte trädgård där långt ute åt hafsbandet till. I höstas satte han ned ett dussin fruktträd, som han nu skall ut och titta på, och där han sitter uppe på halfdäck, har han fickorna fulla med fröpaket och sinnet fullt med försköningsplaner.

Då han stiger af vid sin brygga och träffar sin värd, är hans första fråga om gödseln, som denne i höstas lofvade att köra ut på trädgårdsländen. Efter många om och men kryper det slutligen fram, att gödseln hittills uteblifvit, men nog skall komma, bara det blir någon tid för vårarbetet, och lektorn svär sin första förfärliga ed — inom sig — medan han högt gör värden en mild förebråelse. Så har han alltid gjort här i lifvet, och

därför har han heller aldrig förstått att sätta sig i någon respekt, hvarken hos sina skolpojkar eller sina husvärdar. Men så snart han kommit inom grinden till sin täppa — den lilla jordlapp, som han trots allt känner såsom sin — så snart han vändt upp den med spaden, är den lilla förtreten glömd, vinterrocken kastas af på verandan, och med oro och glädje i hjärtat gör han den första ronden i trädgården, för att se hvad vintern har härjat, och hvad den har sparat. Först rosorna, hans tio dyrbara rosor — han vecklar upp halmflätningen, i hvilken han svepte dem i höstas — åtta stycken stå redan med små gröna ögon, som tala om lif och styrka, två se något tvifvelaktiga ut, men kvistarna kännas mjuka, då han böjer dem, och han skär ned dem en smula och hoppas på sommaren. Så fruktträden — de hafva alla stora, bruna, klibbiga knoppar — nå, det trodde han också, ty han brukar ha tur. Hans ögon börja glänsa allt starkare, solen, den ännu något kyliga vårsolen, bränner honom, den svarta, af vårregnet tunga jorden frestar honom, det kittlar i armarna, spaden letas fram ur för-rådsskrubben, och i skjortärmarna börjar lektorn gräfvu upp ett par af de åtta trädgårdslanden, för att åtminstone hinna få ned litet spenat- och rädisfrö — ärterna, bönorna och gurkorna, de få komma sedan.

De fyra, fem timmar, som han har till sin rådighet, flyga förbi som lika många kvartar; innan han vet ordet af och ännu hunnit uträtta

hälften af hvad han ämnade, är ångbåtstiden inne, och med saknad i hjärtat och värkande rygg ger han sig åter af in till staden.

Det är hans stora sorg, detta, att aldrig få hafva maj till sin disposition, den rätta sånings- och röjningstiden, utan alltid komma så godt som en hel månad efter. Därför går han också hela maj här inne i staden med feber i kroppen, är mera distrahit än vanligt i skolan, ser på barometern och drömmer om sin täppa, vaknar om nätterna och tänker på sina rosor och fruktträd och finner blott en ringa ersättning i att draga upp blomplantor i sina fönster.

Men så kommer då äntligen juni, skolan slutar, och sommarferierna börja, de härliga tre månaderna, då han får lefva sitt rätta lif. Den första lediga dagen flyttar han ut, det må regna eller storma, och nu är han trädgårdsmästare på allvar, intet annat än trädgårdsmästare, — trädgårdsmästare med kropp och själ. Han sätter sina plantor, och han sår sina frön, allt går väl till för honom, ty han har en lycklig hand och han får nästan alltid regn på sådden. Han skuggar för solen och han vattnar för torkan, han rensar och han krattar, han bultar på barometern och han åkallar skyarna, men blåsten fördömer han, i synnerhet den bistra nordan, som ligger rätt in från fjärden och går som en fiende fram öfver hans lilla täppa. De dagarna, stormdagarna, formligen lider han, lider för hvarje vindstöt, som rycker i hans späda telningar och för-

söker slita dem bort från stödjekäppen, vänder ut och in på bladen, trycker blommorna platta mot marken, skakar och rifver; då går han från träd till träd, från rabatt till rabatt, binder och reparerar så godt han kan, skulle gärna stå och »läa», om det hjälpte något, vaknar om nätterna, hör hur det dånar där ute från fjärden och tjuter kring knutarna, ligger vaken och tänker på sina träd och blommor, eggjar upp sin fantasi och måste stiga upp med solen för att åtminstone se, hur det är fatt; och då slutligen stormen på fjärde dagen bedarrar, drar han en djup lättnadens suck. — Nej, någon stormfågel är han inte. Men ett regn, ett stilla, mildt sommarregn, det kan han lida! Då han vaknar på morgonen och hör det efterlängtade trummandet på rutorna och plaskandet ur rännorna och får upp gardinen och ser regn och skyar, regn som skymmer horisonten och skyar som täcka hela himmelen, och så kommer ut på verandan och andas den svala, rena, fuktiga luften och ser sina blommor, som rätat på sig och stå där, friska och spänstiga, drickande i fulla drag, — då blir han glad — då går han och gnuggar sina händer och mumlar allt emellanåt för sig själf: »det gör något till godt det här, — det smakar, ska' jag säga!» I alla husets fyra hörn, där vattnet strömmar ned ur rännorna, har han såar och baljor för att uppsamla den dyrbara vätskan och gömma till kommande torkdagar, och de måste makas och flyttas, för att strålen icke skall komma bredvid — det

är hans hufvudsakliga göra de dagarna och ett tämligen vått göra. Och när det så regnat nog, kanske till och med litet för mycket, men det gör ingenting, och så solen en afton bryter fram nere vid horisonten med en glans, som förbländar, och hela den våta, glänsande naturen uppfångar strålarna och kastar dem brutna och färgade tillbaka, då går han på de våta gångarna i sitt lilla rike och betraktar sin härlighet, då är han helt och odeladt lycklig som ett barn och en familjefader på samma gång.

Emellertid går sommaren, vecka följer efter vecka med en hastighet, som han förgäfves söker låtsas vara okunnig om. Han vill glömma, att det finns något som kallas almanack, men han påminnes om tidens gång af det, för hvars skull han skulle önska, att den stode stilla, — trädgården. Det växer och växer, sätter knopp och slår blom, och på samma gång denna växtlighet fröjdar honom, fyller den honom äfven med vemod, ty hvarje utslagen blomma är honom en förgången dag i den korta sommaren. Resedan har redan länge stått och doftat, rosorna hafva blommat ut, penséerna öppna sina mångfärgade ansikten, och löfkojorna stå med stora knoppar. Snart får han sin första smakrätt af späda ärtskidor, så kommer börnornas tur, — rädisorna hafva redan länge smakat trä, ehuru han fortfarande trofast äter af dem till frukosten. Innan han vet ordet af, är han redan en god bit inne i augusti, — han räknar icke längre de veckor,

utan de dagar, som han har kvar, och dessa dagar blifva allt kortare och kortare, mörkret äter sig in på dem, slukar en bit af morgonen och en af aftonen, solen bränner allt hetare, skörden är i full gång.

Så kommer september och det är förbi. — Med sorg i hjärtat lämnar trädgårdsmästaren sin trädgård, där allt nu står i sitt högsta flor, och skolmästaren far in till staden för att odla de döda språken. Ännu en och annan söndag far han ut för att skörda sina grönsaker och sina blommor, men dessa utflykter hafva icke vår-utflykternas behag, — de äro blott ett upprepadt farväl; så länge det finns något att skörda, far han dock dit ut, på det att icke något må förloras. — Först i oktober säger han sitt sista afgörande farväl, lämnar sin trädgård, vissnad och härjad, att sofva den långa vintersömnen, tills våren kommer igen, och den åter lefver upp och han med den, så länge han nu får vara med.

II.

Fiskaren.

De flesta stockholmsbor på sommarnöje fiska, men icke alla, ja icke ens de flesta äro därför fiskare . . . Man kan stå i timtal midt i det brännande middagsgasset på en ångbåtsbro och meta upp mört och abborrpinnar, utan att därför vara en fiskare; det bevisar tvärt om, att man icke är det. Man kan ha ett långt spö, ett ännu längre tålamod och en tämligen uppöfvad förmåga att dikta, och ändå icke vara fiskare. Det första villkoret för att vara en verklig fiskare är att ha en sump. Har man det och så de andra förutsättningarna därtill — och det är märkvärdigt, hvad de göra sig mera gällande i en sump — då först kan man komma in under kategorien fiskare.

Herr P:son är fiskare. Då han på lördagsmiddagen lämnar sin bod och går ned till ångbåten, drömmer han redan om halfpundsgäddor och marksabborrar, ty hvad därunder är, det räknar han egentligen inte för fisk. Sedan han ätit

sin middag nere i försalongen, dricker han kaffe och punsch uppe på halfdäck tillsammans med kaptenen och ett par andra »fiskare», hvarunder den föregående söndagens bedrifter dryftas. De voro ganska vackra redan på måndagsmorgonen, och de hafva icke förlorat något under veckan som gått. Då han vid sextiden — ty, såsom en äkta fiskare, bor han långt ute i skärgården — stiger af vid sin brygga, är han i en utmärkt stämning. Vinden är sydlig, lagom stark, vädret har hela veckan varit vackert, — abborrarna böra vara i taget.

Det är också det första han säger, sedan han kommit i land, och det säger han åt fiskaren — yrkesfiskaren — på Långudden, som är nere vid bron för att hämta ett par strömmings-trummor. »Nu ska vi ut och ta dem, Anders!» säger han och klappar denne på axeln. »Jo, säg det,» svarar denne, »håken vete hvar fisken tagit vägen, jag fick inte så mycket som en stjärt på näten natten som var.» Det är det egenomliga, att medan hr P:son alltid får fullt upp med fisk, får Anders på Långudden aldrig så mycket som en stjärt en gång. »Hå hå, jag ska' nog ta dem, jag!» skrattar hr P:son. »Ja, må tro det,» svarar Anders på Långudden med ett outgrundligt leende, tar sina trummor och går upp på land. Han mumlar något för sig själf, men hans ansikte förräder intet af hvad han tänker. Hr P:son betalar honom 50 kr. om året för att få fiska på hans vatten.

Hr P:son hälsar nu på gumman och barnen, som kommit ned till bryggan för att taga emot honom, öfverantvardar åt dem sina korgar och paket och går upp för backen till den lilla stugan, som han hyr åt familjen. Hans eget sommarnöje, det är sumpen. Till den beger han sig också omedelbart, sedan han hunnit byta om kläder och få på sig sin fiskarkostym, som utmärker sig för ett nästan ängsligt undvikande af all elegans.

Sumpen ligger nere vid sjöboden. Det syns genast, att det är en riktig fiskare, som rör om den. Den är byggd i skärgården, icke på något varf, den är tjärad utanpå, icke blåmålad, såsom söndagssumparna inåt staden till, den är rymlig, lättrodd, med många lådor och förvaringsrum för fiskdon och matsäckskorgar, den är idealet för en sump och hr P:sons stolthet.

Ur ståndsumpen, som ligger ute vid broändan, upphämtar hr P:son ett dussin löjor, tar sina metspön ur sjöboden och rör så i sakta mak — en fiskare har aldrig brådtom — öfver till andra strand, där han har sina utmärkta vassuddar. Där sätter han på sina löjor, kastar ut sina refvar och släpar så under ett par timmars tid utefter stränderna. Det nappar nu inte så värst ifrigt, men en fyra, fem abborrar får han i alla fall, och vid half niotiden, när solen har gått ned, rör han hem igen, med godt hopp om morgondagen, då det stora slaget skall stå. Han går tidigt till sängs, ty han skall vara uppe med

solen, och han drömmer, att han får en fisk på kroken, som släpar honom och sumpen med sig en half mil, tills slutligen refven går af, han själf ramlar baklänges i båten under stort rabalder, och han vaknar i förargelsen.

Med vänster hand griper han hastigt väckarklockan och ställer den i sängen, där dess ursinne dämpas och slutligen lägger sig. Så springer han upp ur sängen, drar upp rullgardinen och ser ut. Solen är ännu icke uppe, men det är dock full dager, och den molnfria himmelen är guldglänsande bortåt öster. Träden utanför fönstret röra icke ett blad, de tyckas ännu stå och sofva, men en löfsångare sjunger med full hals sin korta strof, som besvaras af en annan längre bort. Hr P:son är nu fullt vaken och fiskare i hvarenda tum af sin korta, tämligen satta lekamen. Toaletten är snart gjord, och i strumpfötterna, med skorna i handen, för att icke väcka den öfriga familjen, smyger han ut på förstukvisten, tar där på sig skorna, hämtar från källaren matsäckskorgen, som hans gumma gjort i ordning kvällen förut, och styr så sina steg ned till sjöbodarna.

Sjön ligger som en spegel, icke en krusning så långt ögat kan nå. Hr P:s ansikte mörknar, ty detta bådär icke godt för fisket. Men så tröstar han sig med, att bara solen väl kommit upp, skall det nog börja på att dra. Han beslutar sig för att försöka ute på grundet så länge.

Grundet ligger ute i fjärden, en tio minuters rodd bort. Då han kommer dit, stiger solen just

öfver horisonten, stor och rödglänsande, kastar breda bälten af ljus öfver den blanka vattenspeglens och sätter skogstopparna borta i väster i brand. Hr P:son kastar ut sin sänksten, lägger ut sina spön, ett flötspö, två djupspön, och är beredd att taga emot abborrharna. Men abborrharna komma icke, solen stiger högre och högre, börjar redan på att bränna, icke en vindfläkt rör sig, vattenytan är fortfarande lika spegelklar. Hr P:son sitter i skjortärmarna och blinkar för det starka ljuset, stirrar på flötet, som böljan bogserar af och an, och känner på sina djupspön. Icke ett napp. Vattnet är så klart, att abborrharna icke kunna undgå att se försätet; då han böjer sig öfver båtkanten, kan han se ett par pinnar stå och stirra på refven liksom hypnotiserade.

Hr P:son skulle gärna ge fem kronor för en enda liten vindfläkt.

Då han setat en halftimme, beslutar han sig för att försöka, hvad supen kan göra till saken. Det är ett gammalt godt medel, som han många gånger förut med fördel användt. Han tar upp matsäckskorgen ur midtellädan, dukar upp för sig på akterbrädan, och börjar äta med god aptit. Då — just när han tar sig halfvan, börjar flötspöet att åka på sumphället. Han släpper brännvinsbägaren, griper spöet med båda händerna i sista ögonblicket och håller fast. På de tvära knyckarna känner han, att det är en gädda han har på, och återvinner hastigt sin kallblodighet, fastän hans hjärta bultar af spänning. Här galler

det framför allt att vara lugn. Först och främst sväljer han supen, som han fortfarande har i mun, reser sig så upp i båten och börjar försiktigt manövrera med gäddan. Han låter henne springa, tar in och ger efter, det smidiga spöet sviktar, men hr P:son sviktar icke, han är situationen vuxen. Till slut har han henne invid båtanten, tämligen uttröttad och stillsam; han anslog henne i början till minst ett halft pund, men hon ser onekligen betydligt mindre ut. Lika godt, medan han håller fast refven med vänster hand, fattar han med den högra håfven; så känner han en plötslig, häftig knyck, och så — intet. Han ser en hvit buk blänka till och försvinna, — drar upp refven, — tageltafsen är afbiten. Blott den som en gång själf varit utsatt för detsamma kan fatta hr P:s sons känslor. I minst fem minuter står han upprätt i båten och svär. Så lugnar han sig så pass, att han kan sätta ny tafs på refven och kasta ut igen. Aptiten är emellertid försvunnen, han är åter endast fiskare. Han stirrar på flötet, tills hans ögon börja svida; tiden går, solen stiger högre, bränner honom i nacken, sjön är lika spegelblank, löjorna hoppa muntert i vattenbrynet rundt omkring båten, stundom ser han, hur en abborre vältrar sig lugnt på jakt efter sitt rof, men hans löjor försmå de. På två timmar får han endast en liten abborrstackare, och han tänker med sorg och förbittring på gäddan, som gick ifrån honom, och som nu hastigt växer till för hans fantasi och icke är långt ifrån halfpundet igen.

Nej, i dag är det tydligen lönlöst att försöka. Han ser, hur rök stiger upp ur skorstenarna och hur folk börjar att visa sig nere vid bryggorna. Klockan är åtta och ännu inte en vindfläkt. Då tar han upp sina don och ror i land på en liten holme. Där äter han för andra gången frukost, tänder så sin pipa, lägger sig på rygg och stirrar upp i den blåa, molnfria himmelen.

Då han vaknar är klockan half tolf. Hans första blick gäller sjön. Fortfarande spegelblank. Då ger hr P:son tappt och ror hem. Barnen äro nere vid bryggan för att taga emot honom. »Har han fått mycket fisk?» Hr P:son ger ett snäsigt svar, låter dem göra i ordning sumpen och går själf upp till stugan. Då hör han, hur det går en susning genom träd Kronorna, ännu en, och det fläktar öfver hans solstekta ansikte. Han vänder sig om och ser ut öfver fjärden, den blanka spegeln är sönderslagen, det glittrar af små vågor och mörknar af långa krusiga kårar. Det är middagsbrisen, som kommer. Men nu är hr P:son ond, ursinnig, trött och håglös. Han går in på sitt rum, stänger in sig och soffer till middagen.

På kvällen far han ut med Anders på Långudden och ror drag. Då får han ett par gäddspiror, hvilket något tröstar honom för det misslyckade morgonfisket.

På måndagsmorgonen far han in till staden igen. Där syns han uppe på halfdäck berätta en historia för en intresserad åhörarkrets. Det är

äfventyret med gäddan, som är å bane, och att döma efter hans gester var det en riktig huggare, som han hade på. Allra minst ett halft pund. Det är en observation, hvars sanning och allmän-giltighet jag tror alla fiskare skola medge: att de fiskar, som man inte får upp, äro de största.

Man får dock icke tro, att alla söndagar äro som denna. Det finns söndagar, då hr P:son drar upp sitt pund — och mer till.

III.

Seglaren.

Seglaren är en typ bland stockholmsbor på sommarnöje, som täflar med fiskaren i allmän förekomst och betydenhet. Han har icke några yttre utmärkande kännetecken, han förekommer inom alla åldrar och alla yrken; men på hans språk igenkänner du honom ögonblickligen. Om t. ex. en person säger: det blåser ganska hårdt i dag, så kan du vara öfvertygad om, att han skulle stå sig ganska slätt, om du satte honom i en segelbåt och gaf honom roder och skot i händer; men säger han: »det är en styf märsegelskultje», så göres dig icke mera vittne behof. Han är seglare.

Unge hr Risberg sitter på förmiddagen på sin pappas, grosshandlar Risbergs kontor, på eftermiddagen och hvarje söndag seglar han. Han seglar i så godt som hvad väder som helst, undantagandes stiltje, ty då är äfven han maktlös och låter sina yngre bröder ro sig. Men en liten

beskedlig storm, — tro aldrig att unge hr Risberg väjer för den. Tala om hvilket ryktbart oväder som helst under de senare fem åren, då någon båt seglat omkull och några söndagsseglare drunknat, och du kan vara öfvertygad om, att herr Risberg var ute med sin »Maja» — så heter nämligen hans kutter — och fick den värsta stormbyn öfver sig, då han låg på kryss under det eller det landet, var på ett hår nära att segla omkull, men räddade sig i sista stund genom en skicklig manöver, som du kan få lära af honom, i fall du först lär dig hvad termerna betyda. Ty herr Risbergs tal är späckadt med segeltermer: höger och vänster heter icke längre höger och vänster för honom utan babord och styrbord, — nej styrbord och babord menar jag, — det kan icke hända honom att slå en knut, men däremot är han mycket skicklig i att göra knop, och han rör sig lika ogeneradt med »lofva» och »falla», »hala an» och »sticka på skotet» som en vanlig människa med »god dag» eller »hur står det till?»

Familjen bor ute i Vaxholm, och där har han äfven sin »Maja» förtöjd. Han är styrelsemedlem i Vaxholms segelsällskap, tar omväxlande andra och tredje priset vid sällskapets kappseglingar och drömmer om att i sommar taga det första. Då han reser ut på middagen, har han endast öga för de segel, som han möter på vägen, och innan du ännu hunnit komma under fund med, huruvida det är en skuta eller

en kutter, som sticker fram där borta bakom udden, kan han redan säga dig, hvad kuttern heter, dess ägare, dess dräktighet, dess fel och förtjänster. Han betraktar en segelbåt med samma vana kännarblick, hvarmed en kavallerist betraktar en häst, och han njuter lika mycket af en vacker rigg som denne af ett par oklanderliga bakben.

Då han ätit middag, tar han på sig sina segelskor och sin sjömansmössa och går ned till hamnen. En af de yngre bröderna får följa med som mårsgast, men de äro strängeligen förbjudna att fara ut i »Maja» på egen hand, ett förbud, som han dock starkt misstänker att de öfverträda. Det blåser en frisk sydost, som friskar i allt mer framåt kvällen. »Maja» göres segelfärdig, hr Risberg har redan fattat rodret och skall just till att kommendera: kast loss, då hans skarpa sjömansöga upptäcker ett par ljusa klädningar uppe på stranden, som förefalla honom bekanta. »Vänta ett ögonblick,» ropar han åt brodern, hoppar lätt upp på land och försvinner i riktning åt de ljusa klädningarna till. Han hälsar, de båda ljusa klädningarna hälsa igen, han tackar för sist i lördags nere i badsalongen. »Skall hr Risberg ut och segla?» »Ja,» och han ämnade just fråga, om inte damerna hade lust att göra en liten segeltur med honom. Åh, det ville de ljusa klädningarna så gärna, bara de kan få tant med sig, för mamma få de inte fara ensamma, och tant är just inte någon hjältinna till sjös.

Tant, ja, mycket rätt, han upptäcker nu en tredje, ännu ljusare klädning, som kommer vindkande och pustande efter dem. Han uppbjuder hela sin världsvana, för att icke hans ansikte skall förråda, hvad han tänker. Nu är det för sent att slå till reträtt, — han får lof att ta tanten i båten också.

Tanten befinnes icke alldeles omöjlig att öfvertala; då hr Risberg heligt försäkrar, att det icke är någon fara, ger hon slutligen vika för flickornas böner, och alla fyra begifva sig ned till Maja, som ligger och rycker nere vid kajen. Då den yngre hr Risberg får se dem, gör han en förfärlig grimas; han är fjorton år, och han är principiellt emot att ha fruntimmer i båt. Han hälsar tafatt, och blir ännu ursinnigare, då tanten klappar honom på axeln och kallar honom min lille gosse! Flickorna hoppa lätt i, tanten instufvas med större svårighet, man kastar loss, och Maja skjuter ut ur hamnen. På hr Risbergs förslag kryssar man upp åt Ramsölandet. Sydosten ligger skarpt i, Maja, som bär fulla segel, lägger till för vindstötarna, så att tanten skriker till af ångest och de båda unga flickorna af förtjusning. Hr Risberg sitter lugn och säker vid rodret, ser med ett öga bort åt vindsidan, med det andra upp åt seglen, han har vissa anledningar, hvarför han önskar visa så väl sig själf som Maja i den bästa dager. Och Maja gör honom heder, åtskilliga småbåtar med seglande pojkar ta' de som ett intet, och slutligen, i ett glänsande slag, sticka

de äfven om en större segelbåt, som legat ett godt stycke framför dem. Då glömmen den yngre hr Risberg ett ögonblick, att det är fruntimmer i båten, och stämmer upp ett hurra, de båda unga flickorna småle stolt, och hr Risberg uppfångar en blick från den ena af dem. Endast tanten yfves icke öfver segern.

Då de kommit fram till Ramsösundet, vill tanten fara hem; men hr Risberg föreslår, att de skola segla rundt och fara hem öfver Trälhafvet. Flickorna förena sig ögonblickligen med honom, och tanten måste ge med sig. För babords hal-sar sträcka de nu ned mot Fredriksborg. Skoten göras fast, konversationen blir liffigare. Vaxholmssocietetens små skandaler och andra angelägenheter dryftas; tanten kryar upp sig och deltar med intresse i samtalet. Den ena af de unga flickorna vill lära sig att styra; hr Risberg undervisar henne med oändligt tålmod och ett synnerligen djupt intresse. Den andra tröstar sig med att hålla i ett skot, men känner sig likväl något tillbakasatt. Den yngre hr Risberg ligger på magen framme i fören och hör på dem med öfverlägset hån.

De komma ut på Trälhafvet och styra nu för full medvind ned emot Kodjupet . . . Vinden mojnar något, men Maja skjuter dock ännu god fart.

I nordväst står solen stor och guldglänsande nära horisonten och bygger gyllene molnslott omkring sig. Fjärden ligger mörk med bortåt-

gående vågor — och ute på holmarna lysa tallstammarna rödt. Ett par skutor ligga på kryss ut med Lindalssundet. Tanten blir sentimental, tycker att det är mycket roligt att segla, i synnerhet i solnedgången, då vinden mojnar; det är något så poetiskt att vara allena i ett nötskal ute på de stora fjärdarna. Den yngre hr Risberg, som förutser, att det kommer att bli alldeles lugnt, önskar i sitt stilla sinne, att hon verkligen vore ensam i båten och finge pröfva på, hvad det vill säga att ro ett sådant där nötskal hem öfver de stora fjärdarna. Den ena af de unga flickorna, hon vid rodret, ber den äldre hr Risberg att sjunga litet; han krusar, men låter beveka sig och sjunger dryckesvisan ur »Konung för en dag». Tanten tycker, att »Konung för en dag» är den vackraste opera hon vet; flickorna instämma, men så ångrar sig den ena, hon vid rodret, och tycker, att Romeo och Julia är ändå vackrare.

Solen går ned, himlen flammar röd, sydosten drar sina sista andetag. Maja skjuter ännu en smula fart, men snart står hon nästan alldeles stilla . . . Det är intet annat att göra än att ro. De unga flickorna tycka, att det skall bli mycket roligt, — de vilja ovillkorligen börja. — De få sin vilja fram, — men hr Risberg får lof att hjälpa henne, som har akteråran, och hvilken är densamma som satt vid rodret. — Det är mycket roligt, men det går icke synnerligen fort. Tanten börjar på att gäspa bakom sitt parasoll, sjö-

luften har sökt henne, och hon längtar att komma hem.

Så tröttnar hon som har föråran, och den yngre hr Risberg får lof att gripa in. — Han är förargad öfver att tanten skall få sitta och lata sig, och i förargelsen tar han i af alla krafter. Vid niotiden äro de ändtligen hemma i Vaxholm igen; stämningen, som den sista halftimmen varit matt, tar åter upp sig, ju närmare land man kommer, och då de skiljas åt, förklara alla tre damerna, att det varit en utmärkt angenäm tärd. — Då de kommit för sig själfva, anmärker tanten, att hr Risberg är en mycket hygglig ung man, hvartill de båda unga flickorna nicka bifall, dock med en märkbar gradskillnad i öfvertygelsens värme.

Herrarne Risberg hafva stannat kvar för att göra i ordning båten, hvarvid den äldre dock icke kommenderar fullt så mycket som vanligt och undviker att möta sin broders hånfulla blickar. Men denne lofvar sig högtidligt att hädanefter uppställa ett oeftergifligt villkor för sitt tjänstgörande som märsgast, och det villkoret är, att det icke skall få vara fruntimmer i båten, i synnerhet icke några tanter.

Han är den sanna typen för en seglare, som seglar endast och uteslutande för att segla, utan alla biintressen. Och då han stundom om förmiddagarna, trots broderns förbud, lånar Maja och tar en liten tur utåt fjärden, då är han herre på täppan; då har han den yngste brodern med

sig som märsgast, men själf sitter han vid styret och kommenderar. Ty maktlystnaden frodas ingenstans så som på skeppsdäck. Den beskedligaste människa på landbacken blir en outhärdlig despot, så snart hon får en styrpinne i handen.

IV.

Jägaren.

Jägaren är något under tjugutalet. Han har allt hvad till en jägares utrustning hör — bössa, jaktväska, krut och hagel, ett par goda ben, en aldrig sinande mordlusta. Han saknar egentligen endast två saker, som visserligen äro ganska viktiga, nämligen en riktig jakthund och — villebråd. Den första bristen har han sökt afhjälpa genom att uppfostra värdens Bella, en treårig tik af renaste bondhundsras, som är outtröttlig i att skälla på människor och i synnerhet ekorrar. Hon kan stå i en halftimme under ett träd och ge skall, ursinnig, flämtande, på slutet alldeles hes, och icke ge tappt, förrän hennes krafter äro alldeles uttömda.

Det var detta hennes intresse för ekorrar, som väckte Sven Lundholms intresse för henne och hans förhoppningar att här en äkta jakthunds natur skulle ligga utvecklade. Han har gjort sitt bästa att uppfostra henne, och Bella

har visat sig synnerligen intresserad af experimentet, men det har likväl strandat på den omständigheten, att hennes intresse inskränkte sig endast till ekorrar och icke på några villkor lät utsträcka sig längre. Och medan hon skälde på ekorrarna, skrämde hon bort allt annat villebråd på en half mils omkrets. Nu äro ekorrar ett villebråd, som unge Sven visserligen icke alldeles föraktar — det är till och med det enda, som han i något större antal lyckats nedlägga — men det låter skjuta sig utan hund, dess största, för att icke säga enda förtjänst, och därför ansåg han, att Bella gjorde honom mera skada än nytta, och öfvergaf henne.

Med villebrådet är det ett ganska egendomligt förhållande. Så ofta unge Sven går ut i skogen utan bössa, svärma fåglarna omkring honom, sätta sig i träden inom det präktigaste håll, tjädrar lyfta med bullrande vingar midt för hans näsa, orrarna flyga midt öfver skogsgläntarna och tyckas erbjuda sig att blifva skjutna i flykten — ja, det händer till och med att hararna, inom det präktigaste håll, korsa hans väg.

Far han ut på sjön utan bössa, skrämmer han upp den ena andkullen efter den andra inne i vikarna, inom det präktigaste håll flyga skräckorna förbi båten, inom det präktigaste håll ligga ejdrarna och simma ute på fjärden och låta honom komma inom det präktigaste håll för att knäppa minst ett par i skottet.

Men låt honom ha bössan med sig, och allt ter sig på ett helt annat sätt — skogen är öde omkring honom, och flyger en fågel upp, är det antingen långt utom skotthåll, eller också flyger den midt i de tätaste snåren, där det är omöjligt att få sikte på honom — änderna ligga i vikar, som han åtminstone icke känner till, skräckorna flyga på andra sidan fjärden, och ejdrarna äro försvunna. Och så får han möjligen i lyckligaste fall skjuta en ekorre eller förfölja en skock med nötskrikor från träd till träd, ja, stundom får han till och med nöja sig med att skjuta till måls på björkstammarna.

Det är som det vore förgjordt; utan bössa har han en nästan sagolik tur — med bössa har han den gemenaste otur. Det har händt, att han kommit hemrusande efter bössan, försvunnit med den för att, efter hvad han flämtande meddelat, skjuta en tjäder, som han stött upp, följt efter och sett, hvar han åter slagit ner, och efter ett par timmar har han återkommit utan tjäder — den var naturligtvis borta, så snart han kom med bössan.

Detta sedan den tillåtna tiden börjat. Dessförinnan händer det nog, att han stöter på villebrådet, äfven då han har bössan med sig, men då är han nog samvetsgrann att skjuta bom, i fall frestelsen blir honom så stark, att han måste skjuta.

Trots denna gemena, efterhängsna otur förlorar han dock aldrig modet, lusten och hoppet.

Han ströfvar omkring i skogen från morgon till kväll, söker sig nya, obanade stigar, nya jaktmarker. Ett prassel i buskarna kommer hans hjärta att klappa fortare och framtrollar jägarsyner för hans fantasi, tills verkligheten tar till flykten i skepnad af några ulliga får. Han drömmer om rikligt jaktbyte, men han är dock icke i misshumör, när han kommer tomhändt hem. Kanske har han fått rikligt utbyte ändå, fast han icke räknar det, ty det är vanligen det bästa utbytet, man icke räknar. Kanske är han i grund och botten nöjd med att trampa sin väg genom det snärjande lingonriset, i den mjuka mossan, öfver de släta berghällarna, supa in den friska barrluften och mätta sina ögon med sommarsol och sommarskugga — kanske är detta hufvudsaken för honom, fast han på mänskligt vis icke kan undvara det där eggande bihanget, som hänger på ryggen på honom och i grund och botten icke är farligt för någon annan än honom själf, när han klifver öfver gärdesgårdarna. Kanske är rof- och mordbegäret hos honom, hvilket han, så äkta mänskligt, skrytsamt framhåller såsom en förevändning, blott en utväxt på ett friluftsbefohof och en naturdyrkan, som han blyges för att erkänna.

En jägares sinnesstämning är ett egendommeligt fenomen: han hyser vanligen ett djupt, levande och sympatiskt intresse för detta djurlif, hvars vanor han gör sig förtrogen med, hvars karakteristiska sidor han har en sådan skarp

blick för; och detta intresse, som kan vara så rikt, så mångsidigt och ursprungligt, utmynnar dock i den enda driften att döda, i den lilla spänningen att sikta och träffa. I detta afseende är unge Sven helt och hållet jägare, men jag anser det nästan som en förmildrande egenskap hos honom, att sikta och träffa äro två så vidt skilda begrepp.

Här om året hade han till exempel gjort ett utomordentligt fynd. På en liten holme hade han upptäckt icke mindre än tre orrkullar. Hela sommaren gömde han på denna dyrbara hemlighet, för endast någon gång i smyg dit öfver för att förvissa sig om, att kullarna voro kvar, såg dem växa, blifva flygfärdiga och väntade med växande otålighet till den dag, då fridlysningstiden skulle vara förbi. Den kom slutligen. Då invigde han värdens dräng, Janne, i sin hemlighet, och de beslöto att gemensamt afjaga den dyrbara holmen. Janne var en jägare, han också, ehuru af annat skrot och korn än unge Sven, detta dels beroende på hans bössa, dels på hans naturell. Det senare var nämligen säfligt och betänksamt, den förra var stor och tung, svår att handtera och laddades framifrån. Till följd häraf var det sällan, han kom så långt som att sikta, ty dessförinnan måste han finna ett passande stöd för bösspipan, och kom han så långt, så hann han dock ännu mera sällan få korn, och fick han verkligen korn, hände det ofta, att skottet klickade. Men om

det icke klickade, så sköt han heller aldrig bom. Sven däremot hade hetsigt lynne och bakladdare, ödade ungefär en hundra gånger så mycket krut och bly som Janne och nådde ungefär lika många träffar.

Det var en söndagsmorgon, som de begåfvo sig ut till holmen med sina bössor laddade och sina sinnen förhoppningsfulla. Under hela förmiddagen förde unge Svens bössa ett afgrundsväsen där ute, i hvilket Jannes muskedunder endast en gång stämde i med sin gröfre bas. Då middagen kom, fanns det icke en enda orre kvar på hela holmen; de hade alla flugit öfver till fastlandet med undantag af en, som Janne hade i sin jaktväska.

Det är han, som har berättat historien för mig, och icke unge Sven.

V.

Spridda typer.

Dessa fyra, trädgårdsmästaren, fiskaren, seglaren och jägaren, kunna betraktas som de fyra urtyperna af stockholmsbor på sommarnöje; — de äro de fyra, som bestämmas af de fyra hufvudingredienserna i själfva detta sommarnöje, — jorden, vattnet, luften (vindarna) och skogen. Men utom dem finns det äfven flera andra, uttryck af andra intressen och lynnen, som visserligen förekomma mera enstaka, men kunna vara lika utpräglade, lika lätt igenkännliga. Jag vill här försöka angifva några.

En af de tämligen allmänt förekommande är han, som ligger på landet för att *sköta sin hälsa*. Han igenkännes lätt på sina metodiska vanor och sitt ringa intresse för allt omkring honom, så vidt det icke angår denna hans hälsa. Han går upp klockan sju på morgonen och går ut och går en timme före kaffet, han

går och vallar med termometern i fickan och går sig lika varm efter badet, som han var före det. Han begagnar sig af alla sommarens och landets behag på samma sätt som alla andra sommargäster, men han njuter icke af dem. Han begagnar medlen, men föraktar medlen, har endast öga för målet, det stora målet, och det är hans hälsa. Detta mål ligger honom så nära framför ögonen, att det skymmer allt annat: solen på den blå himmelen, de glittrande vattnen, de vaggande träden eller ängarnas blomsterrika matta. För honom är sommaren blott — ett korrektiv för vinterns middagar och supéer.

Många äro äfven de, hos hvilka sommaren väcker slumrande konstnärsanlag. Rundt om, på alla skärgårdens oräkneliga öar, äro de spridda, sommarens kortlifvade artister, och oräkneliga äro de röda stugor med blå himmel och ärggröna träd, de landtliga idyller med omöjliga kor, de sjöstycken med väl disciplinerade vågor, som af deras flitiga händer framtrollas i olja eller akvarell.

Artisten är omkring trettioalet och har icke varit förlofvad ännu. Då hon gått en månad där ute på landet, blifva dagarna henne långa, det obestämda natursvärmeri, som i början fyllt hennes själ, känner behof af att på något sätt taga sig form och uttryck, och då intet annat står till buds, tar hon sin tillflykt till

konsten. Hon reser in till staden, skaffar sig en fullständig uppsättning af allt hvad till en målares utrustning hör, och börjar så vanligen med att måla stugan, som hon bor i. Sedan den är färdig, lätt igenkänlig på de hvita fönsterposterna, på verandan med de randiga förhängena och på rabatten där nedanför, blir hon djärfvare och ger sig på mera pittoreska motiv. Då folket går ut till åkrarna, se de hennes hvita målarparasoll lysa fram mellan träden som en jättelik svamp; bond' själf gör sig en omväg, så att han kommer i närheten af henne och stannar för att språka en stund.

Kan han se, hvad det skall föreställa?

Han tar en betänksam min på sig och mönstrar taflan, har först något svårt att finna sig till rätta i allt det gröna, men får så ögonen på något rödt och ler ett bredt leende.

»Åh kors, — det är ju gamla badstun, vet jag!»

Hennes ansikte lyser upp; ingen konstnär är alldeles okänslig för beröm, och hon målar på med förnyade krafter.

Men bonden går vidare och menar i sitt stilla sinne, att de ä' ändå ena konstiga figurer, de där stockholmarna, som ge sig till att måla af en gammal badstu, som han för sin del, fast han själf rår om den, icke skulle vilja offra en vitten rödfärg på.

Vanligen öfverger hon konsten efter en sommars umgänge, men det händer också, att den tar henne för lifvet, och så kan du få se henne sitta uppe på museum i vinter och kopiera Rasmussens fjordlandskap.

Svampkännaren är äfven en typ för sig. För honom börjar sommaren egentligen först med augusti; torra somrar äro för honom en vederstyggelse, men de våta älskar han. Då, när svamparna skjuta upp i massa ur jorden, tar han hela familjen med sig, går ut i skogen eller fyller sina korgar. Så rensas och torkas det, och när han far in till staden, har han förråd för hela vintern. Han bjuder dig på middag, och efter soppan frågar han dig, hvad den var kokt på. Då bör du alltid misstänka, att det är på svamp, men vill du göra honom en glädje, så gissa på någonting annat, och beröfva honom icke hans triumf. Han kan laga alla möjliga och omöjliga rätter af svamp, och så billigt det är sedan! Det påstår han åtminstone själf; frun, som skall köpa smöret, är möjligen af en annan åsikt.

Så ha' vi de passionerade croquet och lawn-tennis-spelarne, bicyclisterna, kanotisterna m. fl., för att nu icke tala om dem, som göra ingenting utan någon förevändning alls.

VI.

De små.

ch så kommer jag då äntligen till er, för hvilka sommarnöjet i fullaste mening är ett nöje, som icke låta inränga er under någon bestämd typ, men hafva litet af dem alla, som icke ensidigt uppgå i en enda passion, utan smaka på alla landtlifvets fröjder, omåttliga, alltid färdiga att börja på nytt, som äro trädgårdsmästare i sanden, fiska stensimpor under stenarna på stranden, sända era båtar öfver Atlanten, medan ni själfva stå på stranden och hålla i snöret, gå på krigsstråt med hemmagjord pilbåge och sköta er hälsa så förträffligt, utan någon metod och utan att själfva hafva någon aning därom.

Alltid sysselsatta, alltid ifriga, — hvad gör ni egentligen Guds långa dag, — den välsignadt långa sommardagen? Jag ser er komma och gå, uppdyka och försvinna med hemlighetsfulla miner, — hviskande märkvärdiga planer i hvarandras öron,

så härligt smutsiga om fingrarna, så härligt våta om fötterna, så härligt solstekta i ansiktet. Hvad är det egentligen ni gör, som är så roligt? Jag försöker öfverraska er ibland och komma edra hemligheter på spåren, men om jag finner dem, tala de ett språk, som jag icke förstår, och jag måste leta i mina minnen, söka mig tillbaka till den tid, då jag själf var en af er, för att med tillhjälp af några glosor, som fastnat i min hågkomst, hopkonstruera en öfversättning, som kan ge en föreställning, om ock svag och ofullständig, om originalet.

* * *

Hvad gjorde vi, hur fyllde vi vår dag? Hvad som först och främst slår mig, är hvad allt var mycket större den tiden. Jag har återsett våra lekplatser sedan, och det var mig en nästan pinsam missräkning att finna, hur allt krympt ihop. Hagen som syntes oss så stor, att det var en hel liten resa att begifva sig till dess bortersta ända, det var ju en vanlig liten björkdunge, den stora granen, i hvars topp det var en stor bedrift att klättra upp, — det var en tämligen vanlig gran. Ja, allt var större den tiden, — icke under då, att tiden blef knappare.

Hvad gjorde vi?

Jag minns en kal klippa, — den syntes mig så stor den tiden, men den är i själfva verket tämligen liten, — där vi hade vår badplats. Den

hette Jutens klippa, och det gick underbara historier om uppkomsten af detta namn. Där hade danskarne en gång i tiden företagit en landstigning, men blifvit tillbakaslagna — det hade stått ett slag på den där klippan, där vi nu hade vår badplats; detta gjorde den naturligtvis desto mera tilldragande för oss. Men äfven i andra afseenden var det en förträfflig badplats; utanför själfva klippan var det djupt vatten, men inåt viken var det långgrundt med den finaste sandbotten, slät som ett bonadt golf. De varma dagarna badade man tre gånger, och hvarje bad tog en tid af cirka två timmar. Det var både vattenbad och luftbad; man låg i så länge, tills man började hacka tänderna af köld; så låg man och sträckte sig på den brännheta klippan och lät solen gassa på sitt bara skinn. Luften var ångande varm, öfver den blanka fjärden flögo måsarna på aldrig tröttade vingar, singlar i luften, doko ned efter ett rof och höjde sig åter; landet på andra sidan låg blånande i soldiset, och röken efter ångbåtarna låg kvar i luften som långa molnstrimmor. Vi sögo in solen genom alla porer, och mot slutet af sommaren voro vi brunstekta som mulatter.

Hvad vi gjorde? — Herre Gud, våra nöjen voro ofta ytterst enkla, och dock var det just de enklaste, som vi aldrig tröttnade på, och som beredde oss den största tillfredsställelsen. — Så hade vi t. ex. i närheten ett smalt sund, genom hvilket skutorna och smärre ångbåtar brukade

passera. På vår sida om sundet fanns det mellan tvenne klippor en smal sandbädd, öfver hvilken vattnet i allmänhet stod ett par tum högt. Kom det då en ångbåt, som syntes ämna sig igenom sundet, blef det en kapplöpning dit ner. Just när ångbåten passerade, sögs vattnet in, så att sandbädden ett ögonblick blef torr, och nu gällde det att passa detta ögonblick för att springa öfver från den ena klippan till den andra. Kom man för sent, strömmade vattnet tillbaka i en hög svallvåg och sköljde öfver benen på en. Detta var en af sommarens största förströelser, vi tröttnade aldrig därpå, och jag är öfvertygad om, att så länge de båda klipporna finnas kvar och sandbädden emellan dem, och så länge ångbåtar passera genom sundet, skall den ena barngenerationen efter den andra våga det spännande språnget och väta ner sina fötter.

Men sundet erbjöd äfven andra nöjen, midt uti det låg ett undervattensgrund, som var väl känt af alla skutskeppare, men farligt för dem, som icke voro förtrogna med segelleden. Det hände stundom, att en kutter kom för fulla segel och satte sig på, till stor glädje för skutskepparne, som ströko förbi den i den öppna rännen, och för oss på stranden, som då voro säkra på ett par timmars extranöje, innan den kom loss igen. En gång hände det, att en liten ångslup från Stockholm, full med lustresande och för tillfället frukostätande passagerare, i full fart rände upp på grundet och satt där med sina passagerare i

fyra timmar, innan den lyckades komma loss igen. Det är ett af mina gladaste sommarminnen. Vanligen var det dock »lifländare», som satte sig fast. Det var ett slags stora tunga båtar, klumpiga som pråmar, och med ett segelställ som var en parodi på våra skärgårdsskutors vackra, ändamålsenliga rigg; en hel familj ombord, talande en rotvälska, som vi icke begrepo. De hade seglat öfver Östersjön och skulle upp till Stockholm för att afyttra sina produkter; de voro antingen från Lifland, Estland eller Åland, ja flera voro nog endast från den yttersta skärgården; vi kallade dem alla för lifländare. Då en sådan upptäcktes ute på fjärden, styrande in åt sundet, där han såg de andra skutorna gå fram, blef det en spänning. Skulle den sätta sig på, eller skulle den gå fri? I senare fallet var det en svår missräkning, i det förra jublade vi, och så bestod nöjet egentligen i att hjälpa de stackars lifländarne af igen. Fiskrarne i trakten voro just icke synnerligen hjälpsamma af sig, så att det var vi, som med vår lokalkännedom och erfarenhet i dylika fall fingo öfvertaga ledningen af arbetet. Trossar roddes i land, bundos fast vid träden, det halades och drogs, hojtades och hallåades. Sådana dagar hade vi knappt tid att äta. Jag minns en lifländare, som satt fast på grundet i tre dagar. Då tyckte vi slutligen synd om den, eller om vi kanske tyckte, att det blef enformigt att se den stå där med fören uppe i vädret och masten lutande och den arma besätt-

ningen förtviflad rifvande sig i håret, allt nog, då hurrade vi af uppriktigt hjärta, när det slutligen kom en ångbåt och drog den loss.

* *
 *

Hvad vi gjorde? Hade vi icke juni, som invigde sommaren, då allt ännu var nytt och oförsökt, intet ännu hunnit blifva utnött och tråkigt. Juni, som mynnade ut i midsommaren med majstång och dans i logen och nattvaka. Och så kom juli med slätter och höbärgning. Då man skakade ut till ängarna i de tomma skrin-dorna, så att tänderna skullrade och hjärtat hop-pade upp i halsgropen, fick köra en bit, om man stod väl hos drängen, trampade i höet, då det packades in i skrin-dorna, och så låg stolt uppe på det rågade lasset och gungade mjukt och behagligt hem till ladorna igen. Och där — hoppen från skullen ner i det mjuka höet, — och så, när det led fram emot middagen, svettiga och dammiga, med stickande höstrån i skorna och långt ned på ryggen, ned till badstället för att skölja af sig, och så börja på nytt på eftermiddagen igen, tills kvällen kom och man, om man stod väl hos drängen, fick rida hästarna till vattning.

Och augusti, den härligaste, rikaste, mest omväxlande månaden af de tre, som endast hade det felet, att det var den, som slutade sommaren. Augusti, som började med att bjuda på mogna korsbär och halfmogna krusbär och sura äppel-

kart, som gaf den sista, söta skörden af de från juli kvarblifna smultronen, gjorde blåbären blåa och hallonen röda och lingonen röda på ena sidan. Hvad vi gjorde? Så mycket minns jag, att aldrig hade vi aptit till måltiderna. Så skars rågen och så hvetet och kornet. Färder i de tomma skrindorna, men icke längre i de fulla, i stället utflykter i skogsbackarna eller längs efter dikesrenarna, tills skrindorna åter gingo tomma ut och man tog dem på vägen och skakade en bit med fulla, värkande magar. Och när så rågen och hvetet voro inne och man väntade på, att hafren skulle mogna, började tröskningen så smått. Man vaknade en vacker morgon vid ett egendomligt ljud. Det var som en väldig broms, som surrade där utanför, stundom hväste till som i ilska, stundom brummade helt godmodigt. Och då man kom bort till logen, stod dammet som en sky ut genom logöppningen; i halfdunklet där inne såg man några grå ansikten skymta fram, då och då kastades ett fång halm ut och ökade på högen, som redan samlat sig där utanför. Och på baksidan gingo ena pigan och drängpojken och körde hästarna i vandrigen. Det mötte inga svårigheter att få aflösa dem, men då man gått rundt och rundt en kvart, började det på att gå rundt i hufvudet, och nöjet befanns tämligen medelmåttigt. Då var det roligare att gräfva gångar i halmstacken där på andra sidan. Den äldste i laget och den gifne ledaren vid alla våra lekar, gick i spetsen, borrhade sig fram med

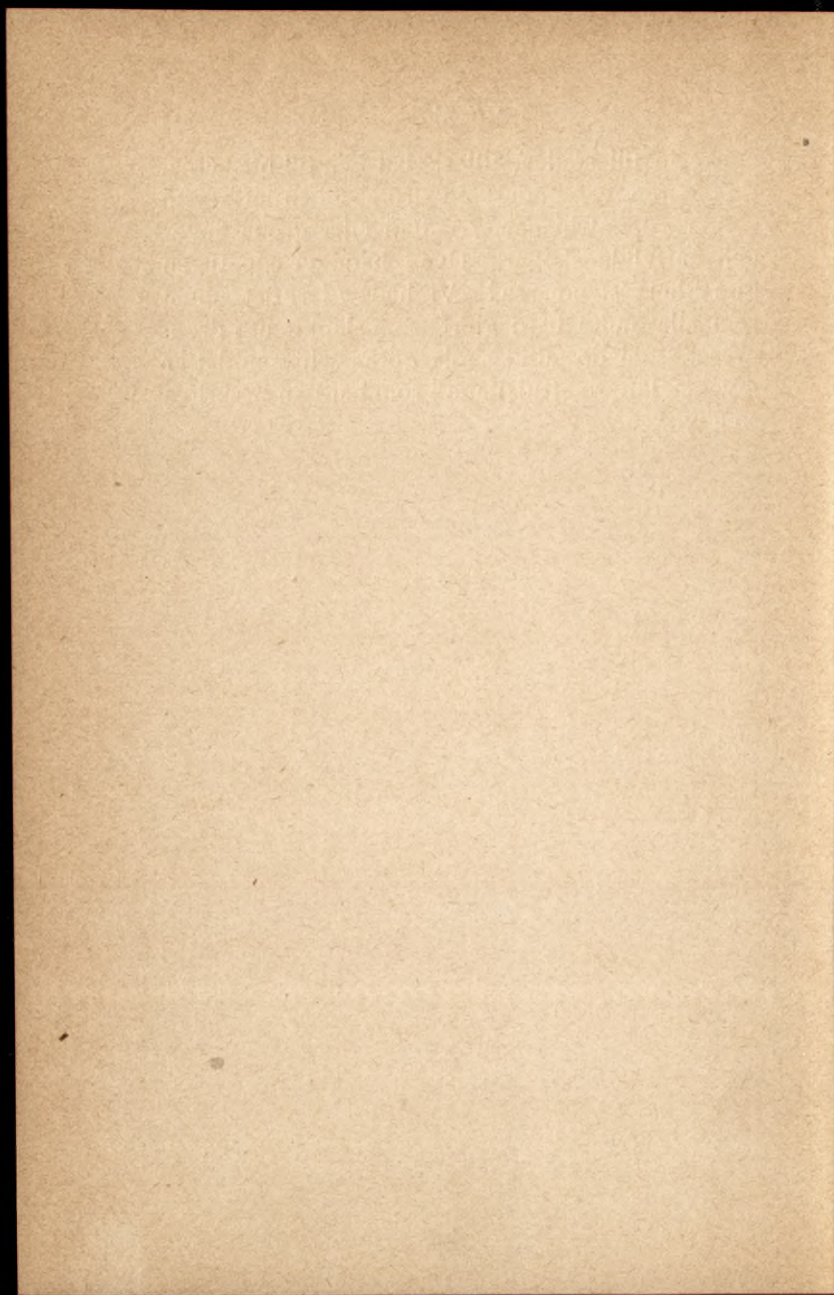
händer och hufvud, med mössan neddragen öfver ögonen, för att icke få halmstrån uti dem. Efter honom följde vi andra i en lång rad, med ena handen hållande företrädaren i hans ena fot. Det var mörkt där inne, kvaft och trångt, gångens väggar trängde sig på en, och råkade man ett ögonblick släppa taget i foten som man höll i, kände man sig nästan en smula kuslig till mods. Så började dagen lysa fram på andra sidan, och man kröp ut i det bländande solljuset igen.

Och så afslutades sommaren med nötplockning. Det fanns en liten holme ute i fjärden, som var helt bevuxen med hasselbuskar. Dit ut ställdes färden med rymliga fickor och stora korgar. Nötterna voro till största delen ännu icke mer än halfmogna, men man vågade icke vänta längre, på det att icke någon annan skulle komma i förväg. Var det ett godt nötår, fylldes fickorna och korgarna på ett par timmar, och man hann ändå äta sig tämligen belåten under plockningen. Så lades nötterna ut till torkning och för att mogna efter; de hunno dock vanligen hvarken det ena eller det andra. Efter ett par dagar var förrådet redan slut; det låg nötskal öfver allt, i alla fickor, på golfven inne i rummen, på gångarna i trädgården. Då man gick till sängs, trampade man på dem med bara fötter, och stundom hade man ett eller annat till sängkamrat.

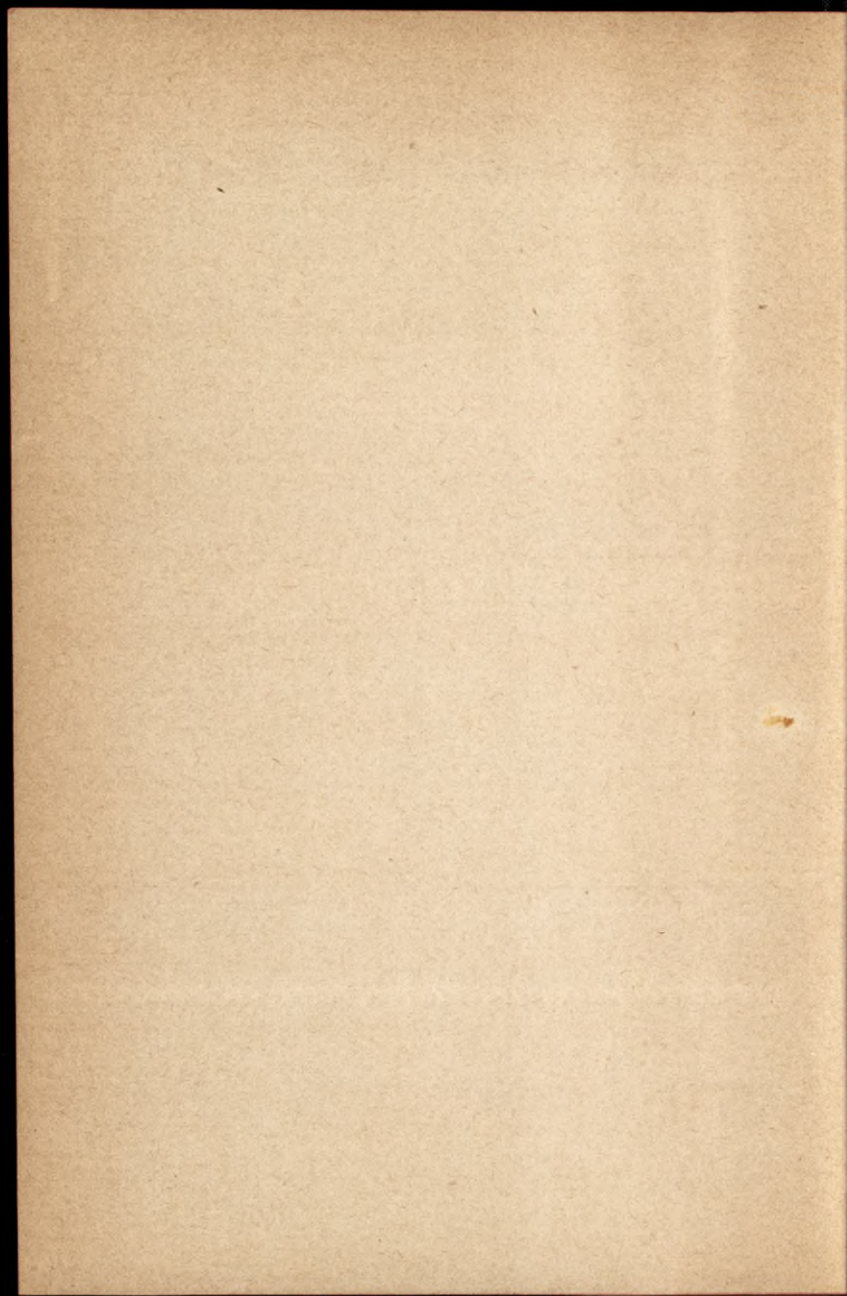
Och korta som lika många veckor, hade de tre månaderna förflutit. September kom, och man

måste in till staden, till skolan och till böckerna. Sommaren var endast en dröm, en dröm af sol och regn, af blånande vatten eller gröna ängar och bärfyllda skogar. Hvad hade vi egentligen gjort hela sommaren? Vi hade gjort detsamma som alla andra barn gjort, som släppts ut i gröngräset, som de alltid skola göra, och som det är mycket lättare att deltaga i som barn än beskrifva som vuxen.

EN VINTERPOET.

Det lilla förmaket såg varmt och gästvänligt ut med sina gammaldags rymliga möbler, sina hemväfda gångmattor öfver den nya bysselmattans brokiga mönster, med det lustigt flammande skenet från brasan i den gulgröna spiseln och med lampans stillsamma, förtrogna sken borta i vrån vid fönstret. På väggarna hängde några gamla porträtt, framåtlutade liksom för att bättre kunna hålla öga på hvad som försiggick i rummet; ihärdigt stirrande ned från dunklet, som lägrat sig uppåt väggarna, stora, runda ögon med tunga ögonlock, gustavianska näsor och mungiporna uppdragna till ett gammaldags, konstladt leende.

Deras ättling, som gick af och an på golfvet med oregelbundna steg, ökande och saktande farten allt efter som känslorna inom honom stego och sjönko . . . men dock af gammal vana hållande sig på gångmattornas tillåtna vägar, log

också han; men det var hvarken gammaldags eller konstladt, hans leende, — det var stort och saligt, — höll sig icke endast till den breda munnen med de starka, hvita tänderna, utan lekte och lyste i hela ansiktet, — bröt stundom ut i ett halfkväfadt, förnöjdt skratt, som skakade skulderna, och drog sig tillbaka för att ligga och lysa som muntra kol i ögonen; det var en hel glädjebrasa, som brann inom honom och kastade lika många flammor öfver ansiktet som brasan där borta i den gulgröna spiseln. Händerna höll han på ryggen och knäppte då och då med fingrarna.

En person, som halfåg i soffan, rökande en cigarr, följde honom med ögonen och log äfven han, men en smula ironiskt och öfverlägset. Endast då den andre fick ett af sina skrattanfall, smittades han så pass, att ironien försvann ur hans leende. Han var några och trettio år, tämligen fet, men med ett ansikte, hvars blekhet och något slappa drag tydde på öfveransträngning. Det fordrades icke någon synnerligt utvecklad iakttagelseförmåga för att igenkänna läkaren hos honom.

Plötsligt hördes en kort, skarp knackning på dörren ut till salen, den öppnades utan afvaktan på något: »kom in», och ett långt, magert fruntimmer på femtio år inträdde, bärande en bricka med glas och buteljer, som hon ställde på bordet borta vid fönstret. — Inom glas och ram skulle hon gjort heder åt den ärevördiga

samlingen på väggarna; det behöfdes icke mer än att mungiporna, som nu hade en dragning nedåt, vinklades uppåt en smula; annars var allt, som det skulle vara: samma ögon med sin stilla, runda blick under de tunga ögonlocken, samma gustavianska näsa, samma låga panna med det gråsprängda håret nedkammadt öfver tinningen, så att den bildade en likbent triangel. Men ännu så länge hade det sig icke så lätt att sätta faster Kristiana inom glas och ram; med långa, tysta, ograciösa steg ströfvade hon från morgon till kväll genom huset, och skramlet af nycklar gick före henne och bebådade hennes ankomst; då gällde det att passa upp och styra rätt kurs, så vida man inte ville bli öfverseglad, ty faster Kristiana hade sitt eget, gammaldags sjökort, hon; men småbåtarna höllo sig gärna i hennes farvatten, ty det hände icke så sällan, att det där skramlet af nycklar bebådade skaffning, och höll man sig då framme, kunde man lätt få sig en näfve russin eller ett par sviskon eller några andra godsaker. Det var tradition inom huset, det, och faster Kristiana höll på traditionen; äfven utom glas och ram gjorde hon heder åt de gamla på väggarna.

»Nå, faster Kristiana . . . hur är det?»

Glädjebrasan slocknade för ett ögonblick, och blicken blef spörjande, orolig.

»Jo, nu sofver hon.»

»Sofver hon? Det är väl bra, det?»

»Om det är bra, ja, du kan ju fråga doktorn, efter som jag inte begriper någonting,» kom det med ett halfhögt mullrande.

Doktorn reste sig upp och svarade på den spörjande blicken med ett:

»Ja, visst är det bra.»

»Nå, men 'han' då?»

»Jo, han sofver också.»

Det började åter på att dra i mungiporna, och så stod brasan på nytt i full låga.

»Skulle kanske doktorn vilja ge sina föreskrifter för natten,» sade faster Kristiana med ett något sötsurt leende, »så att jag inte går och gör några dumheter.»

»Ah, det är nog ingen fara,» sade doktorn med ett försonande leende.

»Jo, se jag vet nu inte annat, jag, än det som gick an den tiden Oskar kom till världen, och det passar väl inte för son hans, kan jag tro.»

Doktorn strök sig öfver munnen för att dölja ett småleende och började därefter ge sina föreskrifter med låg, yrkesmässigt lätt stämma.

Faster Kristiana lyssnade och såg ut, som om hon mottoge receptet till någon giftblandning. Då doktorn hade slutat, räknade hon på fingrarna: först var det det, — och så det, — och så det, — jaha! — och så tvådde hon sina händer och lät förstå, att det oskyldiga barnets blod skulle komma öfver hans hufvud.

Så vände hon sig om och fick se, att de voro ensamma i rummet, dörren till salen stod halföppen.

»Se så, nu ska man få se, att han ämnar gå och väcka dem! Ja, jag säger då . . .»

Med ett par steg var hon ute ur rummet och stängde ljudlöst dörren efter sig. Det hörde till hennes principer att alltid stänga alla dörrar och aldrig öppna någon, utan att först hafva knackat på. Förtalet påstod, att denna vana var så inrotad hos henne, att hon till och med knackade på skafferidörrarna, innan hon öppnade dem.

Då doktorn blifvit ensam, drog han korken ur den ena buteljen och luktade på innehållet med en misstrogen min, som dock förbyttes till en behagligt öfverraskad, slog i en konjak åt sig och tömde den i ett drag. Så såg han på klockan, satte sig i en gungstol, som stod bredvid bordet, och gäspade högljudt.

Det var då egentligen en onödig resa, som han hade gjort. Då han på morgonen fick ett telegram från sin gamle vän Oskar Röding, ett telegram, affattadt som ett nödrop, hade han först ämnat skicka ett lugnande svar och afvakta en smula, ty han hade en gammal erfarenhet af sin väns temperament och en tämligen stadgad af unga äkta mäns sinnesförfattning vid den första barnsängen, men så påminte han sig ett gammalt löfte, att komma så fort han blef tillkallad, och reste; fyra timmars järnvägsresa, två timmar i släde, det var då rent af löjligt, tänkte han, så snart han gifvit sig af, ty var det någon fara å färde, så kom han ju ändå för sent. Men det

där hörde nu till Rödings uppfattning af vänskapen, och så fick han väl betrakta det som en liten rekreationsresa, en något kall sådan, det kunde nu inte nekas . . . Äntligen kom han då fram, och allt var, som han hade förmodat, det vill säga, så bra som möjligt. Två timmar efter hans ankomst var hans vän far till ett välskapadt gossebarn och öfverhopade honom med tack-sägelse, liksom om han haft någon förtjänst däri. Han hade då tänkt resa redan på kvällen, men på Rödings enträgna begäran lät han slutligen förmå sig att stanna öfver natten. Han ångrade det nästan nu, egentligen för faster Kristianas skull, hvilken synbarligen uppfattade hans närvaro som en personlig förolämpning mot henne.

Faster Kristiana ja! Han hade stått i ett synnerligen godt förhållande till henne förr i tiden, då han och Oskar voro skolkamrater och han under sommarferierna kom och hälsade på denne ute på landet. Då hade hon varit deras välvilliga hjälpare och förtrogna i alla de lekar och upptåg, som Oskars hjärna var lika fruktbar i att hitta på, som den var trög och motvillig i läsningen.

Faster Kristiana hade nu en gång den uppfattningen, att »pojkar var pojkar», en formel som i all sin kortfattade enkelhet rymde en outtömlig fond af öfverseende, förstående och hjälpsamhet. Nu var det många år sedan han träffat henne, och det var icke utan, att han erfarit ett visst nöje vid tanken på att återse henne igen.

Han hade återfunnit henne fullkomligt sådan, som han mindes henne från pojkåren, men mottagandet å hennes sida hade varit isande höfligt, alla hans försök att uppmjuka henne genom att påminna om gamla tider hade varit fruktlösa. Hon kände sig tydligen djupt sårad af, att en pojkvasker, som hon stuckit åt mången näfve russin, och hvars skråmor i skinn och kläder hon många gånger lagat, nu skulle komma och lära henne, gamla människan, hvad hon visste, långt innan han var född.

Gamla tider, ja! Han log ofrivilligt vid alla minnen, som trängde sig på honom här i det gamla välkända rummet, där allt var sig likt, som det var för femton år sedan, samma möbler stodo på samma ställen, samma gamla lustiga ansikten tittade ned från väggarna. Ja, gud vet, om inte samma böcker lågo på bordet. Den där tjocka postillan kände han då igen och Anna Maria Lenngren, ur hvilken faster Kristiana ibland läst för dem på sitt oefterhärmligt komiska sätt. Han steg upp och gick ett slag öfver golfvet. Brysselmattan, jo, den var ny, och den störde honom nästan. Så gick han fram till fönstret och såg ut. Men här sveko honom hans minnen, mycket såg han väl icke i mörkret, men hvad han såg gjorde på honom ett främmande, obekant intryck. Han hade sett denna utsikt i regndusk och i solsken, men alltid i sommargrönska; nu var allt hvitt, hvitt så långt han kunde se.

En gnistrande stjärnhimmel, öfver hvilken vintergatan drog sitt breda bälte, medan månens tunna skära stod nere vid horisonten och belyste några molntappar, som trängde sig intill honom, som om de sökte värme. Ja, frusna sågo de ut, till och med månen såg frusen ut, där den hängde på sned öfver denna snöoken, och fastän stjärnorna syntes större än vanligt och mera strålande än vanligt, ökade de endast det intryck af köld, som hela landskapet gaf ifrån sig. Snö öfver allt, på marken, på träden, hvitt i hvitt, hvitt bortom hvitt, genom omärkliga nyanser gifvande ett begrepp om afstånden, så att man förstod, att detta hvita täcke sträckte sig öfverallt, bortom nattens trånga horisont, så långt som mörkret räckte under den gnistrande stjärnhimmeln. Och så denna sällsamma, ofattliga tystnad, som sänkte sig från det strålande hvalfvet och lade sig kall och frusen öfver det hvita landskapet, blef ett med det och steg åter upp i rymden, ännu tystare, ännu kallare. Denna tystnad gjorde honom nästan ängslig till mods.

Plötsligt tyckte han sig höra som ett aflägsset kanonskott och ett rullande eko, men i detta eko blandade sig en egendomlig spröd klang, som då glas spricker. Han lyssnade förvånad, men allt var åter tyst, och han trodde nästan, att hvad han hört blott var en inbillning; tystnaden fick åter makt öfver honom, och den var så djup, att blotta föreställningen om ett ljud blef fantastiskt och overkligt.

Dock spratt han nu upp vid ett ljud, som bröt förtroget och hemvandt igenom tystnaden och gjorde denna i sin ordning överklig. Men detta ljud kom inifrån, från det varma, ombonade rummet. Det var Oskars välkända bas.

»Jo, hon sofver verkligen och 'han' också!»

Han såg ut, som om han berättat något mycket märkvärdigt.

»Men nu ska vi ha oss en toddy.»

De satte sig vid bordet och lagade i ordning hvar sin toddy.

»Skål, gamle vän, och tack, för att du kom!»

De stötto glasen mot hvarandra och drucko. Då doktorn skulle sätta sitt glas tillbaka på bordet, hejdade han sig på halfva vägen. Åter hörde han kanonskottet, dånet och den spröda klangen genom tystnaden där ute.

»Hör du?» sade han, »hvad är det där?»

»Jo, jo, det fryser på,» svarade Oskar Röding och satte ned sitt glas.

»Fryser på?»

»Ja, det betyder, att vi få en försvarlig kyla. Det är isen, som spricker. Har du inte hört det förut?»

»Nej;» doktorn påminte sig dock dunkelt, att han någon gång hört talas om det. »Jag är ett stadsbarn, som du vet.»

Den andre nickade, men hans ansikte uttryckte dock en nästan föraktlig förvåning.

»Det skulle inte förvåna mig, om vi hade en tjuugu grader kallt i morgon,» tillade han.

Doktorn tänkte med rysning på sin förestående resa. Det blef tyst en stund, för första gången på kvällen kände de sig en smula främmande för hvarandra.

»Nej, skåll!» afbröt Oskar Röding slutligen tystnaden.

De drucko och satte åter ner sina glas.

Doktorn såg spörjande på vännens rödbrusiga ansikte, öfver hvilket glädjen nu spred ett lugnare, stilla sken som från en utbrunnen brasa, och han kunde icke återhålla en reflexion.

»Och här sitter du nu året om,» sade han, »och kan trifvas med ett sådant lif?»

»Trifvas, ja, hvarför skulle jag inte trifvas?»

»Under sommaren kan jag nog förstå det, men vintern, hela långa, kalla vintern, det är ju som att ligga i ide.»

»Tala inte illa om vintern,» tog den andre något hett i. »Du känner inte till den, du, den är härlig här ute.»

»Ja, några dagar, en och annan vecka, men månader, nej gud bevara mig.»

Oskar Röding reste sig upp och började gå af och an på golvet.

»Vintern är härlig, säger jag dig, du känner bara inte till den. Jag älskar vintern mer än någon annan årstid, tror jag; den första snön gör mig galen i kroppen, nästan yr af glädje, jag känner en lust att springa och vältra mig i de mjuka, hvita drifvorna som en pojke, en hundvalp. Och kölden, som sticker i skinnet och bränner

på kindbenen, och snöflingorna, som falla så mjukt och smeksamt, och haglet, som pickar, eller ett yrväder, då snön flyger som hvita moln genom luften, och det tjuiter och piskar och sopar, sopar drifvorna så jämna och släta, i långa vackra vågor, och man får brottas, slåss, kämpa sig fram tum för tum, åh herre Gud, ett yrväder! Eller de kalla, stjärnklara nätterna som nu, då isen remnar och snön gnisslar under fötter och medar och näsborrarna tyckas frysa samman, nej, aldrig går mitt blod så varmt som på vintern, aldrig har jag en sådan härlig känsla af att lefva, vara stark, kunna någonting, våga någonting, som då! Vintern är härlig, säger jag dig!»

»Du är ju en riktig vinterpoet, vet jag!» inföll doktorn med ett leende.

»Ja, vore jag poet, skulle jag vara vinterns poet. Och kunde jag uttrycka alla de känslor, den uppväcker hos mig, skulle jag vara en poet. Jag kan säga det, utan att det behöfver låta som skryt, för jag kan det ty värr inte. Det är några så egendomliga känslor, hvita känslor, skulle jag nästan vilja kalla det. Har du någonsin sett på ett snölandskap, riktigt sett på det. Först ser det så enformigt ut, så lätt, så jämnt, så enahanda, men så upptäcker du så småningom färger i allt detta hvita, färger så fina och flyktiga, att de tyckas försvinna, så snart du fått syn på dem, och så upptäcker du linier och konturer så mjuka och vackra, att det känns som en smekning för blicken att följa dem, och

så ser du upp på trädet öfver dig, och då är det, som om du såge en hel saga, byggd af flingor, och så faller det en flinga på din hand, och då du betraktar den, så är själfva flingan en saga.

»På samma sätt är det med de känslor, som vintern uppväcker hos mig, i stort sedt äro de så enahanda, så osammansatta, och dock rymma de så mycket, så många skiftningar, så många belysningar, så mycket, som man omöjligt kan nämna, för då är det ingenting, och dock är det så mycket. Och öfver dem alla ligger det någonting så friskt och så rent, något hvitt, jag kan inte få annat namn för det. Men för mig är det hvita ingenting kallt och stelt, det är tvärt om så varmt. Vi läste ju i fysiken om, att det hvita ljuset innehåller alla de andra färgerna, för mig är det nästan, som om jag såg alla de andra färgerna i det hvita. Vänta ska du få höra: om sommaren drömmer jag aldrig, då sofver jag som en stock, men om vintern drömmer jag så mycket, nästan hvarenda natt, och då äro alla mina drömmar hvita!»

»Det måtte vara kusliga drömmar, det,» skrattade doktorn.

»Ja, du skrattar du, jag kan nog inte uttrycka mig, som jag ville, men om jag kunde! — En vinterjakt till exempel, — har du någonsin varit med om en sådan, du? Det är det härligaste jag vet, en harjakt på spårnö, eller ännu bättre, att ha mickel själf att göra med.

Då glömmes man både tid och rum, alla bekymmer, alla omsorger, alla trassliga tankar, och man lever på ett alldeles särskildt sätt, så intensivt, så enkelt, så ursprungligt, allt annat försvinner, det finns inte längre något annat för en än den snöhöljda skogen, med tunga drivvor på grenarna, med hemlighetsfulla djup, med brus och med tystnad och hundarnas glada skall och spåren i snön, som man följer upp och ned, in i snår och ut på gläntor, i bukter och cirklar, lifvet, det underliga, sammansatta lifvet är långt borta, och man tycker sig förflyttad långt tillbaka i forntiden, då våra förfäder ströfvade fria kring i skog och mark, instinkter vakna hos en, om hvilka man annars knappt har en aning, den vilda otämnda naturen griper oss med en betvingande makt, kommer hjärtat att klappa af jägarlifvets fröjder, fyller vårt sinne med skogens äfventyr. För mig är jakten inte bara jakt; då jag, med bössan på ryggen och hundarna slitande i kopplet, ser den sista stugknuten försvinna bakom träden, och den stora vintertystnaden skrider mig till mötes ur skogen, är det, som om jag gick för att lefva ett förflutet lif, gick rätt in i den gråa forntiden.»

»Och på samma gång,» fortsatte han efter en stunds tystnad, »och det är det märkvärdiga, kan en klar, stilla vinterdag, eller helst en vinter-afton, då solen går ned, få mig att drömma och fantisera om framtiden, icke min egen, utan människornas, hela lifvets framtid, och det ligger

just inte annars för mig. Jag tycker, att det nästan är som en bild, en aning, ett förebud om hvad som skall komma.»

»Den eviga köldens period, menar du!» skämtade doktorn.

»Nej, inte kölden, men stillheten. Det är i stillheten det ligger. Det tycker Ella också.»

»Jaså, är din fru en lika inbiten vintermänniska?»

Oskar Röding rodnade.

»Ja, det vill säga, det är egentligen tack vare henne jag riktigt lärt mig uppskatta och hålla af vintern.»

»Det vill säga så mycket, som att hon är ännu värre än du?»

»Nej, inte precis det heller, men — ser du, det var på vintern, som vi funno hvarandra, som vi blefvo kära i hvarandra.»

»Jaså, en vinterkärlek således.»

»Ja, just en vinterkärlek. Det är en ganska märkvärdig historia för resten, det vill säga, inte just så märkvärdig, men — —»

»Märkvärdig för er,» ifyllde doktorn.

»Ja, för oss är den märkvärdig, jag vet inte, om någon annan skulle tycka det. För den är på samma gång så rysligt enkel. Skall jag berätta det för dig?»

»Ja, det vore mycket roligt,» svarade doktorn och tog sig en djup klunk ur toddyglaset. Han hyste just icke stora förhoppningar på det där märkvärdiga, men på något sätt skulle ju

kvällen fördrivas, och han tyckte det var behagligt att själf få tiga.

Oskar Röding satte sig och stirrade in i brasan, som nu stod i blå, tunn låga öfver de sammanfallna glöden.

»När jag blef kär i henne, det vet jag egentligen inte, jag tror nästan, att det var en jul, då jag såg henne klä' granen, men jag är inte säker på det. Vi ha ju känt hvarandra ända se'n barndomen, lekt och till och med slagits tillsammans, ja, du minns väl själf, när du var här.»

Jo, doktorn mindes ganska väl en lång, gänglig flicka med pojkaktiga fasoner och ett par präktiga flätor, präktiga att dra i, som ibland brukade komma från närmaste granngården och hälsa på. Som af gunst och nåd fick vara med i leken, om det inte var möjligt att smyga sig undan henne, och som då sattes till alla ringaktade och arbetsamma sysslor, hvilka hon fyllde med en ifver och en hängifvenhet, som kom dem att känna sig ädelmodiga i stället för otacksamma. Som dock någon gång uppreste sig i trots emot dem och då icke var möjlig att få bukt på, och som aldrig — och det var det enda, hvarigenom hon imponerade på dem — aldrig grinade. Han hade redan då misstänkt, att den ringaktning, som Oskar tämligen ostentativt lade i dagen gent emot henne, var mera tillfällig än djupgående, och att han nog höll till godo med henne, då inga manliga kamrater funnos att tillgå. Hos sin patient i dag hade

han fåfängt sökt igenfinna något af den fjortonåriga flickan, om inte möjligen håret.

»Det gick väl så småningom, förmodar jag,» fortsatte Oskar Röding, — »men första gången jag fick en aning om, att hon var något annat för mig än en barndomsvän, det tror jag var den där julen, det är nu två år se'n. Och sen tog det till, först blef hon så besynnerligt främmande för mig, och så blef hon som en helt annan människa, som jag så småningom lärde känna igen, och så på våren, då tog det till alldeles förfärligt, åh, herre Gud, hvad jag var olycklig!»

»Så, du var olyckligt kär!»

»Ja, ser du, för hon var alldeles densamma gent emot mig som förut, så förtvifladt kamratlik, och det blef för mig en alldeles olidlig pina. Hon blef för mig som en dubbelmänniska, för den andra, den goda vännen, kamraten, den var alldeles borta, eller den trängde sig fram, så snart jag var tillsammans med henne, och hånade mig, slog kallt vatten öfver mig, kom alla de heta orden, som jag gått och fantiserat upp i ensamheten, att stocka sig i halsen på mig och gjorde mig tafatt, förvirrad, kom mig att skämmas. Å, hvad jag hatade hennes handslag och hennes sätt att säga 'du'. Jag började till slut rent att undvika henne för att i ensamheten åtminstone äga henne helt och ostörtdt, henne, kvinnan, som jag älskade, som jag icke alls kände så väl, men som jag längtade att känna, eröfra, göra till min.

Så gick sommaren och hösten, och det blef icke bättre, snarare sämre. Väl hundra gånger fattade jag det beslutet att tala rent ut, säga henne, hur det var fatt med mig, och så hellre taga emot ett afsked på grått papper än fortfara att lefva detta eländiga dubbellif. Men när jag så träffade henne och hon räckte mig handen och frågade: hur mår du? så svarade jag: jo, jag tackar, mycket bra! och så blef det ingenting af, så iklädde jag mig den gode vännens skepnad igen, och den gick jag och spökade i, ända tills jag sagt farväl och hunnit utanför trädgårdsgrinden. Då kastade jag den med afsky ifrån mig, och så började älskaren på att rasa och förtvifla och hoppas och smida nya, ofruktbara planer. Men hon märkte ingenting, eller om hon märkte någonting, så lät hon åtminstone inte mig märka det. Jag har frågat henne där-om nu efteråt, men inte kunnat få henne att erkänna, hur det var. Hon säger, att hon inte vet det själf; kvinnorna äro bra besynnerliga i sådana där fall.

Så var det en eftermiddag i slutet af november. Den första snön hade redan kommit, och på den hade vi fått kallt. Men nu hade det plötsligt blifvit blidare igen, och det såg ut, som om vi skulle få mera snö. Jag hade ett ärende till Ellas far och for dit vid femtiden för att tala med honom. Det var verkligen min enda afsikt, det där andra skulle det nu vara slut med, jag hade börjat på med att bota mig på egen

hand och hyste godt hopp om att bli frisk igen. Så trodde jag.

Då jag kom fram, stannade jag, som jag brukade, vid stallet och satte själf in min häst. Medan jag var sysselsatt därmed, fick jag höra hojtande och svordomar där utanför. Jag gick till dörren för att se, hvad som var å färde. Förbi stallet går vägen i en ganska brant och lång backe upp till mansbyggnaderna. Midt i backen stod ett tungt vedlass, förspändt med en gammal hästkrake. På lasset satt en sjutton, aderton års pojke, tydligen tämligen berusad, svor och piskade den stackars kraken, som spände fötterna i marken för att hindra lasset att glida ner igen.

I samma ögonblick jag uppfattade detta, och innan jag själf ännu hunnit säga eller göra någonting, får jag se Ella komma som en stormvind borta från byggnaden, barhufvad, utan kappa, rätt fram till släden, fick tag i pojken med båda händerna, ryckte honom, ja, formligen ryckte honom ned från släden; hon fick fatt i piskan, som han tappat i häpnaden, och började bearbeta honom med den, allt medan hon höll fast honom med andra handen. Du tycker kanske, att det var okvinnligt, och de flesta skulle kanske tycka detsamma, men jag tyckte det var vackert, hon var så ond, så att ögonen gnistrade och läpparna darrade, så ond och så vacker, ja, en smula komiskt var det nu också, för pojklymmeln var så öfverraskad, att han bara stod där med hukad rygg

och tog emot, och tysta voro de båda två, det var det, som var det mest komiska.

Så släppte hon plötsligt både pojken och piskan, hon hade fått syn på mig. Ah, herre Gud, hvad hon rodnade. Röd var hon förut, men det var ett intet, mot hvad hon nu blef. Pojken ruskade upp sig och vände sig emot henne med en frågande svordom, men så fick han också ögonen på mig och tyckte det vara bäst att låta udda vara jämnt. Han hade blifvit nykter på kuppen. Med förenade krafter fingo vi lasset upp för backen, och så lomade han af, tröstande sig med enstaka halfhöga svordomar. Ella hade gått förut bort åt byggnaden, jag följde efter, men nu då allt var förbi, kom det komiska så starkt för mig, att jag inte kunde hålla mig, utan brast ut i skratt. Ella vände sig om på förstutrappan, såg, att jag skrattade, och försvann som en pil in i huset.

Min skrattlust försvann ögonblickligen. Så där, nu har hon blifvit ond på mig till på köpet, tänkte jag och sökte en klen tröst i, att det inte gärna kunde bli sämre ställdt för mig, än hvad det var. Nå, i alla fall så gick jag in, hennes far var inte hemma och skulle inte komma hem förrän dagen därpå. Ella själf var försvunnen. Jag vet egentligen inte, hvad det var för en ingivelse, som kom mig att stanna, att sätta mig ned i förmaket och vänta, och icke heller vet jag, hvad det var jag väntade på. Alltnog, där satt jag, satt där en halftimme,

blef så ond och skulle just till att gå, då Ella kom in. Hon hade gråtit, det såg jag i första ögonblicket, hon blef öfverraskad, då hon fick se mig, trodde antagligen, att jag redan hade farit igen, och så rodnade hon, gång på gång, så ofta hon såg på mig. Ja, vi sutto där och pratade en stund, hvad vi talade om, minns jag nu inte, men jag, jag blef så småningom glad, så segrande, jublande glad. Jag blef glad öfver, hvad Ella gjort, och så öfver att hon gråtit sedan, och så öfver att hon nu skämdes för mig, och så öfver något visst något hos henne, som jag aldrig förut märkt, annat än när jag såg henne i mina egna ensliga fantasier. Kamraten var borta, och kvinnan tittade fram, skamsen, rodnande, bedjande, kvinnan som jag drömt om, som jag älskade, och som nu blygdes öfver, att hon visat sig okvinnlig, och som nu bad om förlåtelse och var en smula stolt också och försökte trotsa, men var rädd i grund och botten, rädd och undrande och osäker på sig själf. Åh, herre Gud, hvad jag blef glad, vilda planer flögo genom mitt hufvud. Jag tänkte: nu eller aldrig! och så föreslog jag henne slutligen att fara ut och åka med mig ett slag. Hon tvekade en stund, men så svarade hon ja, och jag ner till stallet, spänner för min kappsläde och körde fram till trappan, kännande mig till mods, som om jag körde ned i ett bråddjup. Och hon kom ut, ombonad och ompälsad, så att jag bara såg det lilla röda ansiktet, och när hon mötte min blick,

blef hon rädd igen och tycktes tveka, om hon skulle våga sätta sig i, men det var för sent, jag hade henne redan i släden och svepte om hennes små fötter, och så körde jag bort, bort med henne, tillsammans med henne ut i bråddjupet.

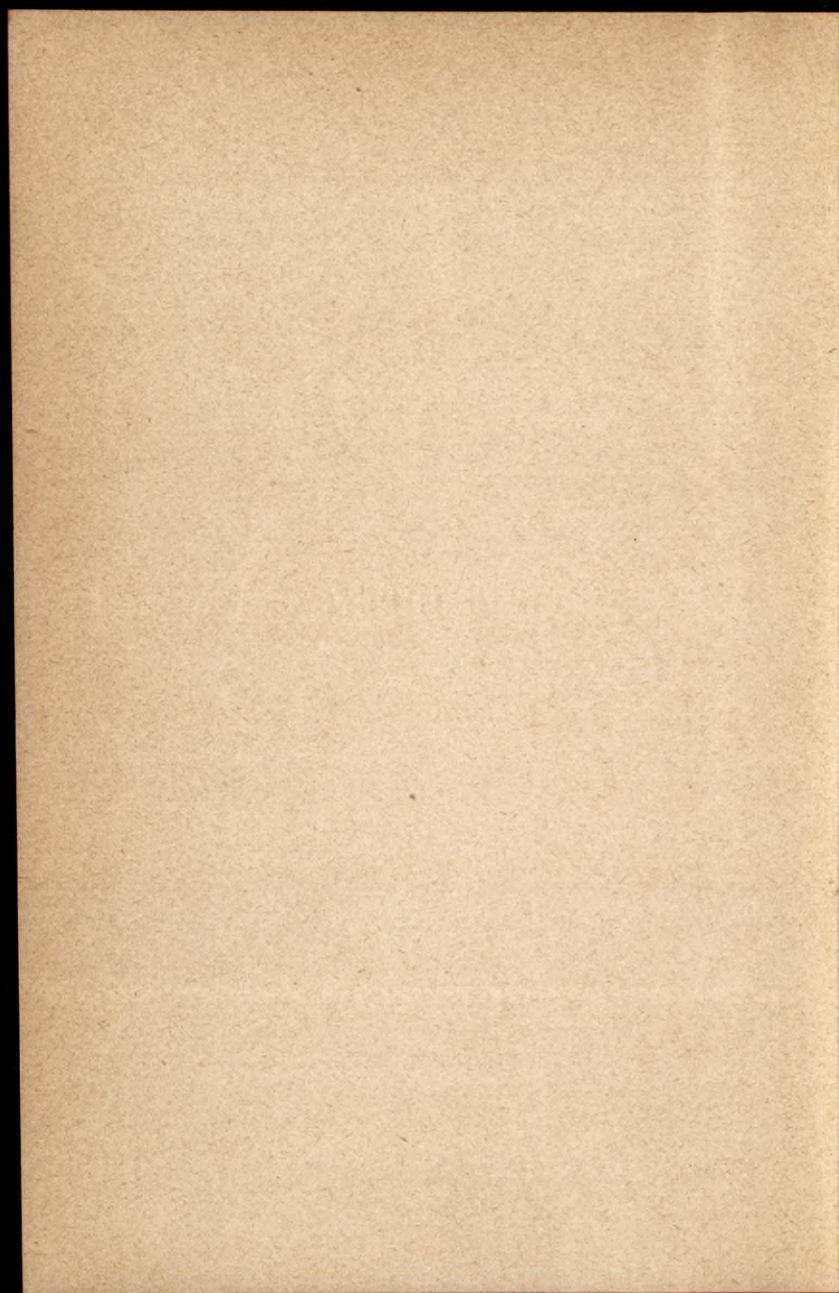
Den slädturen glömmet jag aldrig. Det hade börjat blåsa, och blåsten tog till, det flög snö genom luften, och snön blef tätare. och snart hade vi ett fullt yrväder. Åh, ett härligt yrväder! Vägarna sopades igen, luften var hvit, och marken var hvit, allt var hvitt, fält och vägar gingo samman i ett, och hur vi kommo fram, vet jag inte, men fram kommo vi. Jag vet inte, hvar jag inte skulle kommit fram den kvällen! Jag kände hennes arm mot min, och jag såg hennes röda kinder och ögonhåren, som slöto sig mot vinden, och en liten snibb af det blossande örat, och allt det där, det var inte kamraten, det var kvinnan; och jag kände mig till mods, som jag skulle kunnat allt och vågat allt, och så vågade jag då, vågade och vann. Och där midt ute i yrvädet tog jag den första kysen, den var kall och rädd och skälfvande, men de andra blefvo varmare, varma som vi själfva.

Ja, hur det nu var, så kom Munter att öfvertaga ledningen, och han sprang hem till stallet, till vårt stall, och hemma hos mig var det, som vi firade vår förlofningsfest. Du skulle bara ha sett faster Kristiana! Ja, så var det, det gick till!

Nej,» afslöt han, i det han steg upp och gick ett slag öfver golfvet, »du skall sitta i en släde, och köra för henne, som du älskar, sen kan du ha rättighet att komma och uttala dig om vintern!»

ETT JULMINNE.

Julaftonen var förbi, barnen hade gått och lagt sig, och de gamle sutto nu i allsköns ro och språkade en stund, innan äfven de skulle skiljas åt. Samtalet hade kommit in på kapitlet om de minnen, man hade af sin barndoms jular; en gammal farbror i familjen, som länge hade setat tyst, började då att berätta:

Det tidigaste fullt klara och tydliga minne, jag har af någon julafton, är från den tid, då jag var en sex eller sju år gammal. Det är dock icke själfva julafton jag minns, utan något som då hände mig; en småsak, om man så vill, men som så brännt sig in i mitt minne, att den ännu i dag står så lefvande för mig, som om det händt i går. För mig är det ett af de både vackraste och sorgligaste minnen i mitt lif, — men det kan nog hända, att det icke kan stå i samma ljus för andra.

Mina föräldrar bodde då på landet, och från denna tid står julen för mig i ett skimmer af

både ljus och snö — snö, mjuk, hvit och ren snö, fallande ned från himmelen i stora flingor, eller liggande utbredd öfver markerna och på de breda, gröna grenarna inne i granskogen, — och ljus, små, vänliga gula ljuslågor, som förtogo allt det ängslande i snöns oändlighet och fyllde sinnet med en varm, trygg hemkänsla; ja, det är det intryck jag allt sedan dess har af julen, — snö och ljus.

Jag minns, att vi barn på eftermiddagen voro ute på gården och lekte, utkörda där inifrån, där alla kvällens öfverraskningar voro under förberedande. Vi åkte kälke eller byggde snöhus, men fingo ingen riktig fart i leken, ty våra tankar sysslade endast med det kommande.

Då kom det en vandrare ute på vägen, — en vandrande gesäll eller något sådant; — kanske också en af dessa lösdrifvare, som aldrig kunna trifvas med en fast vistelseort. Jag minns ej, hur han såg ut, endast att han hade en mager ränsel på ryggen, och att hälen tittade ut ur den ena skon. Han kom in på gården och frågade efter köket; — vi visade honom dit och tänkte så icke vidare på honom, vana som vi voro vid att se sådana vandrare.

Men då vaknade plötsligt en tanke i mitt sinne, en tanke, fostrad af min egen julglädje och af ett dunkelt medvetande om, att det måste vara en olycka att behöfva gå med den där trasiga stöfveln i den kalla snön, — på själfva julafton. Jag öfvergaf leken och ställde mig att

vänta på, att mannen skulle komma ut igen. Jag hade en häftig hjärtklappning, och min hand omslöt krampaktigt en pepparkaka, som jag fått som förskott på julnamnet, men ännu icke ätit upp.

Efter en kvart kom mannen ut igen och gick förbi mig utan en blick. Jag såg honom gå utan att få mod att utföra min föresats, — han var redan en god bit ute på vägen, och jag hade klart för mig, att snart skulle det vara för sent; och jag började plötsligt springa efter honom, hann upp honom och räckte fram min nästan sönderkramade pepparkaka, i det jag sade: »Se där! — Jag vill inte ha den.»

Han såg förvånad på mig, så på pepparkakan, — det kom ett uttryck i hans blick, som skrämde mig, och med en svordom fortsatte han sin väg.

Jag stod där med min pepparkaka, eldröd af blygsel. Ja, jag minns mycket väl, att det var den känsla som uppfyllde mig, — jag skämdes, och det pinade mig så mycket mer, som jag icke riktigt förstod, hvarför jag skämdes, att det var därför att jag varit så stolt förut i tanken på hvad jag ämnade göra.

Men så kom jag in i leken igen och glömde snart det hela. Och pepparkakan, den åt jag upp efter en stund.

Vi hade väl hållit på och lekt ännu en halftimme, mina bröder hade just gått in, och jag var ensam kvar på gården, sysselsatt med att lägga sista handen vid en glugg i snöhuset. Då

den var färdig och jag vände mig om för att äfven gå in, stannade jag förskräckt, ty där stod den vandrande gesällen framför mig; jag hade varit så upptagen af mitt arbete, att jag inte hört honom komma. Min första tanke var, att han ville göra mig något ondt, och jag blefalldeles stel af rädsla. — Men så uppfattade jag med barnslig instinkt något visst tvekande, nästan blygt hos honom, som om han varit besvärad för mig, och det lugnade mig.

Han sträckte fram handen mot mig och sade med osäker röst, utan att se på mig:

»Nå, så ge mig den då!»

Då förstod jag honom och stammade:

»Nu har jag — har jag — ätit upp den.»

Och i detsamma jag sagt det, brast jag i gråt och sprang ifrån honom, in till min mor, som hade all möda att trösta mig.

Men jag minns, att då julaftonen var förbi och jag kommit i säng, fick gråten åter makt med mig, och jag snyftade under täcket, med sinnet tyngdt af en sorg, som var alldeles för stor för mina år.

Och som sagdt, — sedan är det ett af mina vackraste minnen, — minnet af den där gesällen, som gick tillbaka så lång väg för att mottaga den pepparkaka, som jag hade velat gifva honom, och som jag då hade ätit upp — ett af de vackraste, men äfven sorgligaste.

PÅ ANDRAS VÄGNAR.

KOMEDI I EN AKT.

PERSONER:

FRU SUNE.

ELISE, hennes dotter.

JOHAN RODE.

KARL WALTER.

LOTTEN.

EN TRÄDGÅRDSPOJKE.

*En trädgård; staket och grind i fonden, villa till höger
med ingång från trädgården; berså till vänster; i den ett
bord fullsatt med blommor. — Morgon.*

Första scenen.

WALTER. EN TRÄDGÅRDSPOJKE.

De komma från olika sidor i fonden, hvardera med en bukett i handen. — Trädgårdspojken hälsar på Walter, som ser misstänksamt på honom och därpå går först in genom grinden. — Trädgårdspojken går in efter honom.

WALTER (*stannar*).

Hvad nu — hvart skall du taga vägen?

POJKEN.

Till fru Sune.

WALTER.

Fröken Sune menar du, din skälm.

POJKEN.

Ja, det står här på kortet, hvem som skall ha den.

WALTER (*ser på ett kort, instucket i buketten*).

Rode — jag kunde just tro det! (*Pojken går åt byggnaden*). Vänta, din byting, tänker du gå före mig?

POJKEN (*stannar tvekande*).

Ja, mästarn sa', att jag skulle skynda mig.

WALTER.

Det är också en förbaskad otur! (*Tar honom i armen och för honom fram på scenen.*) Hör på, min gosse, får jag tala med dig! (*Tar bukellen ifrån honom och jämför den med sin.*) Ni binder fina buketter, ni.

POJKEN.

Ja, herr Rode sa', att vi skulle göra vårt bästa.

WALTER.

Jaså, han sa' det? (*Ger honom igen bukellen.*) Hör på, vill du förtjäna den här? (*Tar upp en krona.*)

POJKEN.

Jaa — men —

WALTER.

Du vill veta, hvad du skall göra för att förtjäna den. — Jo, du skall bara gå härifrån och ned till badhuset och så tillbaks igen.

POJKEN.

Ingenting annat?

WALTER.

Ingenting annat! Men du ska' inte gå för fort, förstår du — jag har nog sett, att du kan draga benen efter dig. — Nå — vill du?

POJKEN (*skrattande*).

Ja då!

WALTER (*ger honom kronan*).

Där har du den! Men kom ihåg, att du inte skyndar dig!

POJKEN (*stoppas kronan i fickan
och går mot byggnaden*).

WALTER.

Nå, hvart tänker du taga vägen?

POJKEN.

Jag skall bara lämna buketten först.

WALTER (*efter honom*).

Din lilla bof — den ska' du taga med dig,
förstår du!

POJKEN.

Ska' jag ta' buketten med mig?

WALTER.

Ja naturligtvis. Är du dum?

POJKEN.

Men mästarn sa' . . .

WALTER.

Seså. — Marsch bara!

(*Pojken går långsamt mot grinden, Walter mot byggnaden*.)

WALTER (*stannar*).

Nej — ärligt spel skall det vara! (*Ropar*) Gosse
— vänta — kom hit igen! (*Pojken kommer tillbaka*.)
Du behöfver inte gå. Lämna din bukett. Du skall
till och med få försteget.

POJKEN.

Får jag inte kronan då?

WALTER.

Jo, den får du ändå — för din dumhets skull!

(*Pojken går in i huset*.)

Andra scenen.

WALTER. LOTTEN.

WALTER.

Men se'n är det min tur! (*Går till bersån, betraktar blomsterbordet, luktar på sin bukett och gnolar belåtet.*)
 (*Trädgårdspojken kommer ut igen och går genom grinden. Strax efter honom Lotten med buketten i ett vattenglas.*)

LOTTEN (*går fram till bersån, får se Walter*).

Nej, se herr Walter!

WALTER (*gömmar buketten bakom ryggen*).

Hvad nu, skickade fröken bort buketten med detsamma?

LOTTEN.

Nej, fröken är inte hemma, och därför tänkte jag ställa den här på hennes bord.

WALTER.

Jaså, är fröken inte hemma?

LOTTEN.

Nej, hon har gått ut och gått med frun.

WALTER.

Hon kommer väl snart hem?

LOTTEN.

Ja, det tror jag nog.

WALTER.

Då väntar jag väl. Hör nu, Lotten lilla — vill Lotten göra mig en tjänst?

LOTTEN.

Ja, så gärna.

WALTER.

Då skall Lotten gå efter ett likadant glas till,
med vatten i.

LOTTEN.

Hvad är det nu för upptåg, herr Walter har
för sig igen?

WALTER.

Gör bara som jag säger! (*Lotten går in, Walter
sitter och jämför de båda buketterna, gnolar. Lotten kom-
mer tillbaka med ett vattenglas.*) Tack så mycket!
(*Lotten står väntande, Walter skrattar.*) Ja, nu kan
Lotten gå igen!

LOTTEN.

Se där kommer herr Rode.

WALTER.

Kommer han hit?

LOTTEN.

Ja.

WALTER.

Säg inte, att jag är här!

Tredje scenen.

DE FÖRRE. RODE.

RODE (*från fonden*).

Ar fröken Sune hemma?

LOTTEN.

Nej, hon har gått ut och gått med frun.

RODE.

Jaså — hm — hon kommer väl snart igen?

LOTTEN (*med en blick mot bersån*).

Ja, jag vet inte. De gick alldeles nyss.

RODE.

Jaså — ja, jag väntar i alla fall.

(*Lotten går.*)

Fjärde scenen.

WALTER. RODE.

Walter har under tiden satt sin bukett i det tomma glaset och ställt den bredvid Rodes. — Rode kommer fram till bersån, får se honom och tvärstannar.

RODE.

Är du här?

WALTER (*nickar*).

God morgon!

RODE (*vänder sig tvärt om för att gå*).

WALTER.

Hvart skall du ta vägen? Jag tyckte, du sade, att du skulle vänta.

RODE.

Väntar inte du då?

WALTER.

Jo, men man kan vänta två, och då har man sällskap.

RODE.

Jag tror, det är nog med att en af oss väntar.

WALTER.

Se så — kom hit och sätt dig nu. Se bara, i hvilken broderlig endräkt våra buketter stå där tillsammans.

RODE.

Våra buketter!

WALTER.

Ja, jag har också tagit mig den friheten. De verka godt tillsammans — eller hur?

RODE (*ger honom en mörk blick*).

Nå ja — jag skall vänta! (*Sätter sig beslutsamt.*)
(*De sitta en stund tysta, så brister Walter plötsligt ut i skratt.*)

RODE (*bistert*).

Hvad skrattar du åt?

WALTER.

Tycker du verkligen inte, att vi äro löjliga?

RODE.

Nej.

WALTER (*makar sig intill honom*).

Hör du, Johan, vi som ha varit goda vänner förut, hvarför ska' vi nu gå och se snedt på hvarandra?

RODE.

Det vet du väl själf.

WALTER.

Herre Gud ja, — därför att vi äro rivaler. Men är det därför alldeles nödvändigt, att vi skola vara ovänner?

RODE.

Jag fruktar det.

WALTER (*ifrigt*).

Men jag tror det inte! Jag tror, att det där bara är en gammal dum fördom. Man har nu en gång fått i sig, att rivaler skola gå med dolken i hand, och därför skäms man för att vara annorlunda och förkväfver alla vänliga känslor, liksom barn, som sätta en ära i att vara surmulna, då de anse sig förfördelade. Jag är inte ond på dig, Johan. Jag blir ursinnig på dig, när du är tillsammans med henne, men annars är jag inte ond på dig.

RODE (*ler ofrivilligt*).

Du är lika tokig, som du alltid har varit.

WALTER.

Jag är lika klok, min bror! Hvarför kunna vi inte vara naturliga, fastän vi äro kära!

RODE (*blir också ifrig*).

Ja, just det, — men nu är det naturligt, att vi icke längre kunna tåla hvarandra, eftersom —

WALTER.

Eftersom vi gått och försett oss på samma vackra ögon.

RODE.

Jag har inte försett mig på några ögon.

WALTER.

Jaså — det var då det som störtade mig, men hvar och en ser väl på sitt sätt!

RODE.

Du talar om detta med ett lättsinne, som —

WALTER.

Är jag lättsinnig, därför att jag nämner sakerna vid sitt namn.

RODE.

Nej, men därför att du — (*går in på honom*) — jag tror inte, att du älskar henne så — som jag.

WALTER.

Nej, det är mycket sant, min bror, för du älskar i moll och jag i dur. (*Tar honom i rockuppslaget.*) Men ser du, det är icke det, som frågan gäller!

RODE.

Jo, för det är fråga om hennes lycka.

WALTER.

Prat — naturligtvis tro vi båda två, att vi kunna göra henne lycklig. Nej du, frågan är en helt annan.

RODE.

Och hvilken då?

WALTER.

Frågan är, hvilken af oss det är som hon älskar! — Ja, däri ligger det, min bror lilla!

RODE.

Nåja — men det skall jag snart få veta.

WALTER.

Din tok — hvad har du gjort annat hela sommaren än försökt att få veta det. Men vi kunna ju komma öfverens om, att du vet det lika litet

som jag. Ser du, det är just svårigheten med kvinnorna, det! Vår första tanke, när vi bli kära, är att visa det — men deras är att dölja det.

RODE.

Lika godt — jag skall få veta det.

WALTER.

Och på hvad sätt, bror lilla?

RODE.

Jag skall fråga henne —

WALTER.

Har du aldrig tänkt göra det förut?

RODE.

Det är möjligt — men i dag skall jag göra det.

WALTER.

Nej, min bror, det kommer du inte att göra! Och vill du, att jag skall säga dig hvarför, — jo, därför att man aldrig frågar, om man är älskad, förrän man är riktigt säker på, att man är det, — och det är just, hvad du inte är. För resten kan det mycket väl hända, att hon inte vet det själf!

RODE.

Men detta är olidligt, och det måste bli ett slut på det.

WALTER.

Det har du återigen mycket rätt i, och det vore väl heller icke alldeles omöjligt, om du bara —

RODE.

Om jag, — hvad då?

WALTER.

Om du bara inte vore så konventionell i din svartsjuka.

RODE.

Jag förstår inte, hvad du menar.

WALTER.

Jo, ser du, jag menar det, att du lär visserligen inte kunna få veta, om du själf är älskad, men däremot skulle du möjligen kunna få veta, om jag är det.

RODE.

Menar du, att jag skall — fria för dig.

WALTER (*skrattande*).

Nej, inte precis det, men — allvarligt taladt, bror, här ha vi gått hela sommarn och låtsat, som den ene icke visste af, att den andre funnes till, — och hvart ha vi kommit med det? Om vi nu i stället skulle försöka se hvarandra rätt i ögonen.

RODE.

Jag förstår ännu inte — —

WALTER.

Hör på, — hvad är det det gäller för oss att få veta? Så mycket veta vi, att hon är intresserad af oss båda och tycker det är roligt att vara tillsammans med oss, men nu är frågan, för hvem af oss hon hyser det lilla alldeles särskilda intresse, som kallas kärlek. Men hur ska' vi få veta det, om vi aldrig jämföra.

RODE.

Du menar —?

WALTER.

Jag menar, låt henne se oss tillsammans för en gång, — låt oss pröfva våra krafter mot hvarandra, bror lilla.

RODE.

För att du skall få använda din öfverlägsenhet — —

WALTER.

Prat, hvad har jag för öfverlägsenhet? Att jag kan prata litet bättre än du, — det kanske är en underlägsenhet. Och inte nog med det, — jag slår vad om, att du inte en enda gång talat med henne om mig.

RODE.

Har du talat om mig då?

WALTER.

Nej, men ser du, det är just dumheten, det. Därigenom ha vi ställt både henne och oss själfva i en skef ställning. Låt oss ändra det! Tala du med henne om mig, och jag skall tala med henne om dig, och sedan konferera vi våra intryck.

RODE.

Vet du, allt detta förefaller mig som ett dumt skämt.

WALTER.

Visst inte, det är tvärt om det största allvar. Det är hvad man kallar rent spel. Det är det enda, som kan föra oss till målet, — för ser du, om kärleken är blind, så är svartsjukan så mycket skarpsyntare.

RODE (*stiger upp*).

Du älskar henne inte!

WALTER.

Det är en sak, som vi inte ska' tala om. —
Nå, hvad säger du?

RODE.

Jag säger, att det är tid på, att vi afbryta
detta samtal, — (*Ämnar gå.*)

WALTER.

Vänta litet, — för tusan, du kan väl lugna
dig ett ögonblick!

RODE.

Hvad vill du mera?

WALTER.

Jag vill bara, att vi ska' ha saken på det klara.
Du förbinder dig ju inte till någonting, — du har
ju fria händer!

RODE.

Jag vill förmoda det.

WALTER.

Se så, bli nu inte högtidlig, — då skrämmer
du henne bara!

RODE.

Hvem af oss är det, som skall gå härifrån?

WALTER.

Vi ska' gå båda två och låta våra buketter
tala för sig själfva först. (*Tar upp ett visitkort och
sätter i sin bukett.*) Så där, — nu äro vi alldeles
jämnspelta. Kom nu! Tyst, — de komma visst,
— då gå vi den här vägen, — skynda dig! (*Drar
honom med sig ut till höger.*)

Femte scenen.

FRU SUNE, ELISE (*från fonden*).

ELISE.

Är du trött, mamma?

FRU SUNE.

Åja, en smula. — Jag tror allt, att jag går in och hvilar mig litet.

ELISE (*som gått fram till bersån*).

A!

FRU SUNE.

Hvad är det?

ELISE.

Det är bara en bukett från — herr Walter.

FRU SUNE (*till henne*).

Och en från herr Rode också!

ELISE.

Ja.

FRU SUNE.

Det var mycket vackra buketter, — båda två.

ELISE.

Ja.

FRU SUNE.

Jag tycker nästan, att herr Walters är vackrast ändå.

ELISE.

Jaså.

FRU SUNE.

Tycker inte du det?

ELISE.

Jag vet verkligen inte.

FRU SUNE.

Ja, det var ju mycket artigt! — (*Går mot huset, stannar.*) Hör du, Lisa lilla!

ELISE.

Ja, hvad vill mamma?

FRU SUNE.

Får jag tala med dig ett slag, mitt barn?

ELISE.

Ja, mycket gärna.

FRU SUNE.

Ser du, jag har flere gånger tänkt tala med dig, men — jag vet ju, att du inte menar något ondt, — men är det verkligen riktigt bra det här, min flicka?

ELISE.

Jag förstår inte alls, hvad det är, du menar.

FRU SUNE.

Åjo, — nog gör du det.

ELISE.

Nej, jag försäkrar dig.

FRU SUNE.

Jag menar det här med — herr Walter och herr Rode.

ELISE.

Hvad är det med herr Walter och herr Rode?

FRU SUNE.

Se så, mitt barn, bli nu inte ond, för att jag talar med dig om den här ömtåliga saken.

ELISE (*skrattande*).

Nej, vet du mamma, det här är verkligen löjligt. — Hvad är det som är ömtåligt?

FRU SUNE.

Nå, i Guds namn då, eftersom du inte vill förstå mig, så får jag väl säga det rent ut, att jag tycker inte det är riktigt rätt af dig att samtidigt uppmuntra två unga män.

ELISE (*häfligt*).

Uppmuntra! Hvad menar du med det?

FRU SUNE.

Jag menar — uppmuntra.

ELISE (*som förut*).

Uppmuntra, — skall man då inte få vara tillsammans med en människa, utan att man skall sägas uppmuntra!

FRU SUNE.

Men söta du, bli inte så ond!

ELISE.

Jo, jag blir ond, när man går och misstyder de allra oskyldigaste saker. Är det då ett brott att trifvas tillsammans med en människa? Kan du vara snäll och säga mig, hvad jag har gjort för ondt?

FRU SUNE.

Jag säger ju inte, att du har gjort något ondt, — men att det kanske kan misstydas, att du tycker det är så roligt att vara tillsammans med — båda två.

ELISE.

Ja, jag erkänner det. Jag erkänner det förfärliga brottet, att jag tycker det är roligt att vara tillsammans med två olika människor. — Än se'n?

FRU SUNE.

Men tror du inte, att de kanske —

ELISE.

Ha de beklagat sig för mamma?

FRU SUNE.

Nej, — nej visst inte! — (*Suckar.*) Ja, vet du, Lisen lilla, nu tror jag allt, att jag går in och hvilar mig.

(*Ämnar gå in; i detsamma kommer Rode.*)

Sjette scenen.

DE FÖRRA, RODE, sedan WALTER.

RODE (*hälsar först på fru Sune,
därefter på Elise.*)

Jag har den äran att gratulera!

ELISE.

Tack, — och tack så mycket för buketten.

FRU SUNE.

Vill inte herr Rode vara god och sitta ner, — jag ber om ursäkt för att jag snart kommer att försvinna.

RODE.

För all del! (*De sätta sig.*) Jag var här för en liten stund sedan, men då var herrskapet ute.

Hedberg.

ELISE.

Ja, vi var ute och gick, — det är så vackert väder.

RODE.

Ja, mycket vackert.

ELISE.

Men hur är det? Ni ser inte riktigt glad ut i dag.

Rode (*som kastat oroliga blickar bort åt fonden*).

Jo, — det är ingenting!

(*Walter kommer i fonden.*)

FRU SUNE.

Nej, se herr Walter!

(*Walter kommer fram och hälsar.*)

WALTER.

Mottag en ödmjuk lyckönskan till edra tjugu år, fröken, — och må himlen beskära er allt möjligt godt, som ni kan önska er! — (*Pustar.*) Så, det gick verkligen bra!

ELISE (*skrattar*).

Vet ni, att det kan bli ganska mycket, det

WALTER.

Inte för mycket för er! — Vid tjugu år har man rätt att fordra mycket!

ELISE.

Hvilken vishet! — Men förlåt, jag vet inte om herrarne — —

WALTER.

Rode — Jo visst, — vi ha för resten redan råkats i dag.

ELISE.

Jaså, ni känner hvarandra?

WALTER.

Vi, — ja, vi ha varit skolkamrater och haft många glada stunder tillsamman, eller hur, Johan?

RODE.

Joo.

ELISE.

Kors, — det var eget!

WALTER.

Ja, det händer egendomliga saker här i världen, fröken.

ELISE.

Jag menar — (*Tystnar tvärt.*)

WALTER.

Å, — så mycket blommor!

ELISE.

Å, hvad jag är tanklös, — jag har ju inte tackat er för buketten.

WALTER.

Det var bara en ringa hyllningsgård till edra tjugu år, fröken, — men den kom från ett godt hjärta.

ELISE.

Kors, — jag trodde, den kom från trädgårdsmästaren.

WALTER.

Från mitt hjärta, — via trädgårdsmästaren.
(*Elise ser på Rode, som blifvit allt mörkare. — Besvärlig tystnad.*)

FRU SUNE.

Nu tror jag, jag får be herrarne ursäkta, —
men jag är litet trött.

ELISE (*ser bedjande på henne*).

Skall du redan gå in, mamma?

WALTER (*som uppfångat hennes blick*).

Får jag icke lof att erbjuda min arm?

FRU SUNE.

Åh tack, — jag är väl inte så trött heller.
(*Tar hans arm, de gå in i huset, Walter efter att oförmärkt hafva nickat åt Rode.*)

Sjunde scenen.

ELISE, RODE.

RODE.

Det var verkligen mycket blommor, som ni fått.

ELISE.

Ja, har jag inte! — Och blommor är också
det bästa jag vet!

RODE.

Det vill säga, — det beror väl också litet på,
från hvem de kommer.

ELISE.

Hvad menar ni?

RODE.

Jag menar, — jag menar, — om ni inte tyckte det var för dristigt af mig att våga —

Elise (*hastigt*).

Nej, det var mycket snällt af er att komma ihåg mig.

RODE.

För, ser ni, — för mig är det inte en vanlig höflighetsbetygelse, — jag ger inte blommor åt hvem som helst.

ELISE.

Så mycket snällare var det då af er att —

RODE (*fortsätter envist*).

Och då jag nu vågade ge er dessa blommor, så var det därför, att jag — att jag — (*Ser på henne, tvärtystnar.*)

ELISE (*sakta*).

Ja, det var mycket snällt!

RODE (*efter någon tystnad*).

Det var en mycket vacker bukett, ni fått af Walter.

ELISE.

Ja, är den inte?

RODE.

Ni blef väl glad öfver det?

ELISE.

Ja, jag tycker så mycket om blommor.

RODE.

Walter är också en mycket angenäm människa, — tycker ni inte det?

ELISE.

Jo, han har en sådan märkvärdig förmåga att sprida glädje omkring sig.

RODE (*dystert*).

Ja, det är en mycket afundsvärd förmåga.

ELISE.

Att ni aldrig talat om för mig, att ni känner hvarandra?

RODE.

Nej, — jag har inte kommit att tänka på det, — men det var mycket dumt af mig.

ELISE.

Jag skulle så gärna vilja höra er berätta litet om honom, — ni känner honom väl mycket nära?

RODE.

Ja.

ELISE.

Tycker ni inte om honom då?

RODE.

Jo, vi ha varit mycket goda vänner.

ELISE.

Har varit? Är ni det inte längre?

RODE.

Jo visst.

ELISE.

Men man ser er aldrig tillsammans?

RODE.

Jo, senast i dag, så —

ELISE.

Förlåt, — ni tycker kanske, att jag är ogrannlaga, — men jag ville så gärna tala litet om honom med er, som säkert känner honom bättre än jag.

RODE.

Han intresserar er då mycket?

ELISE.

Ja, jag tycker det är så ovanligt att träffa på en människa, som kan vara så glad och se allting så ljust, utan att därför alls vara ytlig. Därför är det också så roligt att vara tillsammans med honom.

RODE.

Ja, jag kan förstå det.

ELISE (*förebående*).

Ni vill inte tala med mig om er vän!

RODE.

Jo, men jag talar så illa. Han talar visst mycket bättre själf.

ELISE.

Fy, det var elakt sagdt!

RODE.

Förlåt, det var inte min mening att såra er.

ELISE.

Så skulle han bestämdt aldrig sagt om er!

RODE.

Nej, jag vet, att han är mycket bättre än jag.
och därför skall jag, — adjö, fröken!

ELISE.

Skall ni redan gå?

RODE.

Ja, jag måste, och jag förmodar, att ni väntar
flere visiter.

ELISE (*kallt*).

Adjö då!

(*Rode bugar sig och går långsamt bortåt; i detsamma
kommer Walter ut ur huset, — han får se honom och går
hastigt i fonden.*)

Åttonde scenen.

ELISE, WALTER.

WALTER (*ser efter Rode, kommer
så fram till Elise*).

Ja, här har ni mig nu igen, fröken!

ELISE.

Det var snällt. Ni är mycket, mycket väl-
kommen!

WALTER.

Det där ena mycket var bestämdt för mycket.

ELISE.

Nej, visst inte, om ni har tid att sitta och
prata litet med mig.

WALTER.

Om jag har tid! En så vacker dag som den här och med ett så angenämt sällskap har jag alltid tid. — Har Rode redan gått?

ELISE.

Ja, han hade visst något att uträtta.

WALTER.

En sådan tok, — ja förlåt mig, jag talar intet ondt om honom, — det är en mycket präktig pojke, — men det finns tillfällen i lifvet, — många fler än hvad människor tro, då man uträttar allra mest genom att inte uträtta något alls. Och sådana äro alla, då man har roligt.

ELISE.

Han hade väl inte roligt.

WALTER.

Åjo, det hade han nog, men det är så hans sätt. Ser ni, han —

ELISE (*afbryter*).

Ni är visst aldrig ledsen, herr Walter?

WALTER.

Ajo, det är jag nog, men i allmänhet rinna sorgerna af mig som vattnet af gåsen, och hvad som inte rinner af mig, det torkar solen snart upp. För, ser ni, solen, — jag skall säga er, att jag är en smula soldyrkare.

ELISE.

Hur då?

WALTER.

Jo, jag dyrkar allt, som är vackert, — och i allt, som är vackert, har solen del, och allting är vackert i solen. — Det är min solfilosofi, det där, ser ni, fröken.

ELISE.

Och jag som trodde, att ni inte kunde tåla filosofi.

WALTER.

Jo, bara den står i solen. — Se nu edra blommor till exempel. Hvad är det, som ni tycker är så vackert i dem? Det är solen, fröken, bara solen! — Det var en mycket vacker bukett, som Rode gett er!

ELISE (*litet förvånad*).

Tycker ni?

WALTER.

Ja, mycket vacker, litet för mörk kanske, efter mitt tycke.

ELISE.

Nå, alla kunna inte tycka lika.

WALTER.

Nej, Gud ske lof för det, att det finns omväxling. — Tycker ni inte, att Rode är en ovanligt präktig människa?

ELISE (*otåligt*).

Jo, men nu får ni lof att tala om, hvad ni har roat er med i dag.

WALTER.

Det skulle jag då egentligen fråga er.

ELISE.

Jag har varit ute och gått med mamma.

WALTER.

Alldeles som jag — utan mamma. Jag träffade Rode i stället, och vi gjorde sällskap.

ELISE (*nervöst*).

Jaså. — Kan ni inte berätta något roligt, herr Walter?

WALTER.

Är det allt, hvad ni begär af mig?

ELISE.

Hvad menar ni?

WALTER.

Jag menar, — begär ni ingenting annat af mig, än att jag skall narra er att skratta?

ELISE.

Är det så litet då? Jag tycker det är ganska mycket, jag, nu, då det tycks vara ett brott att ha' en smula roligt.

WALTER.

Det har bestämdt hänt er något ledsamt i dag! Ni är inte, som ni brukar. Har ni varit oense med någon?

ELISE.

Jag, — nej, visst inte, hvem skulle jag ha varit oense med?

WALTER.

Kanske med Rode?

ELISE (*häftigt*).

Hvad har ni för skäl att tro det?

WALTER.

Inte något skäl alls, annat än att han gick just nyss och —

ELISE.

Jag tror, ni är tokig med er Rode, — ni kan ju inte tala om annat i dag.

WALTER (*allvarligt*).

Fröken Elise, jag har kanske förefallit er att vara hvad man kallar en munter ture, men tror ni inte, att ni kan lita på mig i alla fall?

ELISE.

Nej, snälla herr Walter, skall ni nu också bli högtidlig!

WALTER.

Fröken Elise!

ELISE (*stiger upp*).

Förlåt, jag måste gå in och se om mamma ett litet slag. (*Går hastigt in.*)

Nionde scenen.

WALTER, RODE.

WALTER (*ensam, ser efter henne, reser sig upp*).

Ja, den som nu visste! (*Skakar på hufvudet, går långsamt bortåt, i gränden möter han Rode. De stanna och se på hvarandra.*)

RODE (*lugnt och behärskad*).

Låt mig icke störa, — jag kommer endast för att taga afsked.

WALTER.

Taga afsked!

RODE.

Ja, jag kommer allt att resa snart, kanske redan i dag.

WALTER.

Du också!

RODE.

Hvem är det mera, som skall resa då?

WALTER.

Hör du, Johan, hvarför reser du?

RODE.

Därför att jag nu vet tillräckligt, för att inte ha något mer att göra här.

WALTER.

Men säg mig då, hvad du vet.

RODE.

Detsamma som du väl också vet. —

WALTER.

Tror du verkligen, att jag — —

RODE.

Är den lycklige, ja! Det finns nog inte något tvifvel mera om det.

WALTER.

Vill du, — vill du inte säga mig, hvarför du tror det?

RODE.

Nåja, som du vill. Jag följde ditt råd, — nästan mot min vilja, — och det var mycket godt, — jag fick verkligen visshet. Hon var uppfylld bara af tanken på dig, kunde icke höra nog om dig, ja, hon blef ond på mig, för att jag icke talade nog om dig.

WALTER.

Och på mig blef hon ond, för att jag talade för mycket om dig.

RODE.

Ja, där ser du själf!

WALTER.

Det kan kanske ha två sidor, det där.

RODE.

Ja, en för dig och en för mig! (*Räcker honom sin hand.*) — Ja, farväl med dig nu, Walter, och lycka till!

Tionde scenen.

DE FÖRRE, ELISE.

ELISE (*som hört de sista orden, springer fram till Rode, andlöst.*)

Skall ni resa?

(*Rode vänder sig emot henne; de se tysta och förvirrade på hvarandra.*)

WALTER (*betraktar dem, går så fram till Elise*).

Nej, fröken Sune, det var jag, som skulle resa.

ELISE (*förvirrad*).

Förlåt, — jag trodde att — —

WALTER.

Ja, det var ett mycket förlåtligt misstag, — min vän Rode här höll på att göra ett värre.

ELISE (*ser på Rode*).

Hvilket då?

WALTER.

Ja, det får han berätta er själf. — Adjö, fröken Sune! (*Kysser hennes hand, går hastigt*.)

RODE.

Elise, — fröken Elise!

ELISE.

Nej, jag måste, jag måste gå in till mamma igen.

RODE.

Säg bara, — om ni vill, att jag skall stanna?

ELISE (*i dörren*).

Ja, — om ni vill! (*In*.)

RODE (*kastar sin hatt i luften*).

Elise! — Elise!

Innehåll:

En tvekamp	1
En vårhistoria	21
Glöd under askan	35
Försoning	51
Samlare	67
En vårdikt	83
Lars Larssons andra frieri	109
Vid morkullssträcket	127
I dimman	137
Barnstudier:	
1. I Humlegården	145
2. På landet	157
Stockholmsbor på sommarnöje:	
1. Trädgårdsmästaren	174
2. Fiskaren	181
3. Seglaren	189
4. Jägaren	197
5. Spridda typer	203
6. De små	207
En vinterpoet	217
Ett julminne	241
På andras vägnar (komedi)	247

